

Inhoudstafel

Kernbegrippen	1
Methodologie	3
Labels	6
Kernbegrippen en cijfers	8
Studieniveaus	9
Alle schoolverlaters	10
Ongekwalificeerd	12
Buitengewoon secundair onderwijs	13
Deeltijds beroepssecundair onderwijs	14
Leertijd	15
Secundair onderwijs	16
Algemeen secundair onderwijs	17
Beroepssecundair onderwijs	21
Technisch secundair onderwijs	28
Kunstsecundair onderwijs	35
Hoger onderwijs	39
Hoger beroepsonderwijs	40
Professionele bachelor	41
Academische bachelor	48
Master	50
Provincie Antwerpen	58
Provincie Vlaams-Brabant	59
Provincie West-Vlaanderen	60
Provincie Oost-Vlaanderen	61
Provincie Limburg	62
Conclusies	63
Bijlagen	68

Schoolverlater (sv)

Een schoolverlater van jaar X is een jongere die:

- in jaar X is ingeschreven in een erkende Vlaamse onderwijsinstelling èn
- in jaar X+1 niet langer is ingeschreven in een erkende Vlaamse onderwijsinstelling

In dit rapport betreft het jongeren die de school verlieten in 2017.

Omdat we enkel rapporteren over schoolverlaters die tewerkgesteld kunnen worden op de **reguliere arbeidsmarkt**, worden schoolverlaters uit BuSO OV1 en OV2 niet meegenomen in de cijfers. Deze opleidingsvormen zijn eerder gericht op integratie in een beschermd leef- en arbeidsmilieu.

Schoolverlaters uit het hoger beroepsonderwijs (HBO5) en het tweedekansonderwijs zijn niet opgenomen in het rapport omdat volledige (en betrouwbare) gegevens hierover ontbreken. Wel beschikken we over de HBO5-opleiding Verpleegkunde omdat deze vroeger behoorde tot het beroepssecundair onderwijs van de vierde graad.

Jongeren die de school verlaten na een studie in het buitenland of na een studie in een niet-erkende Vlaamse onderwijsinstelling komen niet voor in de cijfers.

Het gaat om een totale **populatie** van schoolverlaters, afgebakend op basis van administratieve data (departement Onderwijs en Vorming, en Syntra Vlaanderen) en dus niet om een steekproef.

Werkzoekendenaandeel (wz%)

Het wz% is het percentage of aandeel schoolverlaters dat een jaar na het schoolverlaten als werkzoekend is ingeschreven bij VDAB.*

Een concreet voorbeeld: als 250 jongeren de school verlaten in jaar X en 25 van deze schoolverlaters zijn in jaar X+1 als werkzoekend geregistreerd, dan spreken we van 10% werkzoekende schoolverlaters na een jaar $((25/250) * 100)$.

Het wz% is een **momentopname**: we gaan na hoeveel jongeren, die in 2017 de school verlieten, op 30 juni 2018 als werkzoekend ingeschreven zijn bij VDAB.

Gezien het over een populatie van schoolverlaters gaat, betreft het een reëel aantal/aandeel werkzoekenden en geen schatting.

Het wz% geeft een **indicatie** van hoe goed schoolverlaters uit een bepaalde opleiding voorbereid zijn op het beroepsleven. Het wz% is dus geen exacte voorspeller van het succes van een opleiding op de arbeidsmarkt. Economische conjunctuur en persoonsgebonden kenmerken van de schoolverlaters spelen een belangrijke rol.

Het aandeel werkzoekenden vertelt evenmin hoe groot het aandeel werkenden is. Een wz% van bijv. 5% wil niet per se zeggen dat 95% van de schoolverlaters na een jaar aan het werk is. Ook 'werkloze' schoolverlaters kunnen om verschillende redenen (reizen, vrijwilligerswerk, sabbatperiode, ...) kiezen om zich niet in te schrijven als werkzoekend.

Tot slot: een klein werkzoekendenaandeel impliceert dat een groot aandeel van de schoolverlaters zijn/haar weg heeft gevonden naar de arbeidsmarkt. Maar het zegt niets over de kwaliteit van die plaats op de arbeidsmarkt. We weten dus niet of de schoolverlaters een tijdelijke of vaste betrekking hebben, of ze een job hebben die qua inhoud en niveau aansluit bij de gevolgde studies, ...

* Door de flexibelere studietrajecten kan een onderwijsloopbaan op verschillende momenten in het jaar eindigen. Hierdoor worden een aantal schoolverlaters wat korter of langer dan een jaar opgevolgd. Gemakshalve spreken wij ook voor hen van een opvolgingsperiode van 1 jaar na het verlaten van de school.

Methodologie

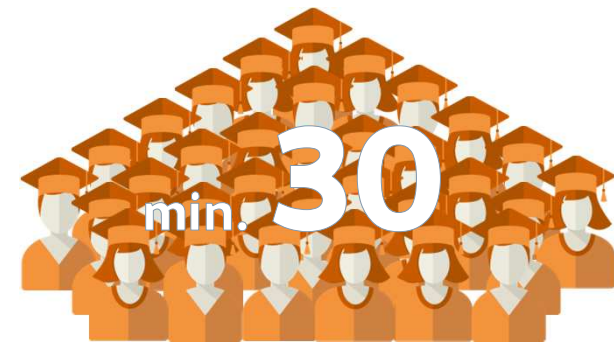
Minimumaantal van 30

Enkel studiegebieden en opleidingen met minstens 30 schoolverlaters worden in dit rapport opgenomen. Bij kleinere schoolverlatersaantallen is het wz% moeilijk interpreteerbaar en maakt het vaak grote sprongen jaar op jaar.

Voor een juist begrip van het wz% is het belangrijk om altijd rekening te houden met het aantal schoolverlaters waartegen het aantal werkzoekende schoolverlaters wordt afgezet. Een wz% van 20% is hoog, maar bij een schoolverlatersaantal van 30 betreft het 'slechts' 6 werkzoekenden, terwijl dit bij een aantal van 300 schoolverlaters 60 werkzoekenden betreft.

Om dezelfde reden is voorzichtigheid geboden bij het vergelijken van wz% van grote en kleine opleidingen. En omdat de schoolverlatersaantallen tussen mannen en vrouwen in eenzelfde opleiding soms erg uiteen liggen, is een directe vergelijking tussen de geslachten niet altijd zinvol.

Dus: **houd altijd rekening met het schoolverlatersaantal** en wees voorzichtig met vergelijkingen tussen opleidingen en geslachten!

Regionale cijfers

Regionale (Vlaamse, provinciale, centrumstedelijke) schoolverlatersgegevens hebben in dit rapport altijd betrekking op de **woonplaats van de schoolverlater** en niet op de vestigingsplaats van de onderwijsinstelling.

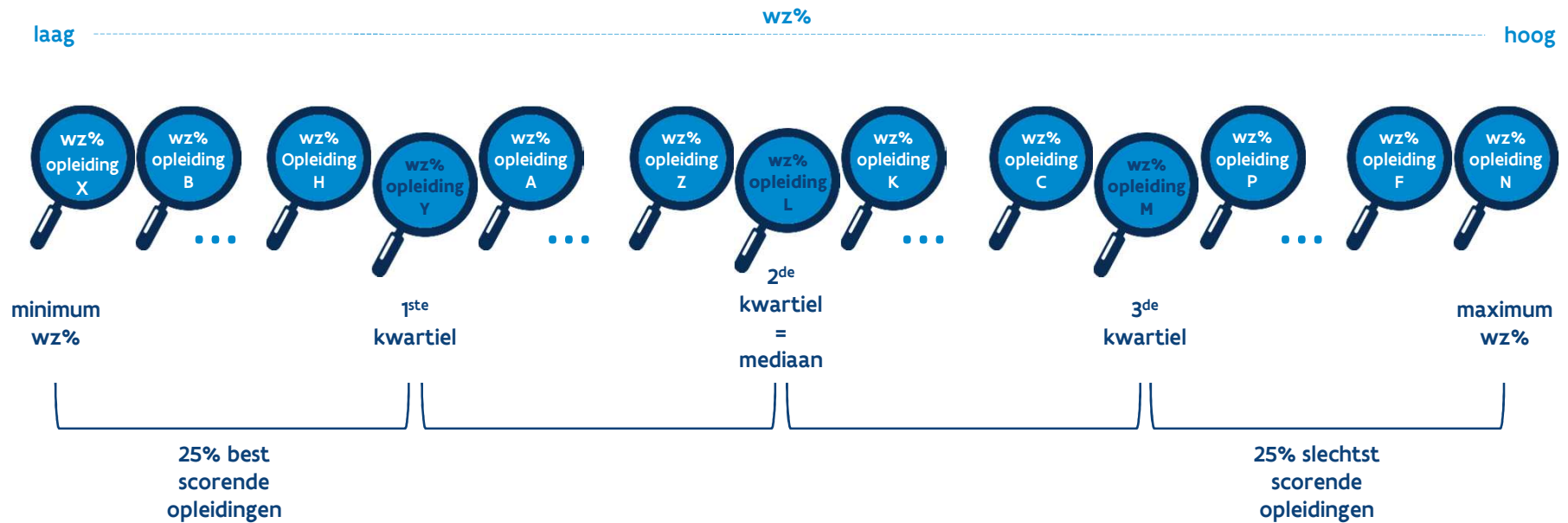
Dit wil zeggen dat -bijvoorbeeld- een schoolverlater die woont in Gent en die aan de Universiteit Antwerpen een masterdiploma Psychologie heeft behaald, in de cijfers van Gent wordt opgenomen en niet in die van Antwerpen.

Methodologie

Kwartielen

Om een onderscheid te maken tussen goed en minder goed scorende opleidingen worden de werkzoekendenpercentages van alle opleidingen (met minstens 30 schoolverlaters) gerangschikt van laag naar hoog, en vervolgens in vier 'gelijke' delen opgedeeld. Elk deel is een kwart van de dataset. De drie cijfers, die een kwart van de set begrenzen, worden 'kwartielen' genoemd.

De best scorende opleidingen hebben een wz% dat kleiner is of gelijk aan het eerste kwartiel. De slechtst scorende opleidingen hebben een wz% dat minstens even groot is als het derde kwartiel.

Opmerking

Foutief schoolverlatersaantal in het rapport van 2018

In het rapport van 2018 onderzocht VDAB de **schoolverlaters van 2016** en analyseerde hoeveel van hen op 30 juni 2017 als werkzoekend ingeschreven waren. Bij de aanmaak van dit schoolverlatersbestand werd een groep van zo'n 5.000 jongeren door het departement Onderwijs en Vorming verkeerdelijk gedefinieerd als schoolverlater. Dit verklaart de plotse stijging in schoolverlatersaantal (ten opzichte van 2015) die we zagen in de evolutiegrafieken van vorig rapport.

Dit betekent ook dat in het vorig rapport de werkzoekendenaandelen - gebaseerd op een verkeerd schoolverlatersaantal - niet correct zijn. Om die reden is beslist om het rapport van 2018 offline te halen.

Voor het huidige rapport werd het schoolverlatersbestand van 2016 opnieuw gemaakt met de correcte gegevens en zijn de evolutiegrafieken aangepast.

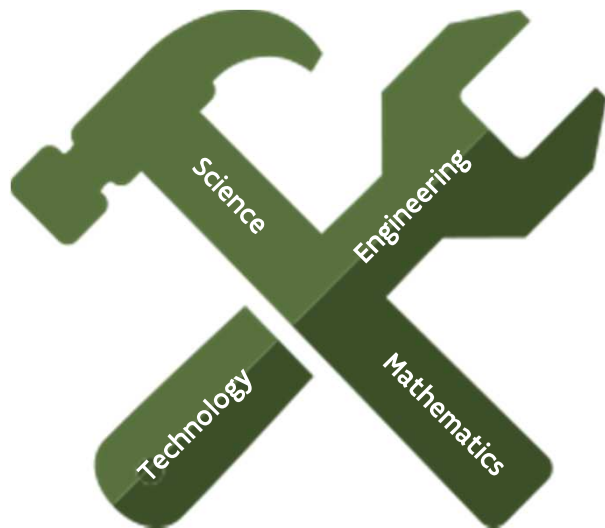
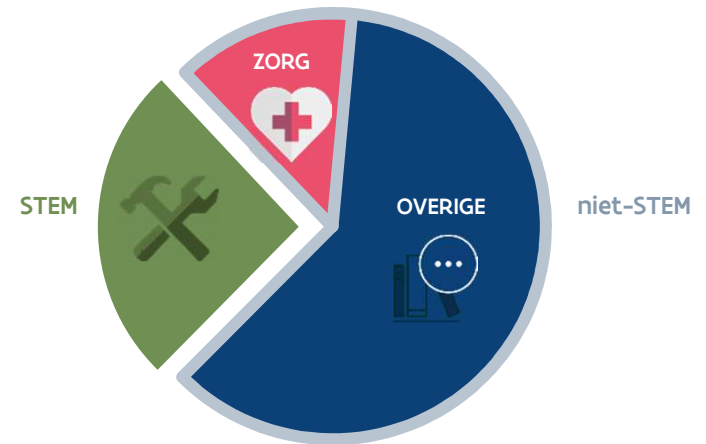

Labels

STEM - ZORG - OVERIGE

Afhankelijk van de inhoud krijgen de opleidingen een **STEM**-, een **ZORG**- of een **OVERIGE** label.

Globaal genomen kan je alle opleidingen opdelen in enerzijds STEM-opleidingen en anderzijds niet-STEM-opleidingen. Binnen de niet-STEM-opleidingen onderscheiden we in dit rapport ZORG- en OVERIGE opleidingen.

STEM-opleidingen focussen op wiskunde, techniek, technologie, exacte wetenschappen, toegepaste wetenschappen of ICT. Vandaar het letterwoord STEM, dat staat voor Science - Technology - Engineering - Mathematics.

Het doel van deze opleidingen is om werknemers af te leveren die een wetenschappelijk en/of technisch georiënteerde job kunnen uitoefenen.

Voorbeelden van STEM-opleidingen zijn 'Auto-elektriciteit' (BSO3), 'Bouwtechnieken' (TSO3), 'Agro- en biotechnologie' (PBA) en 'Statistiek' (MAS).

De STEM-labels komen overeen met de STEM-labels die gebruikt worden door Onderwijskiezer en het departement Onderwijs en Vorming.

De Vlaamse Regering stippelde een actieplan uit tot 2020 om STEM-loopbanen te stimuleren. VDAB werkt mee aan dit actieplan en besteedt daarom in dit rapport uitgebreid aandacht aan de resultaten van STEM-opleidingen in de derde graad van het secundair onderwijs, de professionele bachelor en de master.

Labels

STEM – ZORG – OVERIGE

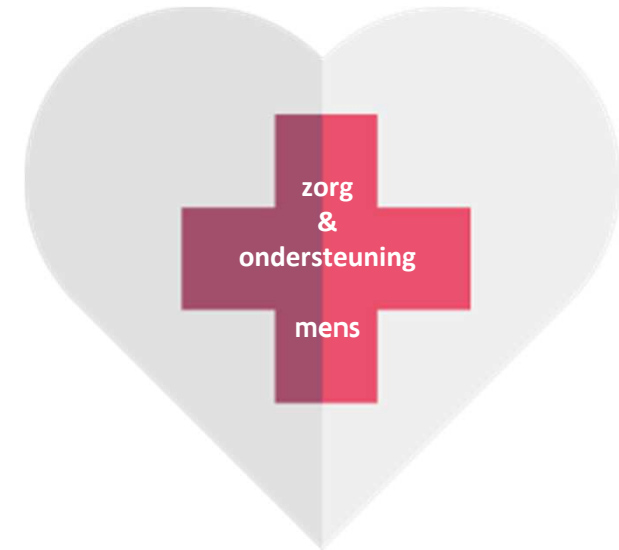
ZORG-opleidingen leiden mensen op tot een zorgberoep. Niet alleen (ver)zorgende opleidingen, maar ook opleidingen die eerder gericht zijn op huishoudelijke, logistieke en administratieve ondersteuning in de zorg vallen onder deze noemer.

Voorbeelden van (ver)zorgende opleidingen zijn 'Kinderzorg' (BSO3), 'Leefgroepenwerking' (TSO3), 'Orthopedagogie' (PBA) en 'Geneeskunde' (MAS).

Voorbeelden van ondersteunende zorgopleidingen zijn 'Organisatiehulp' (BSO3) en 'Tandartsassistentie' (TSO3).

We lichten zorgopleidingen eruit omwille van de grote en stijgende vraag naar arbeidskrachten in de zorg. Zo krijgen we een directer en duidelijker beeld op de uitstroom uit opleidingen die jongeren opleiden tot een knelpuntberoep in de zorgsector.

Door de focus op knelpunten op de arbeidsmarkt kozen we er ook voor om enkel zorgopleidingen op te nemen waarin het verzorgen van de mens (en niet het dier) centraal staat. Om die reden krijgen bijvoorbeeld 'Dierenzorg' (BSO3) en 'Diergeneeskunde' (ABA/MAS) in dit rapport geen ZORG-label.

OVERIGE opleidingen zijn alle niet-STEM-opleidingen die geen zorgopleiding zijn.

Het gaat om een ruime en gedifferentieerde groep van opleidingen binnen de studiegebieden Economie, Voeding, Toerisme, Literatuur, Communicatie, Rechten, Sociaal werk, ...

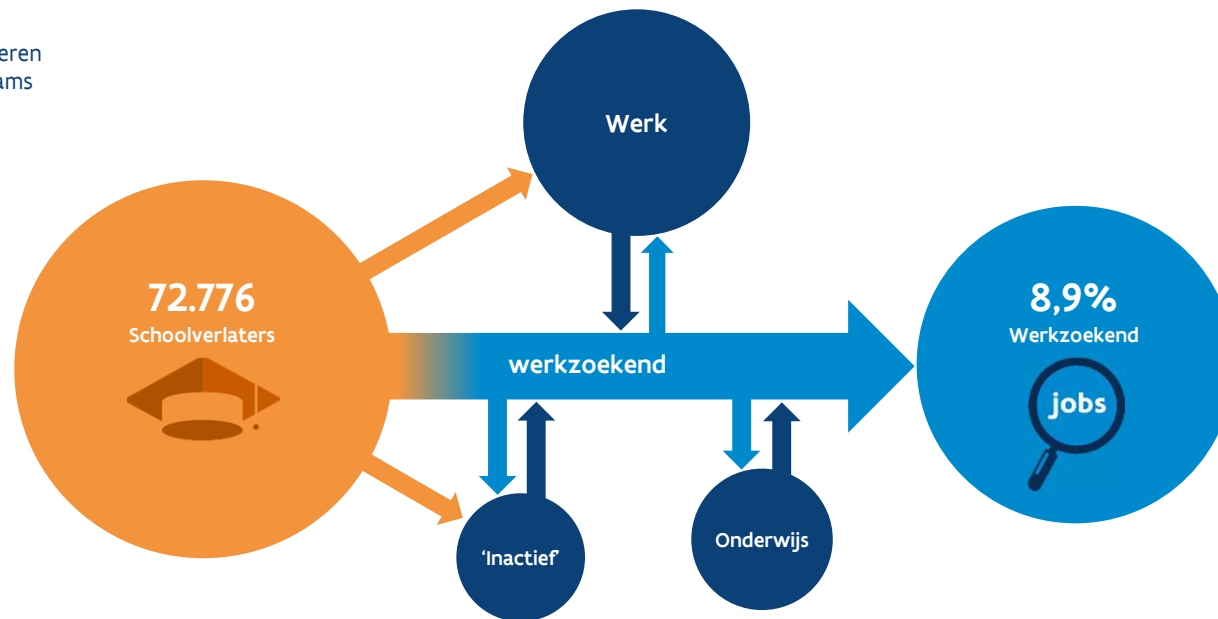
Voorbeelden zijn 'Kantoor' (BSO3), 'Onthaal en public relations' (TSO3), 'Kleuteronderwijs' (PBA) en 'Geschiedenis' (MAS).

Kerncijfers & begrippen

2016 >>> 2017 >>> 2018 >>> 30 juni 2018 >>>

Schoolverlaters 2017

- **niet-leerplichtige** jongeren
- ingeschreven in het Vlaams onderwijs in 2017 maar niet meer in 2018
- **< 30 jaar**
- wonen in **Vlaanderen**
- kunnen werken in het **regulier arbeidscircuit**

8,9% van alle schoolverlaters of **6.483 jongeren** zijn na één jaar als werkzoekend ingeschreven bij VDAB

'inactief' = niet aan het werk en niet geregistreerd als werkzoekend

Dynamisch proces: schoolverlaters worden werkzoekend, vinden werk, worden terug werkzoekend, gaan opnieuw studeren, ...

Studieniveaus

LAAGGESCHOOLD

Ongekwalificeerd

Max. SO1 = maximaal secundair onderwijs 1^e graad

ASO2 = algemeen secundair onderwijs 2^e graad

BSO2 = beroepssecundair onderwijs 2^e graad

TSO2 = technisch secundair onderwijs 2^e graad

KSO2 = kunstsecundair onderwijs 2^e graad

Buitengewoon secundair onderwijs

Leren & Werken

=Beroepskwalificatie met/zonder onderwijskwalificatie *

BuSO = buitengewoon secundair onderwijs

DBSO = deeltijds beroepssecundair onderwijs

Leertijd = "leercontract" (Syntra Vlaanderen)

* Een *beroepskwalificatie* behaal je na het slagen in de cursus 'beroepsgerichte vorming'.

Een *onderwijskwalificatie* behaal je na het slagen in de cursus 'algemene vorming' en na het behalen van minstens één certificaat in de cursus 'beroepsgerichte vorming'.

MIDDENGESCHOOLD

Secundair onderwijs

ASO3 = algemeen secundair onderwijs 3e graad

BSO3 = beroepssecundair onderwijs 3e graad

TSO3 = technisch secundair onderwijs 3e graad

KSO3 = kunstsecundair onderwijs 3e graad

HOOGGESCHOOLD

Hoger onderwijs

HBO5 = hoger beroepsonderwijs (in dit rapport enkel de opleiding Verpleegkunde)

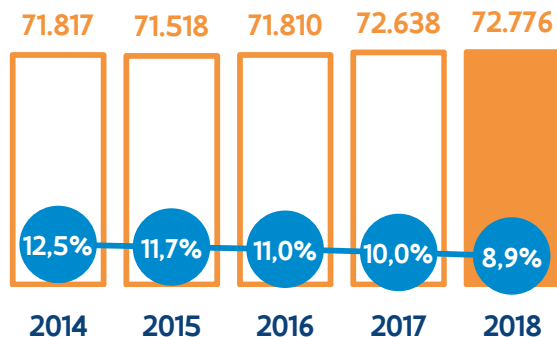
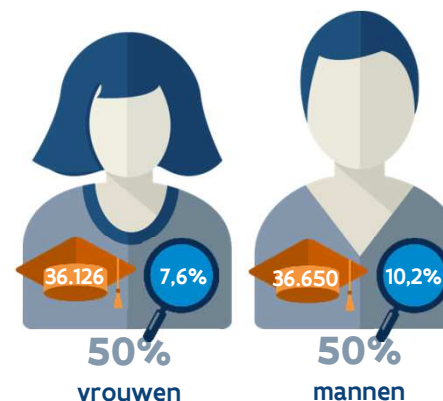
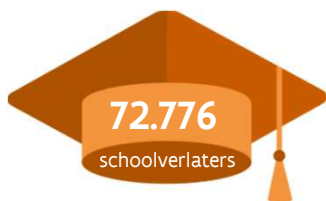
PBA = professionele bachelor

ABA = academische bachelor

MAS = master

Alle schoolverlaters

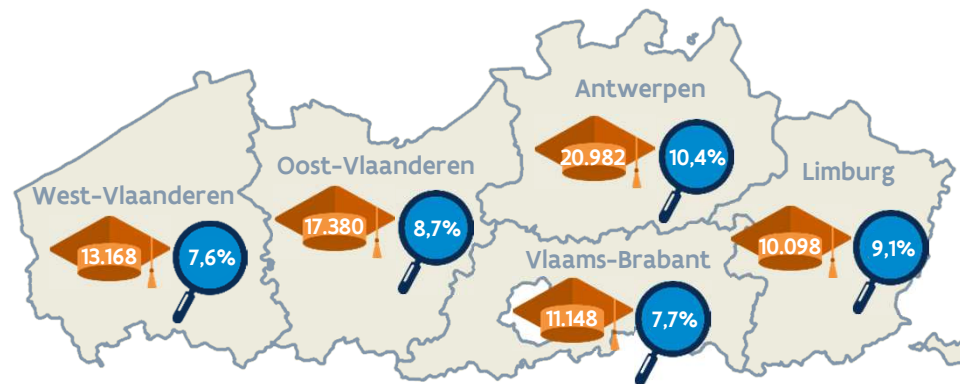
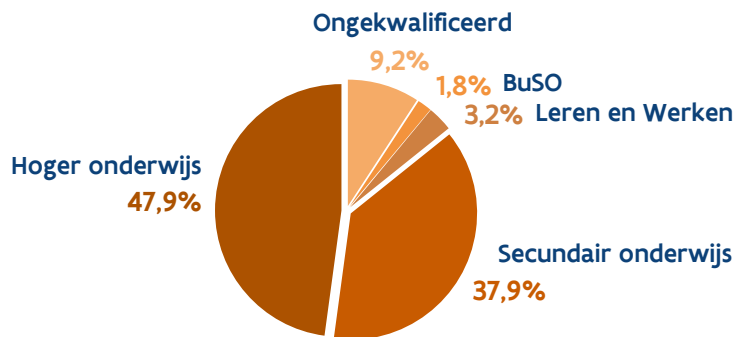
72.776 jongeren verlieten de schoolbanken in 2017. 8,9% was eind juni 2018 ingeschreven als **werkzoekende** bij VDAB. De aantrekkende arbeidsmarkt zorgt voor een verdere daling van het wz%.

Zowel bij de mannen als bij de vrouwen daalt het wz% over de jaren heen, al ligt dit bij de vrouwen beduidend lager dan bij de mannen.

9,2% van alle schoolverlaters komt **ongekwalificeerd**, d.w.z. met maximaal een getuigschrift van de tweede graad secundair onderwijs op zak, op de arbeidsmarkt. In vergelijking met vorig jaar is het aandeel gestegen van 8,2% naar 9,2%. Het aandeel hooggeschoolden daalt daarentegen van 49,2% naar 47,9%.

In West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen ligt het wz% lager dan het Vlaamse gemiddelde. Limburg zet de positieve trend van vorig jaar door. Het Limburgs wz% is verder gedaald van 10,3% naar 9,1%.

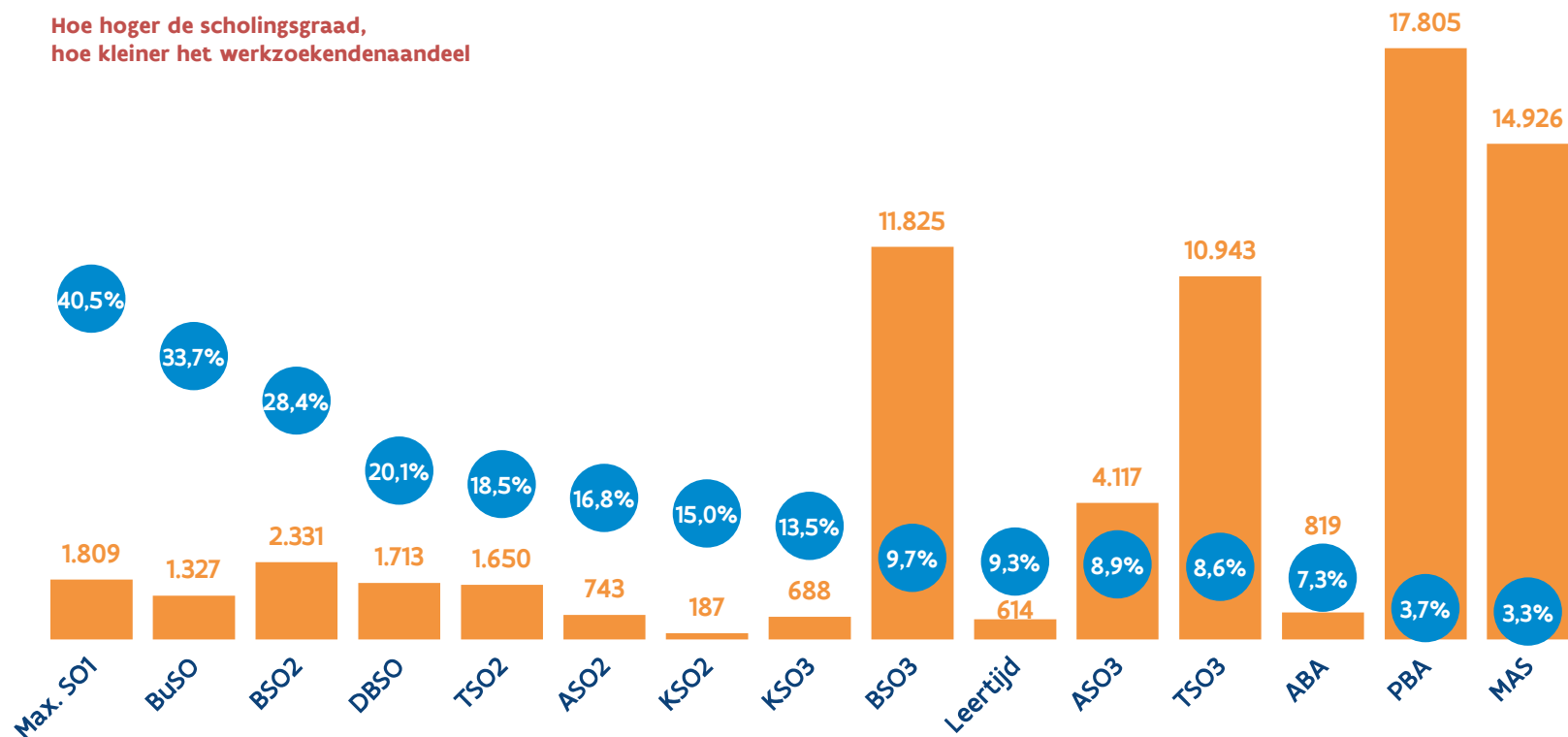
In de provincie Antwerpen is het wz% het hoogst. Het hoge aandeel schoolverlaters dat ongekwalificeerd op de arbeidsmarkt komt (10,9%), is wellicht één van de belangrijkste redenen.

Alle schoolverlaters

Hoe hoger de scholingsgraad,
hoe kleiner het werkzoekendenaandeel

Voor wie een diploma in het **hoger onderwijs** behaald heeft, loopt de **aansluiting heel vlot**. Zowel bij de masters (MAS) als de professionele bachelors (PBA) ligt het wz% lager dan 4%. De academische bachelors (ABA) hinken achterop met een wz% van 7,3%. Deze schoolverlaters missen de vervolmaking die de masterjaren bieden.

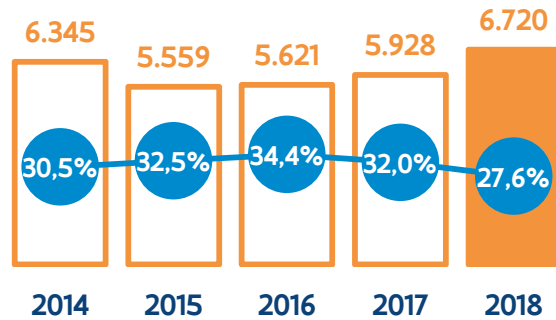
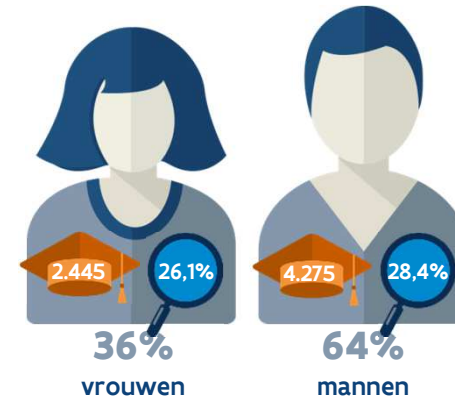
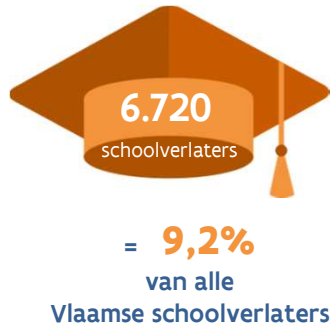
In het **secundair onderwijs** biedt het TSO3 de beste aansluiting. Het KSO3 is de hekkensluiter met een wz% van 13,5%. Het wz% van de Leertijd sluit nauw aan bij het wz% van de schoolverlaters uit het secundair onderwijs. De positieve effecten van het 'leren op de werkvloer' komen in dit studieniveau duidelijk naar voor.

Schoolverlaters die **ongekwalificeerd** (Max. SO1, ASO2, BSO2, TSO2 en KSO2) op de arbeidsmarkt komen hebben het **bijzonder moeilijk**. Zelfs op de kansrijke arbeidsmarkt van 2018 is het niet verstandig om zonder enige schoolse bagage je loopbaan te starten. Jongeren die de school verlaten met max. SO1 zijn het slechtst af, 4 op 10 is werkzoekend na een jaar.

HBOS - Verpleegkunde is niet in de grafiek opgenomen aangezien het hier niet over een volledig studieniveau gaat.

Ongekwalficeerd

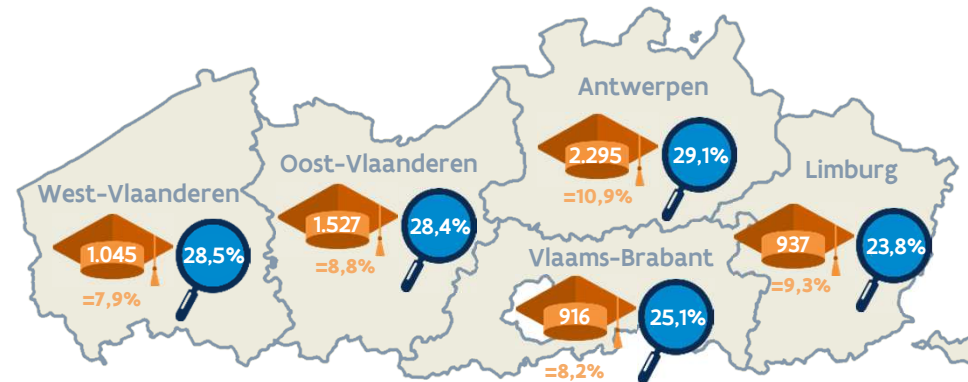
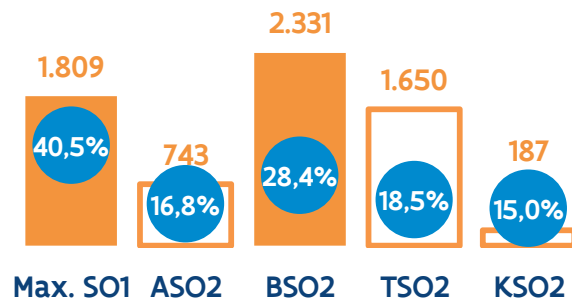
6.720 schoolverlaters behaalden geen kwalificatie tijdens hun schooltijd. In vergelijking met de vorige editie komen meer schoolverlaters ongekwalificeerd op de arbeidsmarkt, ook hun aandeel is gestegen van 8,2% naar 9,2%.

De aansluiting verloopt vlotter in vergelijking met vorig jaar. Mogelijk biedt de toegenomen vraag naar arbeidskrachten ook voor hen betere kansen.

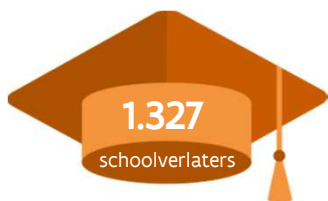
Beduidend meer jongens verlaten de school zonder kwalificatie. Hun wz% ligt ook hoger dan dat van de meisjes.

West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant hebben het laagste aandeel ongekwalificeerden, gevolgd door Oost-Vlaanderen. De provincie Antwerpen heeft het hoogste aandeel ongekwalificeerde schoolverlaters en het hoogste wz%. 45,3% van de ongekwalificeerde schoolverlaters in de provincie Antwerpen is geconcentreerd in de stad Antwerpen.

4 op 10 schoolverlaters die maximaal de 1^e graad van het secundair onderwijs voleindigen, zijn werkzoekend na een jaar

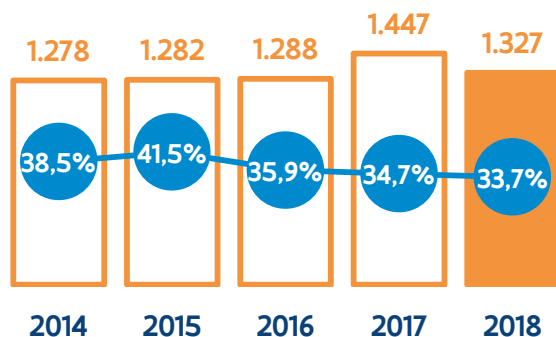
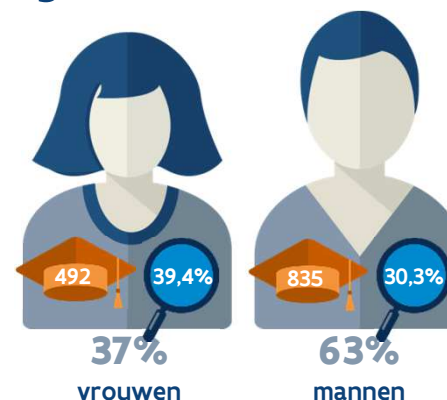
Buitengewoon secundair onderwijs (BuSO)

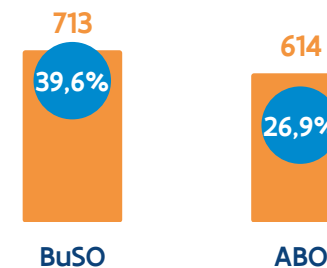
= **1,8%**
van alle
Vlaamse schoolverlaters

= **447**
werkzoekende
schoolverlaters

De **alternerende beroepsopleiding (ABO)** verhoogt de kansen op de arbeidsmarkt

1.327 schoolverlaters behaalden in 2017 **een kwalificatie van het BuSO opleidingsvorm 3.1 op 3** is als werkzoekende ingeschreven bij VDAB een jaar later. Positief punt is dat het werkzoekendenpercentage voor het vierde jaar op rij daalt.

Het **goede resultaat van de alternerende beroepsopleiding (ABO)** is de voornaamste reden. Een extra jaar praktijkervaring onder de vorm van een ABO biedt een duidelijke meerwaarde op de arbeidsmarkt.

Er zijn beduidend meer mannelijke schoolverlaters met een BuSO-kwalificatie. Hun werkzoekendenaandeel ligt lager dan bij de vrouwen. Dit hangt nauw samen met hun studiekeuze voor eerder technische opleidingen.

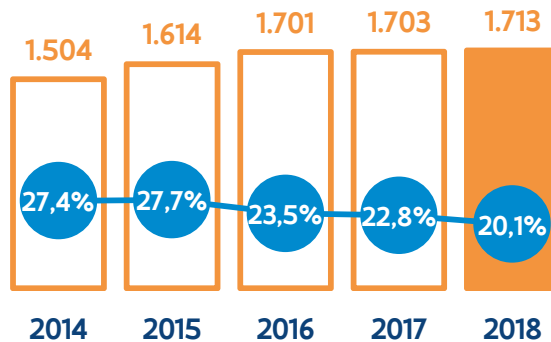
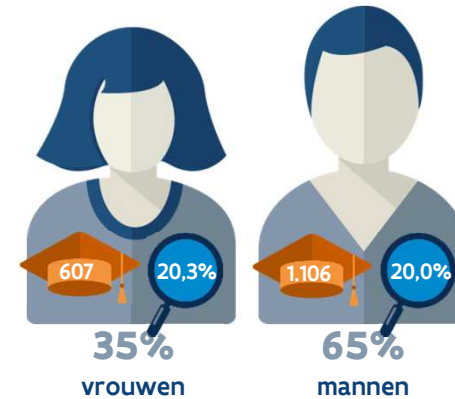
Deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO)

= **2,4%**
van alle
Vlaamse schoolverlaters

= **344**
werkzoekende
schoolverlaters

Onderwijskwalificatie

Het aantal jonge mensen dat de school verlaat met een **kwalificatie uit het deeltijds beroepsonderwijs (DBSO)** blijft stabiel op 1.700. **1 op 5** is een jaar later **als werkzoekende ingeschreven bij VDAB**. Hoewel dit een relatief hoog wz% betreft, is dit toch het laagste wz% van de laatste vijf edities.

788 schoolverlaters behaalden naast een certificaat voor het beroepsgericht gedeelte ook een diploma secundair onderwijs. **Het belang van het behalen van een onderwijskwalificatie komt duidelijk naar voor**. Het werkzoekendenaandeel van de schoolverlaters zonder onderwijskwalificatie is bijna dubbel zo hoog als dat van de schoolverlaters met een diploma van de 3^e graad.

Beduidend meer mannen dan vrouwen komen op de arbeidsmarkt met een kwalificatie uit het DBSO. Het wz% ligt even hoog.

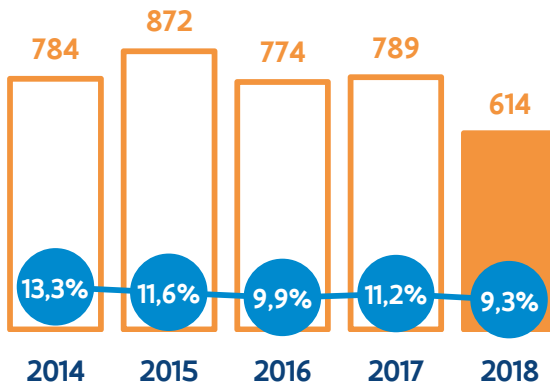
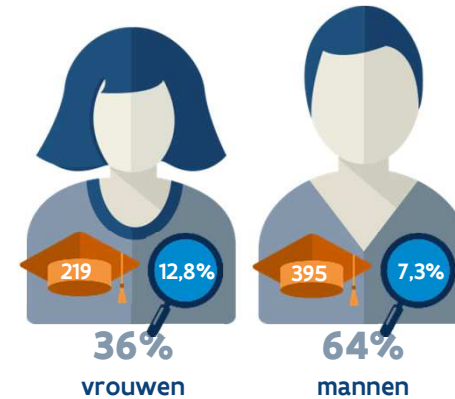
Leertijd

= **0,8%**
van alle
Vlaamse schoolverlaters

= **57**
werkzoekende
schoolverlaters

Onderwijskwalificatie

Aangezien we niet voor alle schoolverlaters uit de leertijd over authentieke LED-gegevens beschikken - en dit rapport enkel rapporteert over kwalificaties uit authentieke bron - ligt het aantal schoolverlaters deze editie lager.

De Leertijd zet sterk in op een combinatie van leren en werken. Dat is een grote troef. Enkel jongeren die een leerovereenkomst met een bedrijf hebben, kunnen starten in de Leertijd. Hiermee is gegarandeerd dat alle leerlingen naast een dag theoretische opleiding ook vier dagen per week meedraaien op de werkvloer en zo het vak al doende aanleren. .

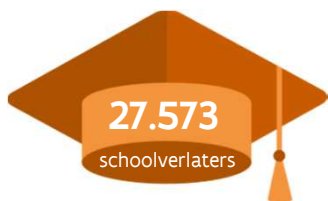
Ook in de Leertijd kan je door te slagen in de algemene vorming een getuigschrift of een diploma van de 3^e graad secundair onderwijs behalen. Schoolverlaters met een diploma van de 3^e graad doen het duidelijk beter dan leerlingen die enkel geslaagd zijn voor het beroepsgericht gedeelte.

Twee derde van de schoolverlaters uit de Leertijd zijn mannen. Het werkzoekendenpercentage ligt bij hen lager dan bij de vrouwen.

Secundair onderwijs

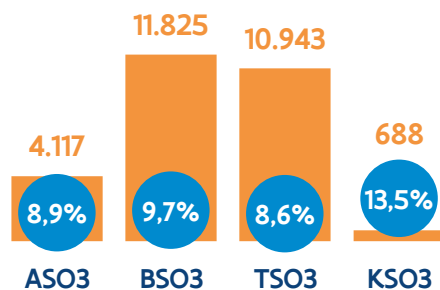
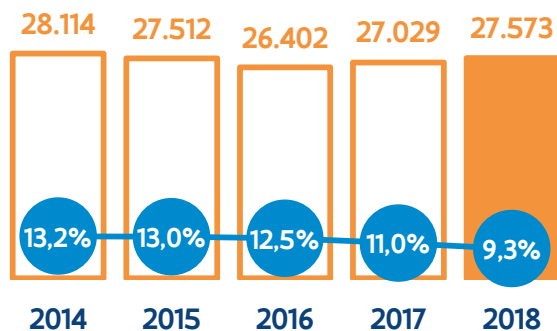
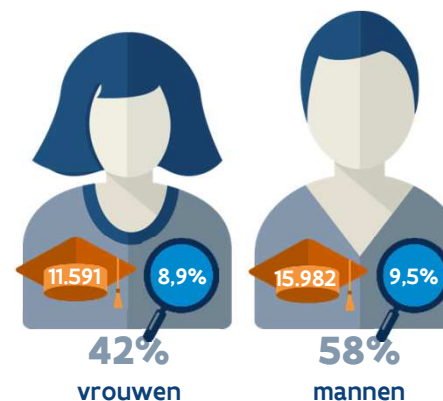
(Middengeschoold)

= **37,9%**
van alle
Vlaamse schoolverlaters

= **2.557**
werkzoekende
schoolverlaters

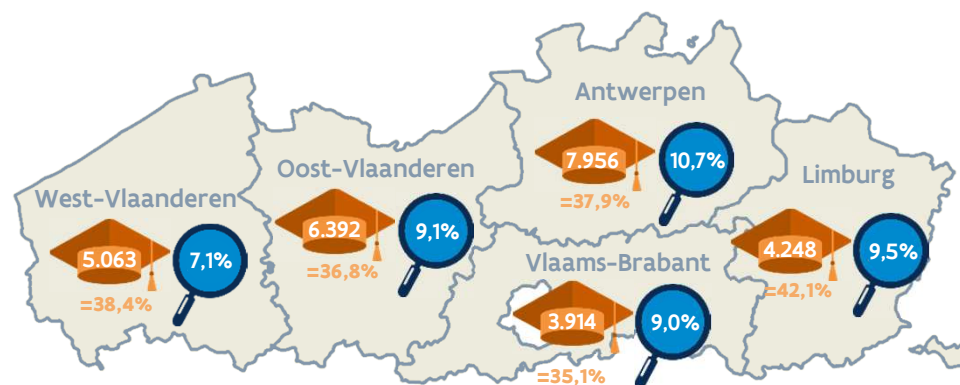

27.573 schoolverlaters behaalden een getuigschrift of diploma van de derde graad secundair onderwijs. De meeste schoolverlaters komen uit het beroeps- of technisch onderwijs.

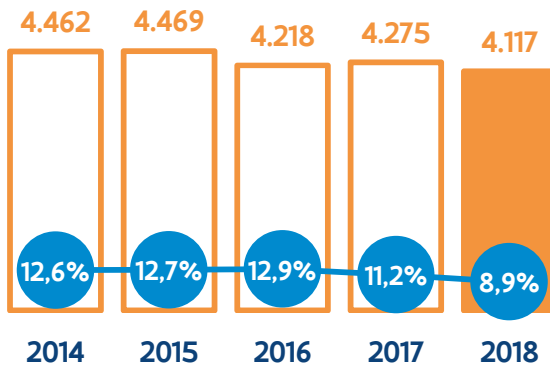
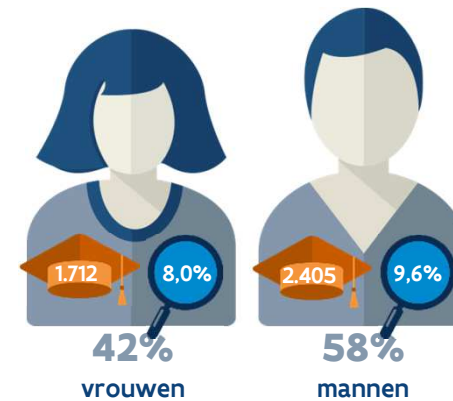
Sinds 2014 daalt het werkzoekendenaandeel tot 9,3% in 2018.

Meer dan de helft van de middengeschoolden is man. Zij vinden net iets moeilijker aansluiting met de arbeidsmarkt. Dit is het geval voor alle studieniveaus, behalve voor het BSO. In het ASO en het KSO is de kloof tussen mannen en vrouwen het meest uitgesproken.

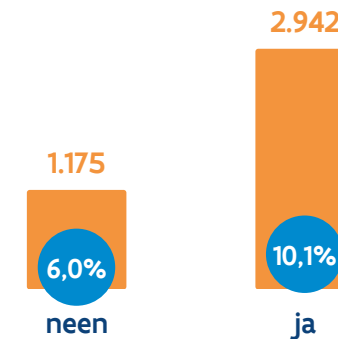
In West-Vlaanderen vinden middengeschoolden met voorsprong het vlotst de weg naar de arbeidsmarkt.

Algemeen secundair onderwijs 3de graad (ASO3)

Hogere studies geprobeerd?

Belangrijk om te weten: het aantal ASO-schoolverlaters is overschat doordat het departement Onderwijs en Vorming ook jongeren, die buiten Vlaanderen verder studeren, als schoolverlater detecteert. Dit zorgt voor een overschatting van het aantal schoolverlaters en een onderschatting van het wz%.

Het ASO bereidt voor op het hoger onderwijs. Het is dus niet de bedoeling dat je met dit diploma op de arbeidsmarkt terecht komt. Diegenen die met een ASO-diploma op de arbeidsmarkt komen, dreigen in jobs terecht te komen die beneden hun mogelijkheden liggen of niet direct beantwoorden aan hun verwachtingen.

Beduidend meer mannen dan vrouwen komen op de arbeidsmarkt met enkel een ASO-diploma. Zij vinden moeilijker hun weg naar de arbeidsmarkt. Deze jongeren waren wellicht beter af met een arbeidsgerichte opleiding in het TSO.

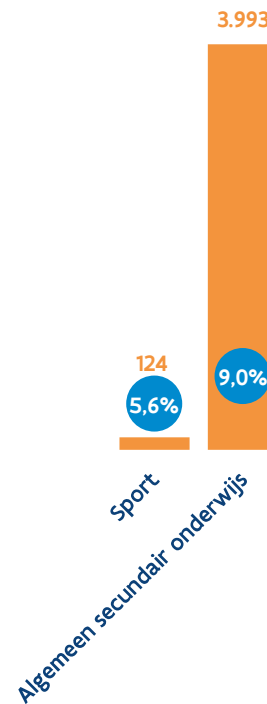
7 op 10 schoolverlaters is gestart met een opleiding in het hoger onderwijs, maar heeft deze niet afgerond. Eén of meerdere jaartjes hoger onderwijs, zonder het behalen van een diploma, bieden weinig meerwaarde.

■ Aantal schoolverlaters
● Aandeel werkzoekend (wz%)

ASO3

Studiegebieden en rapportindeling

ASO3 wordt opgesplitst in twee studiegebieden: Sport en Algemeen secundair onderwijs. De schoolverlaters uit een sportopleiding behaalden in 2018 gemiddeld gezien het laagste werkzoekendenaandeel. Het relatief kleine studiegebied Sport behaalt echter niet altijd zo'n laag wz%: in het vorige rapport bedroeg het nog 12,3%. Bij kleinere opleidingen of studiegebieden moeten we er altijd rekening mee houden dat het wz% jaar op jaar grote sprongen kan maken. We pinnen ons daarom best niet vast op één meetmoment. Dit geldt trouwens voor alle opleidingen en studiegebieden, maar bij de kleine moeten we extra aandachtig zijn.

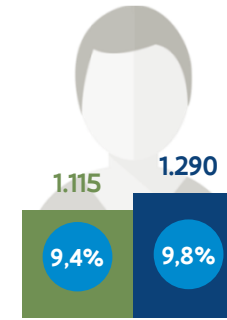
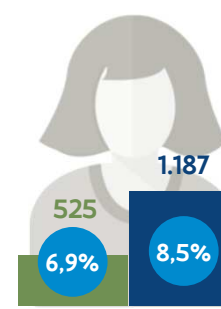
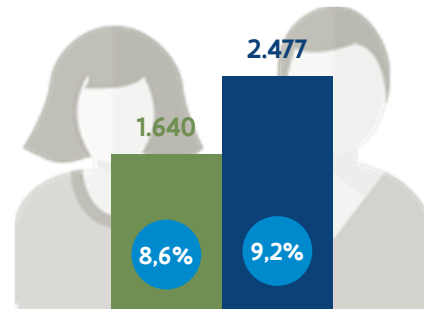
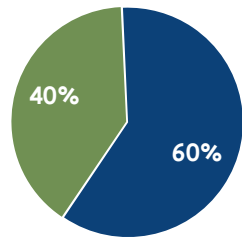
Binnen het studiegebied Algemeen secundair onderwijs komt bijna de helft (49%) van de schoolverlaters uit de richtingen 'Economie - Moderne talen' (25%) en 'Humane wetenschappen' (24%). 'Wetenschappen - Wiskunde' is de derde grootste richting met een aandeel van 18%.

Een ASO-diploma verleent je toegang tot het hoger onderwijs en biedt geen directe meerwaarde op de arbeidsmarkt. Duizenden jongeren betreden - om welke reden dan ook - toch de arbeidsmarkt met maximaal een ASO-diploma op zak. Een gemiddeld wz% van 8,9% lijkt op zich nog mee te vallen. Maar doordat het aantal schoolverlaters is overschat (zie hierboven), is het wz% onderschat. In realiteit ligt het werkzoekendenaandeel dus hoger. En hoewel we niet weten in welke jobs deze schoolverlaters terechtkomen, kunnen we wel vermoeden dat deze eerder beneden hun mogelijkheden en/of verwachtingen liggen.

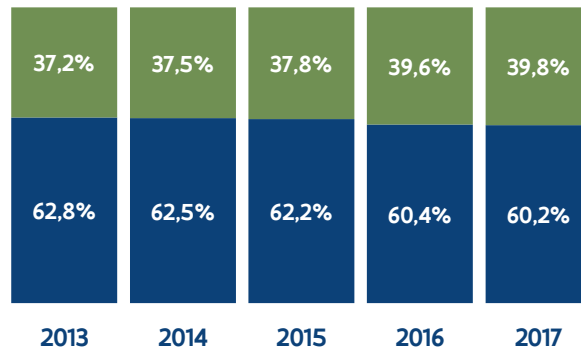

- Aantal STEM-schoolverlaters
- Aantal OVERIGE schoolverlaters
- Aandeel werkzoekend (wz%)

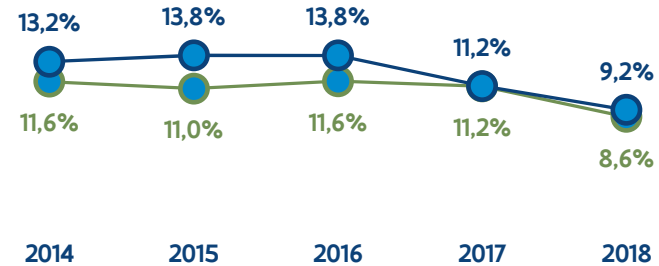
ASO3 STEM-OVERIGE-schoolverlaters

Evolutie aandeel schoolverlaters

Evolutie aandeel werkzoekend

Gemiddeld genomen zit er weinig verschil op het werkzoekendenaandeel van ASO3-schoolverlaters uit een STEM-opleiding en een niet-STEM-opleiding (= OVERIGE opleiding).

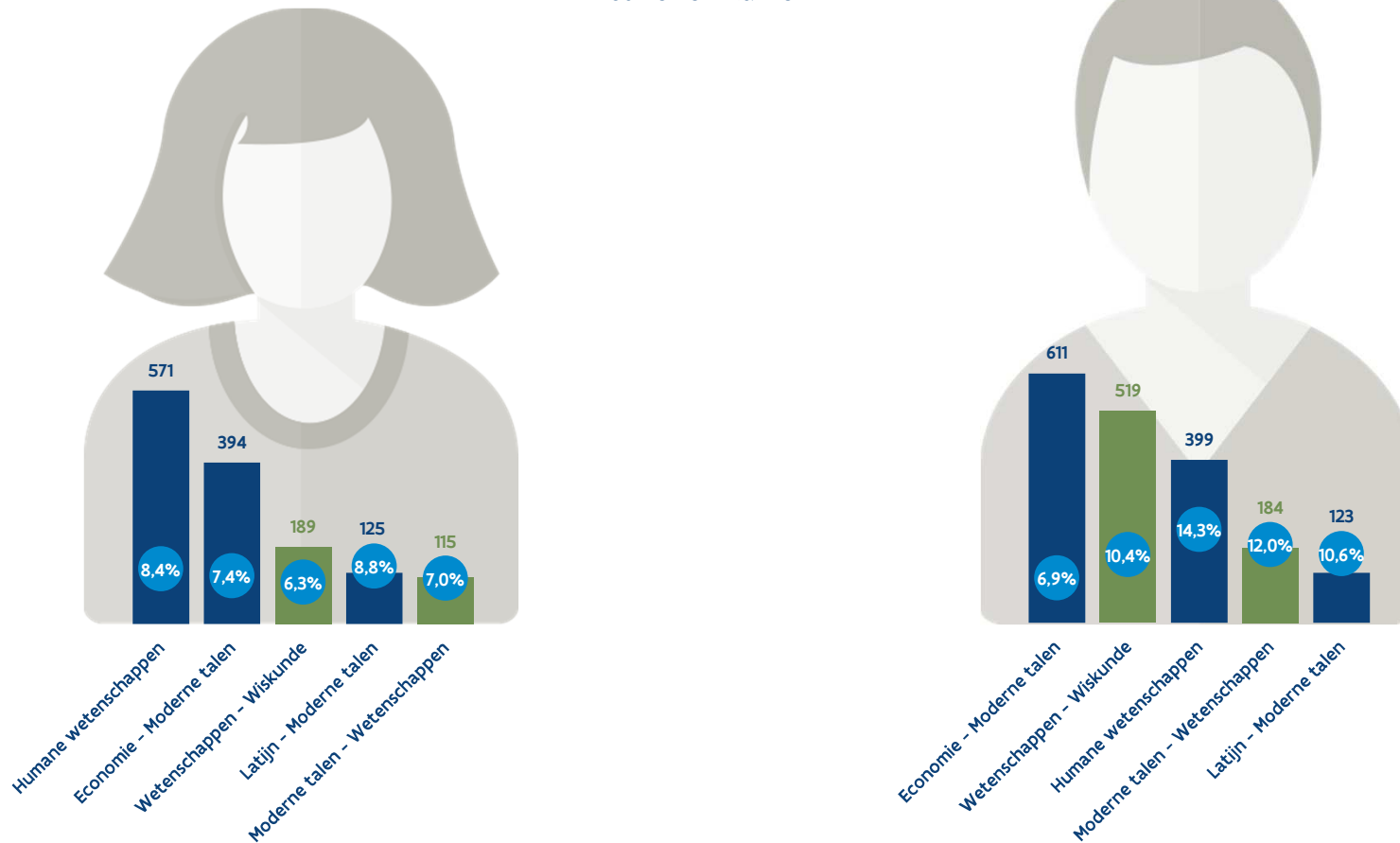
Vrouwelijke schoolverlaters behalen globaal gezien wel lagere werkzoekendenpercentages, vergeleken met hun mannelijke collega's. En dit geldt zowel voor de STEM- als de niet-STEM-schoolverlaters.

- Aantal STEM-schoolverlaters
- Aantal OVERIGE schoolverlaters
- Aandeel werkzoekend (wz%)

ASO3

Top 10 populairste studierichtingen vrouwen en mannen

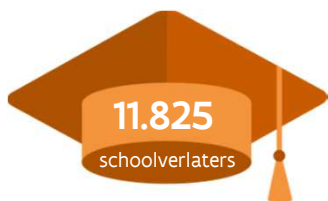

Het grootste deel van de vrouwelijke schoolverlaters komt hoofdzakelijk uit 'Humane wetenschappen' en 'Economie - Moderne talen'. Bij de mannelijke schoolverlaters komt ook een groot deel uit de richting 'Wetenschappen - Wiskunde'.

Met uitzondering van de economische studierichtingen ('Economie - Moderne talen', 'Economie - Wetenschappen' en 'Economie - Wiskunde'), behalen mannelijke schoolverlaters hogere werkzoekendenaandelen vergeleken met de vrouwelijke schoolverlaters.

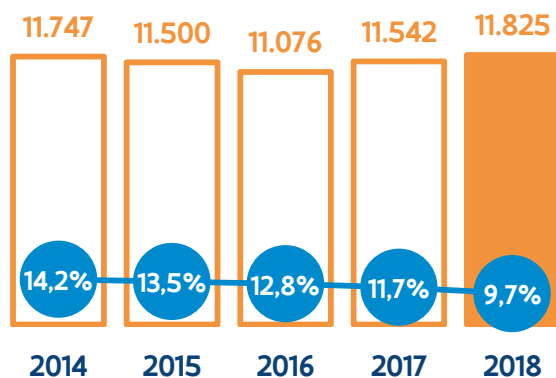
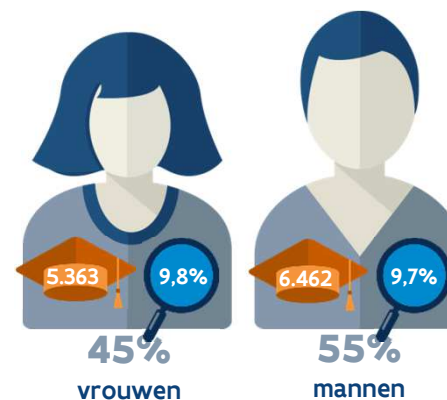
Beroepssecundair onderwijs 3de graad (BSO3)

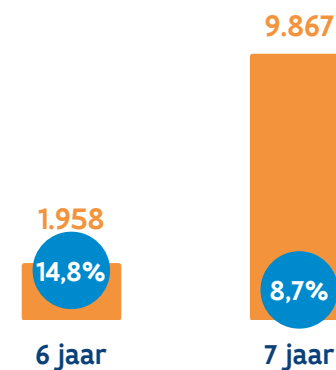
= **16,2%**
van alle
Vlaamse schoolverlaters

= **1.151**
werkzoekende
schoolverlaters

Een diploma telt!

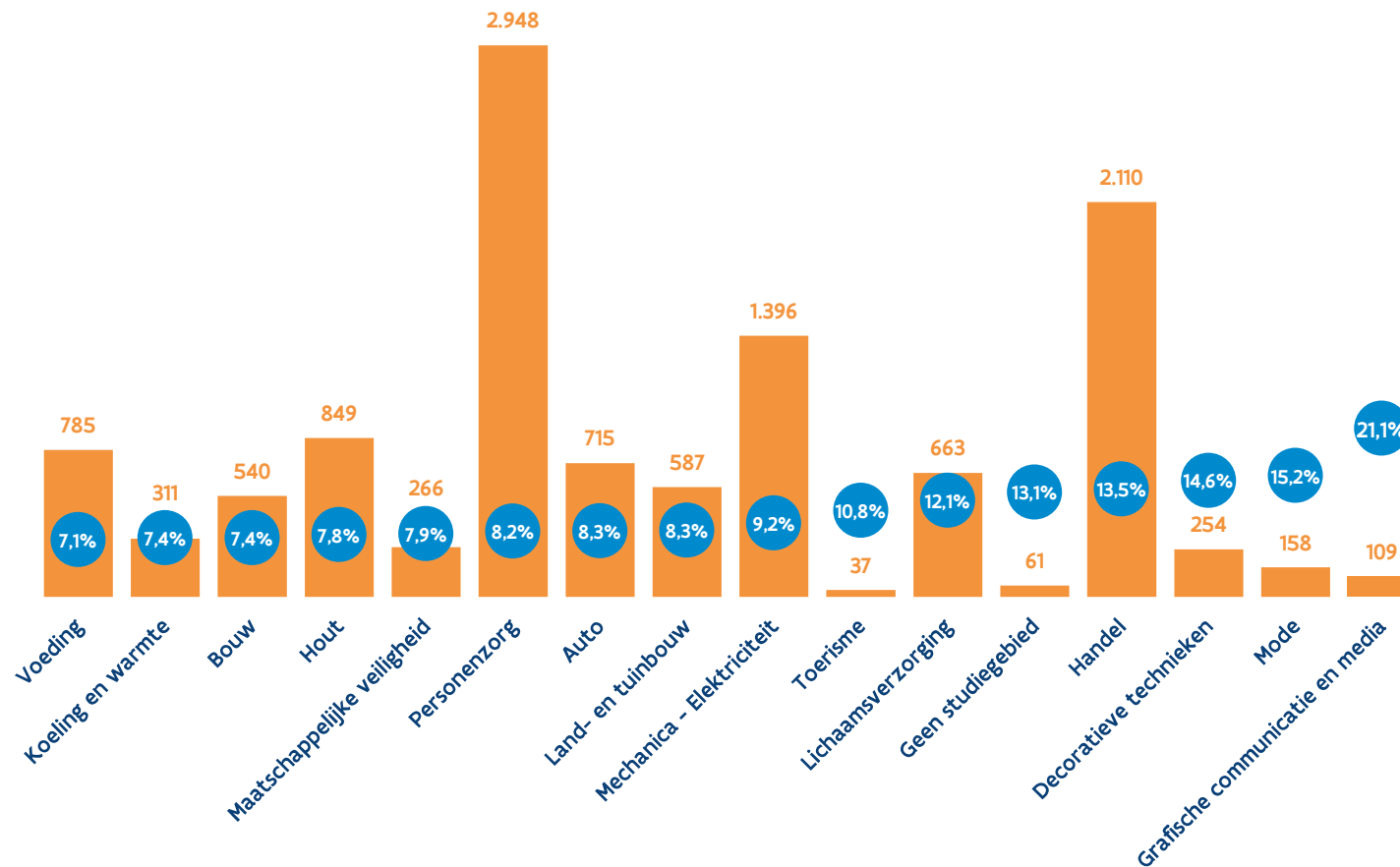
Het BSO levert in het secundair onderwijs de meeste schoolverlaters af. Alle BSO-opleidingen bereiden de leerlingen erop voor om direct aan de slag te gaan op de arbeidsmarkt. De goed draaiende economie heeft ervoor gezorgd dat het wz% verder gedaald is tot 9,7%. Dit is het enige studieniveau binnen het secundair onderwijs waar mannen en vrouwen even vlot aansluiting vinden.

Meer dan 8 op 10 van de schoolverlaters volgde het 7de leerjaar en behaalde een diploma van het secundair onderwijs. BSO-gediplomeerden hebben een duidelijk voordeel ten opzichte van de schoolverlaters die enkel een getuigschrift behaalden. Na het volgen van een 7de jaar ligt het wz% een heel pak lager. De opgedane werkervaring via stages biedt vele voordelen, ook op vlak van persoonlijke groei biedt dit extra jaar een meerwaarde.

■ Aantal schoolverlaters
● Aandeel werkzoekend (wz%)

BSO3 Studiegebieden

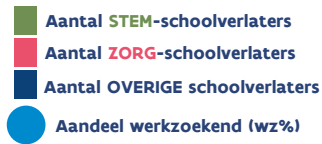
De studiegebieden 'Voeding' en 'Koeling en warmte' wisselen met elkaar van volgorde op plaats 1 en 2 ten opzichte van vorig jaar. 'Voeding' staat al zes jaar - met uitzondering van 2016 - op plaats 1 of 2.

Alle studiegebieden behalen een wz% dat lager ligt dan vorig jaar. Eén uitzondering vormt 'Grafische communicatie en media' dat rond 21% blijft hangen.

'Personenzorg' is het grootste studiegebied. Het relatief lage wz% is volledig te danken aan de studierichting 'Thuis- en bejaardenzorg (7j)' dat het met een werkzoekendenaandeel van 3,6% zeer goed doet.

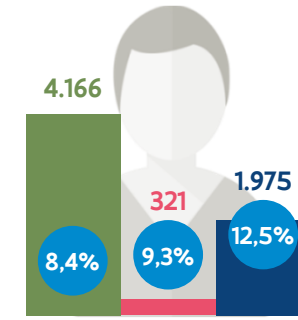
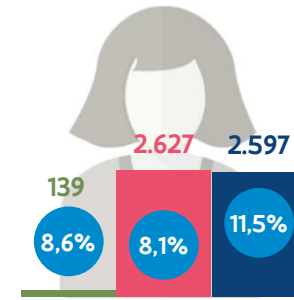
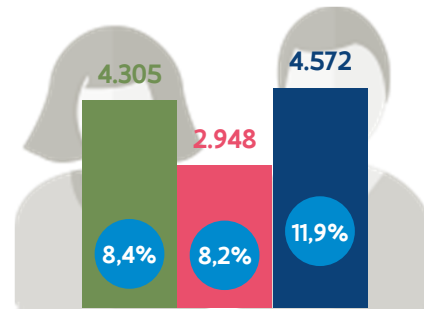
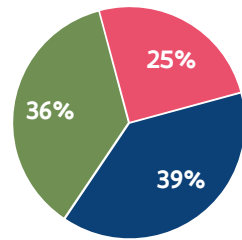
'Handel' is het tweede grootste studiegebied en mag dan beter scoren dan vorig jaar, het blijft een studiegebied dat moeilijk aansluiting vindt met de arbeidsmarkt vergeleken met de meeste andere studiegebieden.

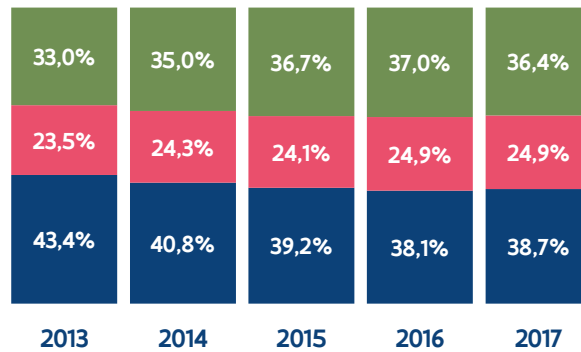

BSO3

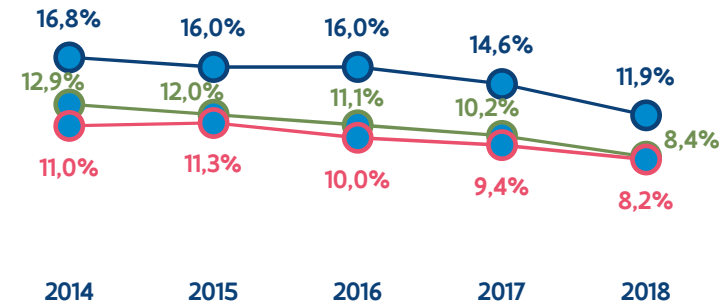
STEM-ZORG-OVERIGE-schoolverlaters

Evolutie aandeel schoolverlaters

Evolutie aandeel werkzoekend

Een kwart van de BSO-schoolverlaters komt uit een zorgopleiding. Hiermee heeft BSO3 met 25% het grootste aandeel ZORG-schoolverlaters. Schoolverlaters uit TSO3 en PBA volgen met een ZORG-aandeel van 24%.

Opvallend is het lage STEM-aandeel bij de vrouwelijke schoolverlaters en het lage ZORG-aandeel bij de mannelijke schoolverlaters.

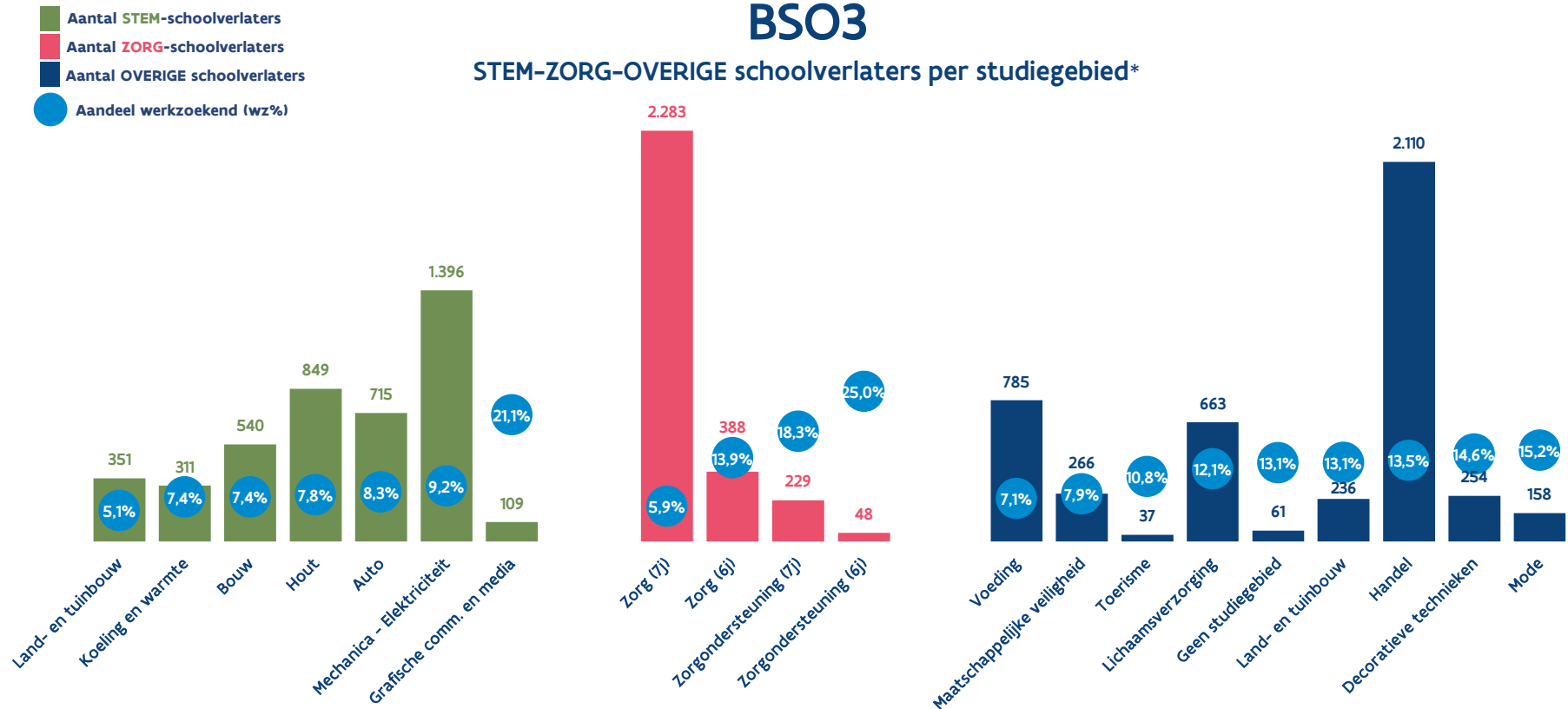
Ten opzichte van 2013 zien we een toenemend aandeel van STEM-schoolverlaters en - in iets mindere mate - ZORG-schoolverlaters.

Over de jaren heen halen de ZORG- en de STEM-opleidingen - gemiddeld gezien - steeds lagere werkzoekendenaandelen dan de OVERIGE opleidingen. Zoals uit de komende grafieken zal blijken, wil dit niet zeggen dat elke STEM- en ZORG-studierichting vlot aansluiting vindt met de arbeidsmarkt.

BSO3

STEM-ZORG-OVERIGE schoolverlaters per studiegebied*

Bij de STEM-schoolverlaters valt het grote verschil in wz% op tussen het studiegebied 'Grafische communicatie en media' en de andere studiegebieden. Nochtans leiden de opleidingen binnen dit studiegebied op tot beroepen als 'drukker' en 'operator drukafwerkingsmachines' die al jaren een knelpunt zijn. Uit de studie knelpuntberoepen blijkt echter dat BSO-schoolverlaters uit een drukkersopleiding niet voldoen aan de kwalitatieve eisen van werkgevers, die door de opmars van digitaal drukwerk de lat steeds hoger leggen. Enerzijds is de bestaande infrastructuur in de scholen (vaak) niet toereikend om de snelle technologische evoluties te volgen en dus drukkers af te leveren die voldoende voorbereid zijn op de arbeidsmarkt. Anderzijds focussen werkgevers steeds meer op polyvalente, flexibele werknemers met een goede basis aan technische kennis waarop kan voortgebouwd worden tijdens opleidingen in de bedrijven zelf. De voorkeur gaat daarom eerder uit naar een schoolverlater met een professionele bachelor in de Grafische en digitale media.

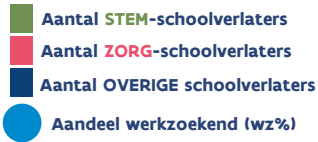
Bij de ZORG-schoolverlaters lijken enkel de 7-jarige zorgopleidingen die focussen op persoonlijke zorg een vlotte doorstroom naar de arbeidsmarkt te kunnen garanderen. Concreet gaat het om de opleidingen 'Kinderzorg (7j)' en 'Thuis- en bejaardenzorg (7j)'. Vooral deze laatste doet het bijzonder goed met een werkzoekendenaandeel van 3,6%. Al jaren haalt 'Thuis- en bejaardenzorg' het laagste wz% van alle zorgopleidingen. Door de groeiende zorgvraag blijft het tekort aan zorgkundigen nijpend en daarmee ook de nood aan profielen met dit diploma.

Zoals geldt voor alle BSO-opleidingen is het volgen van een zevende jaar, en daarmee het behalen van een diploma, een must op de arbeidsmarkt. Ook al is de vraag naar verzorgend personeel heel groot, toch blijkt de 6-jarige opleiding 'Verzorging' met een wz% van 13,9% minder te voldoen aan de eisen van de werkgever. Opleidingen - zelfs 7-jarige - waarbij de focus ligt op logistieke ondersteuning zoals 'Organisatiehulp' en 'Organisatie-Assistentie (7j)' doen het niet goed.

'Handel' vormt het grootste studiegebied in de categorie van OVERIGE opleidingen. Ondanks een geschiedenis van relatief hoge werkzoekendenaandelen blijft het enorm populair, zowel bij mannen als vrouwen. Vooral de opleiding 'Kantooradministratie en gegevensbeheer (7j)', dat al jaren meer dan 1.100 schoolverlaters telt, blijft een grote aantrekkingskracht uitoefenen. 'Voeding' en 'Maatschappelijke veiligheid' zijn de enige studiegebieden met een wz% onder het BSO-gemiddelde van 9,7%.

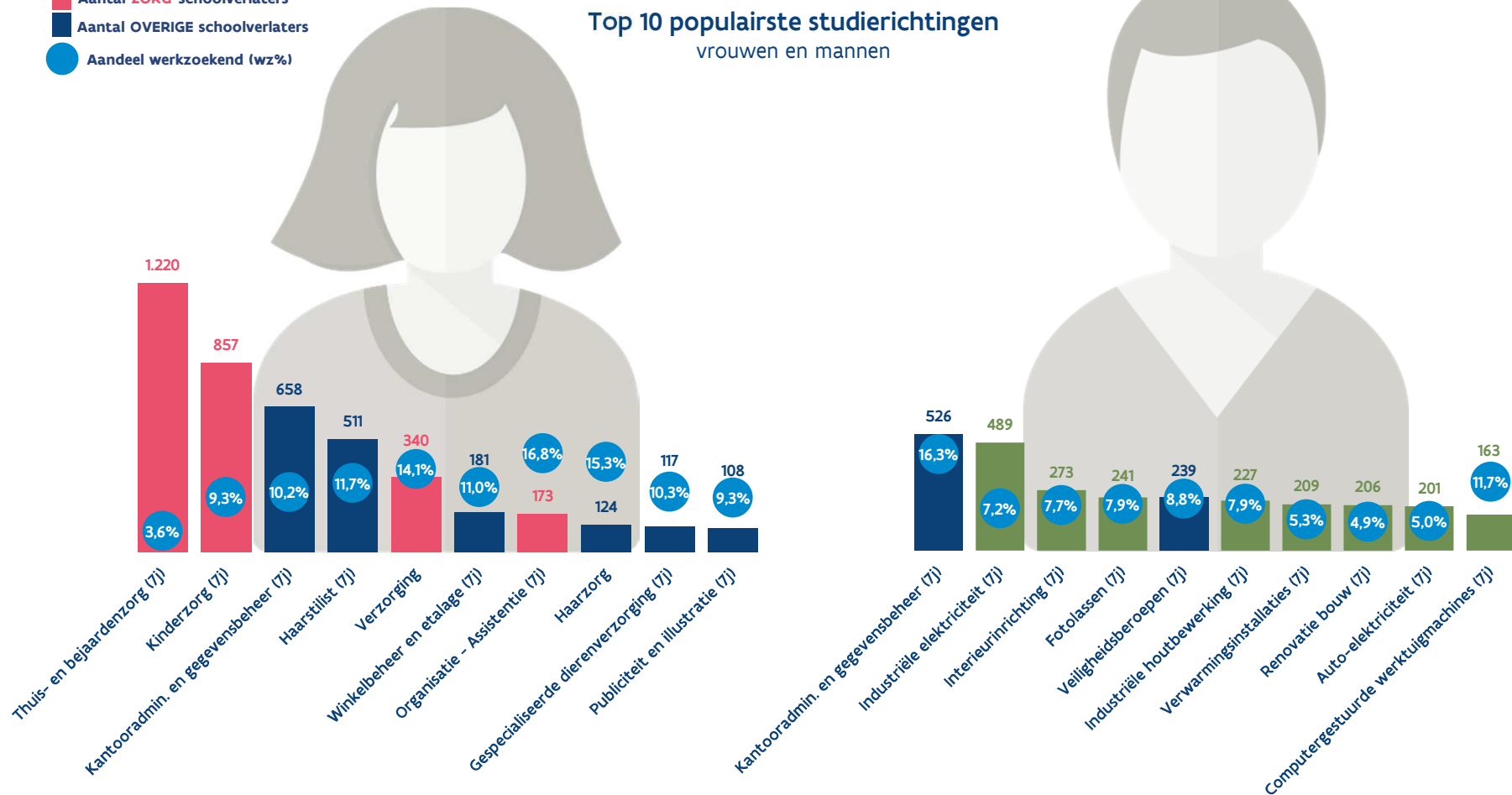
* Omdat alle zorgopleidingen in één studiegebied ('Personenzorg') zitten en bepaalde opleidingen qua duur (6 of 7 jaar) en inhoud van mekaar verschillen, hebben we dit studiegebied verder opgedeeld. In de bijlage (p. 74) zie je welke opleidingen onder de verschillende rapportindelingen vallen.

BSO3

Top 10 populairste studierichtingen vrouwen en mannen

In deze twee grafieken komt een duidelijke genderspecifieke studiekeuze naar voor. Bij de vrouwelijke schoolverlaters vinden we in de top 10 van meest gekozen studierichtingen enkel ZORG- en OVERIGE richtingen terug, terwijl we bij de mannelijke schoolverlaters hoofdzakelijk STEM-opleidingen en een paar OVERIGE opleidingen aantreffen.

Met een schoolverlatersaantal van 1.220 is 'Thuis- en bejaardenzorg' veruit de grootste studierichting bij de vrouwen. Deze opleiding heeft een werkzoekendenaandeel van 3,6% en is daarmee één van de best scorende opleidingen bij de vrouwen. Bij de andere zorgopleidingen ligt het wz% beduidend hoger.

Bij de mannen zijn 'Kantooradministratie en gegevensbeheer' en 'Industriële elektriciteit' de twee meest gekozen studierichtingen. Terwijl de STEM-richting een werkzoekendenaandeel haalt van 7,2%, heeft de handelsopleiding een wz% dat meer dan dubbel zo hoog ligt.

Een keuze voor STEM-opleidingen lijkt de mannen geen windeieren te leggen. Tenminste, zolang het 7-jarige opleidingen betreft en de concurrentie van TSO'ers niet te groot is. Dit laatste zou een reden kunnen zijn waarom 'Computergestuurde werktuigmachines (7j)' zo'n hoog wz% heeft. BSO-schoolverlaters met dit diploma zijn opgeleid tot knelpuntberoepen als 'insteller-bediener van CNC werktuigmachines' en 'insteller-bediener van conventionele werktuigmachines', maar hiervoor komen ook TSO3-profielen in aanmerking (bijv. TSO3 Elektromechanica of TSO3 Computergestuurde mechanische productietechnieken).

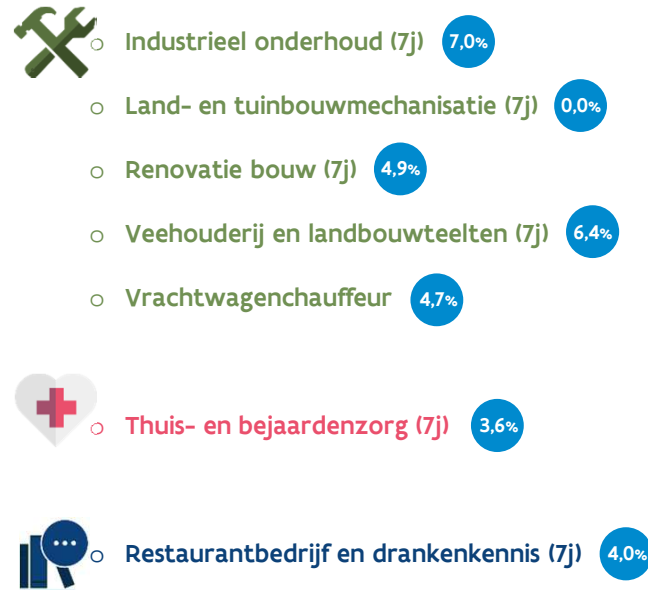
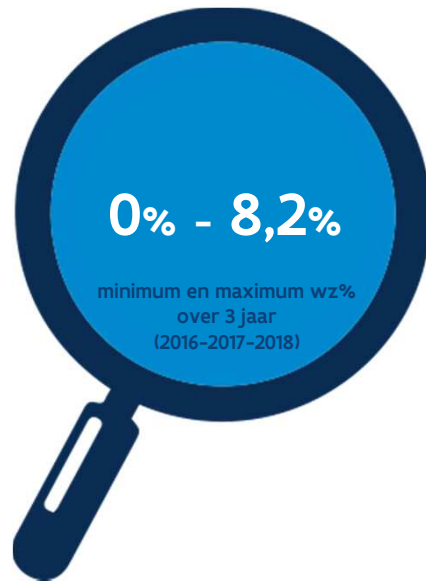

BSO3

Opleidingen met het laagste werkzoekendenaandeel

3 jaar op rij

Werkzoekendenaandeel 2018

Deze zeven BSO-opleidingen behaalden in de **afgelopen drie rapporten** een werkzoekendenaandeel dat telkens onder of op het **eerste kwartiel** lag. Dit wil zeggen dat deze opleidingen drie jaar op rij behoorden tot de 25% best scorende opleidingen, of anders gezegd: de opleidingen met het kleinste werkzoekendenaandeel.

Vijf van de best scorende opleidingen hebben een STEM-label.

Met uitzondering van 'vrachtwagenchauffeur' betreft het allemaal 7-jarige opleidingen die leiden tot een diploma. Dat extra jaartje loont dus zeker de moeite.

Het werkzoekendenaandeel van deze opleidingen, bekeken over drie jaar, ligt tussen 0% en 8,2%.

BSO3

Opleidingen met het hoogste werkzoekendenaandeel 3 jaar op rij

Werkzoekendenaandeel 2018

Deze zeven BSO-opleidingen behaalden in de **afgelopen drie rapporten** een werkzoekendenaandeel dat telkens op of boven het **derde kwartiel** lag. Dit wil zeggen dat deze opleidingen drie jaar op rij behoorden tot de 25% slechtst scorende, of anders gezegd: de opleidingen met het grootste werkzoekendenaandeel.

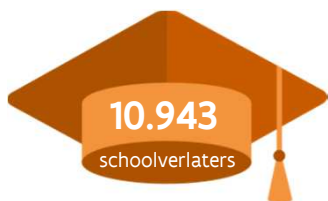
Drie opleidingen komen uit het studiegebied 'Handel'. Vooral de 6-jarige opleidingen 'Kantoor' en 'Verkoop' halen jaar na jaar zeer hoge werkzoekendenaandelen: met een eenmalige uitzondering halen de schoolverlaters uit deze opleidingen al vijf jaar op rij een wz% van minstens 20%.

Carrosserie is een STEM-opleiding die je niet direct in deze lijst zou verwachten. Een 'Plaatwerker koetswerk' is al jaren een knelpuntberoep. Maar uit onze knelpuntenstudie blijkt het vooral om een kwalitatief tekort aan vakbekwame mensen te gaan en niet zozeer om een kwantitatief tekort. De job is doorheen de jaren complexer en veeleisender geworden. Koetswerkherstellers moeten niet alleen verschillende diverse technieken beheersen, maar ook kennis hebben van mechanica. Mede daarom is een zevende jaar een must. Bij de 7-jarige opleiding 'Carrosserie- en spuitwerk' daalt het wz% in 2018 naar 9,7%.

Het werkzoekendenaandeel van deze opleidingen, bekeken over drie jaar, ligt tussen 12,9% en 30,7%.

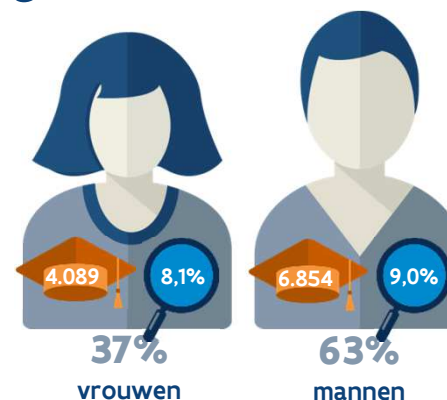
Technisch secundair onderwijs 3de graad (TSO3)

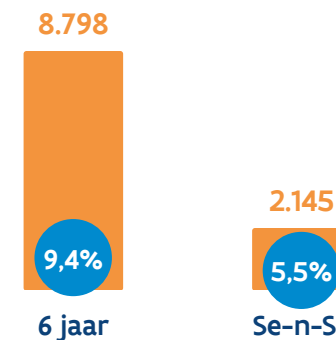
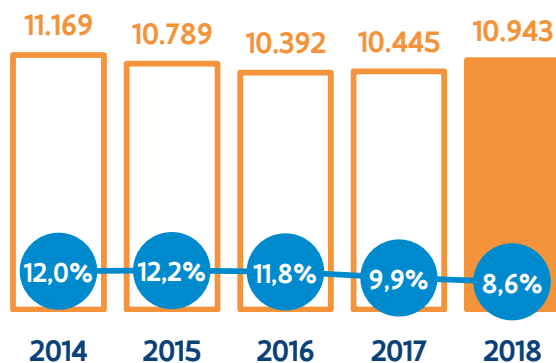
= **15,0%**
van alle
Vlaamse schoolverlaters

= **945**
werkzoekende
schoolverlaters

Se-n-Se biedt een duidelijke meerwaarde!

In dit studieniveau vind je een mix van doorstroom- en arbeidsmarktgerichte opleidingen. Het TSO biedt de beste aansluiting met de arbeidsmarkt in het secundair onderwijs. 8,6% is een jaar na het schoolverlaten op zoek naar werk.

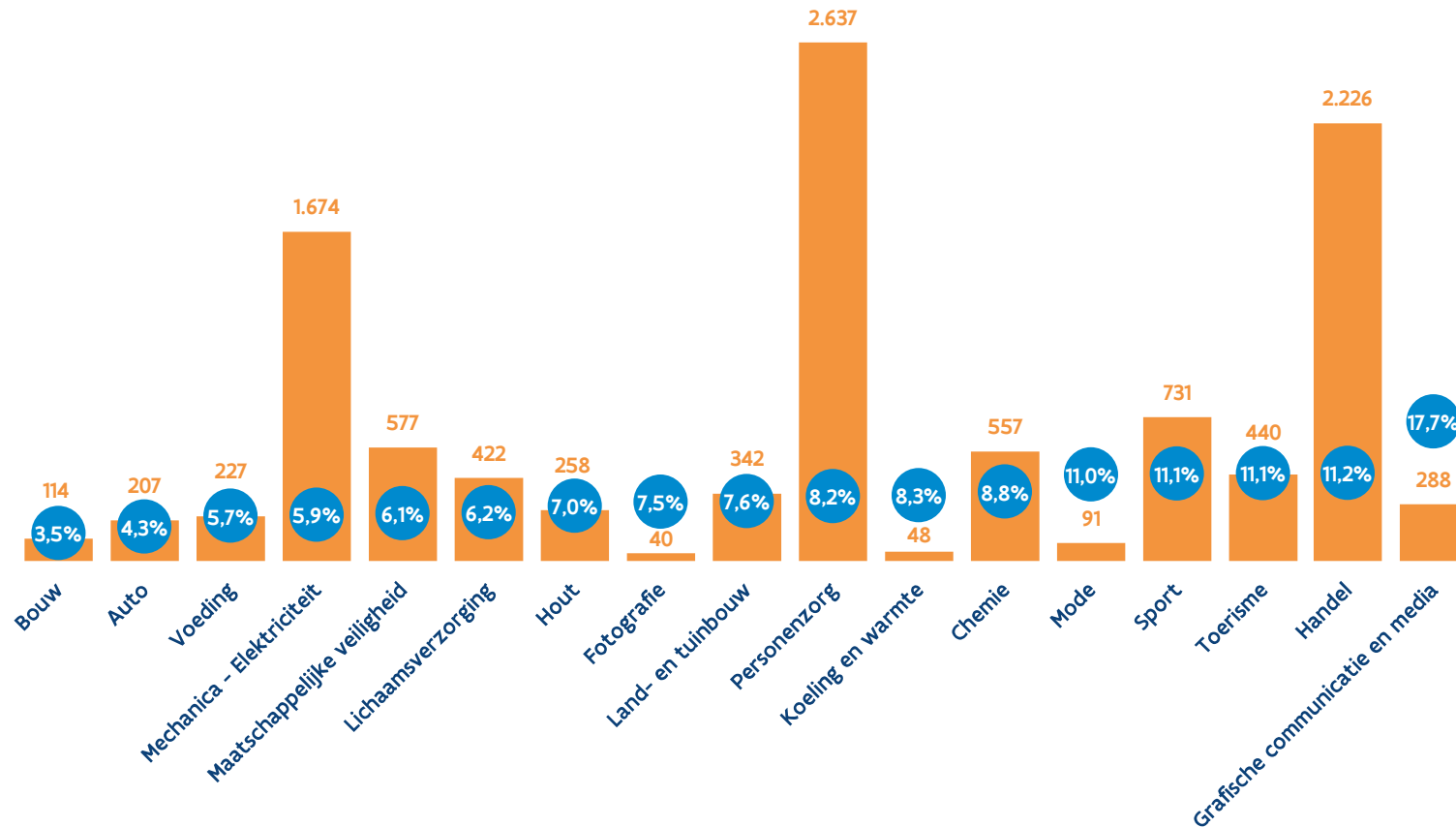
6 op 10 van de schoolverlaters uit het TSO is man. De aansluiting met de arbeidsmarkt verloopt iets minder vlot dan bij de vrouwen.

8 op 10 van de schoolverlaters maakt de overstap naar de arbeidsmarkt na zes jaar. Nochtans is het wz% bij diegene die een 7de jaar of Se-n-Se gevolgd hebben, een heel stuk lager.

■ Aantal schoolverlaters
● Aandeel werkzoekend (wz%)

TSO3 Studiegebieden

De meest populaire studiegebieden zijn 'Personenzorg', 'Handel' en 'Mechanica-Elektriciteit'.

'Personenzorg' is het grootste studiegebied. Het relatief hoge wz% is te wijten aan de hogere werkzoekendenaandelen van twee grote opleidingen: 'Gezondheids- en welzijnswetenschappen' en 'Sociale en technische wetenschappen'. Dit zijn doorstroomopleidingen die voorbereiden op hogere studies.

Binnen het studiegebied 'Handel' haalt elke opleiding een werkzoekendenaandeel dat hoger ligt dan het TSO-gemiddelde van 8,6%. 'Informaticabeheer' is hier al jaren de slechtste leerling van de klas.

In 'Mechanica-Elektriciteit' zijn het vooral de Se-n-Se-opleidingen als 'Stuur- en beveiligingstechnieken' en 'Regeltechnieken' die hoge toppen scheren.

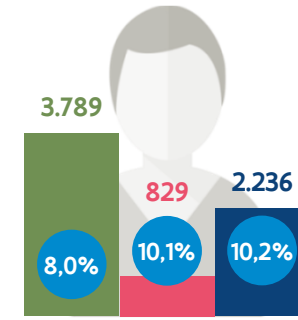
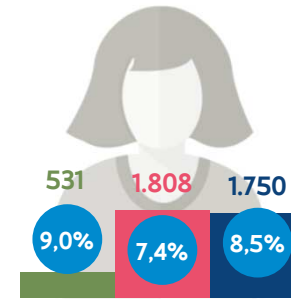
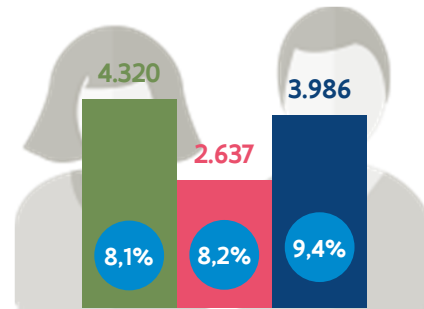
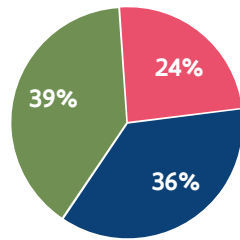
De meeste studiegebieden behalen een wz% dat lager ligt dan vorig jaar. 'Lichaamsverzorging' en 'Toerisme' blijven status quo. 'Mode' en 'Voeding' zien hun wz% stijgen. Maar dit laatste studiegebied blijft het met een globaal wz% van 5,7% zeer goed doen.

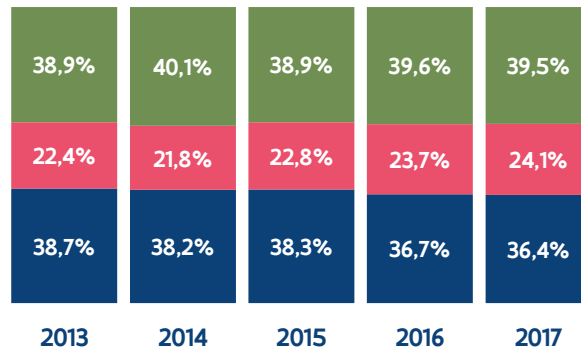
- Aantal STEM-schoolverlaters
- Aantal ZORG-schoolverlaters
- Aantal OVERIGE schoolverlaters
- Aandeel werkzoekend (wz%)

TSO3

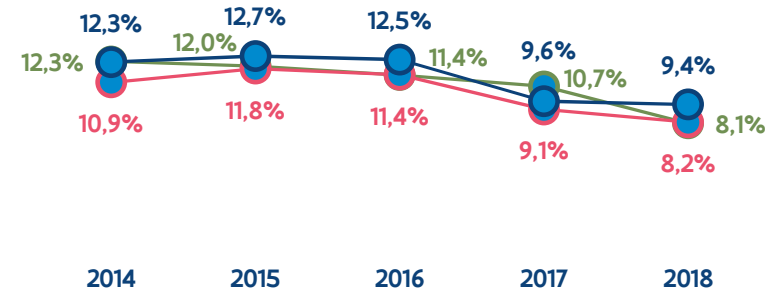
STEM-ZORG-OVERIGE-schoolverlaters

Evolutie aandeel schoolverlaters

Evolutie aandeel werkzoekend

39% van de TSO-schoolverlaters komt uit een STEM-opleiding. Slechts 1 op 8 van deze STEM'ers is een vrouw. Het aandeel vrouwen in STEM is groter dan in BSO3, maar ook bij TSO3 blijft STEM grotendeels een mannenzaak. ZORG is dan weer duidelijk een vrouwelijke aangelegenheid: ruim 2 op 3 ZORG-schoolverlaters is een vrouw. De verdeling mannen en vrouwen in de OVERIGE opleidingen is meer in evenwicht.

Het aandeel ZORG-schoolverlaters is op vijf jaar tijd gestegen met 1,7 procentpunten. Jammer genoeg is deze stijging vooral aanwezig bij de doorstroomopleidingen 'Sociale en technische wetenschappen' en 'Gezondheids- en welzijnswetenschappen' en niet bij de arbeidsgerichte opleidingen 'Jeugd- en gehandicaptenzorg' en 'Leefgroepenwerking'.

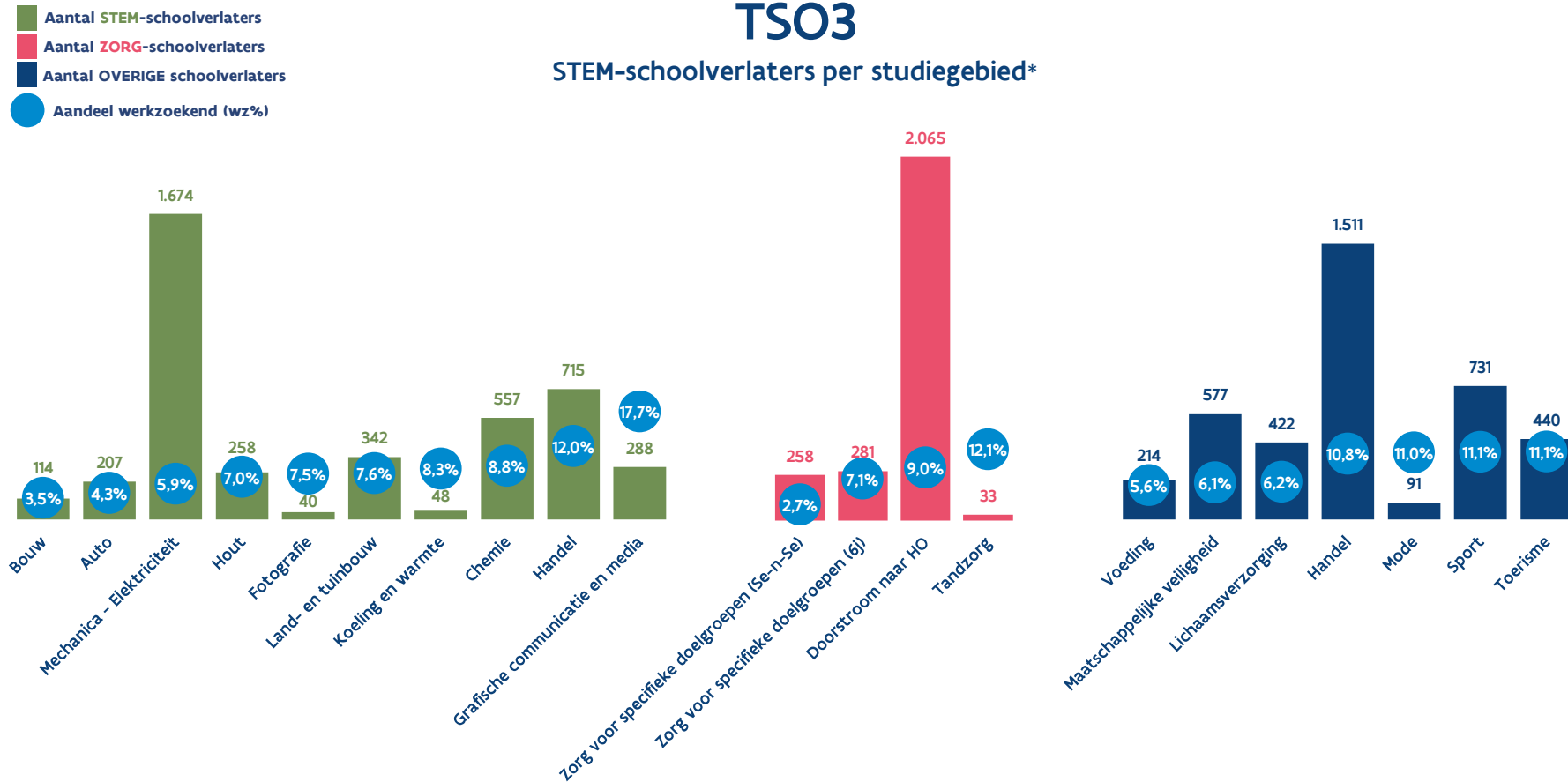
Het grote aandeel ZORG-schoolverlaters uit doorstroomopleidingen, die door hun finaliteit minder aansluiten bij de vraag op de arbeidsmarkt, verklaart het relatief hoge wz% van de ZORG-schoolverlaters.

Het relatief grote wz% van de STEM-schoolverlaters is te wijten aan een groot percentage schoolverlaters (24%) uit de studiegebieden 'Handel' en 'Grafische communicatie en media' die ook minder vlot hun weg vinden op de arbeidsmarkt. STEM in het studiegebied Handel betreft de studierichtingen 'Boekhouden - Informatica' en 'Informaticabeheer'.

TSO3

STEM-schoolverlaters per studiegebied*

Qua STEM-schoolverlatersaantal steekt het studiegebied 'Mechanica-Elektriciteit' er duidelijk bovenuit. 'Elektrische installatietechnieken', 'Elektromechanica' en 'Mechanische vormgevingstechnieken' zijn de drie grootste opleidingen. Met een gemiddeld werkzoekendenaandeel van 5,9% doet dit studiegebied het zeer goed. STEM-schoolverlaters uit 'Handel' en 'Grafische communicatie en media' doen het qua wz% minder goed. Vooral 'Informaticabeheer' en 'Multimedia' halen hoge werkzoekendenaandelen: resp. 14,9% en 20,7%. De arbeidsmarkt is veeleisend en de concurrentie uit hogere studieniveaus (PBA 'Toegepaste informatica', PBA 'Grafische en digitale media' en PBA 'Multimedia en communicatietechnologie') is groot.

Bij de opleidingen die focussen op zorg voor specifieke doelgroepen vormt een zevende jaar (of Se-n-Se) zeker een meerwaarde. Schoolverlaters uit de 6-jarige opleiding 'Jeugd- en gehandicaptenzorg' halen een wz% van 7,1%. Dat is op zich niet slecht. Maar bij de schoolverlaters met een Se-n-Se 'Leefgroepenwerking' daalt het wz% naar 2,2%. Doorstroomopleidingen zoals 'Sociale en technische wetenschappen' en 'Gezondheids- en welzijnswetenschappen' doen het met een wz% van 9,0% minder goed. Het is immers niet de bedoeling om met deze diploma's naar de arbeidsmarkt te trekken. Deze diploma's zijn bedoeld als toegangstickets tot het hoger onderwijs. 'Tandartsassistentie' is een Se-n-Se-opleiding die door haar kleine schoolverlatersaantal een schommelend wz% kent. Voor het eerst in zes jaar, telt ze meer dan 30 schoolverlaters.

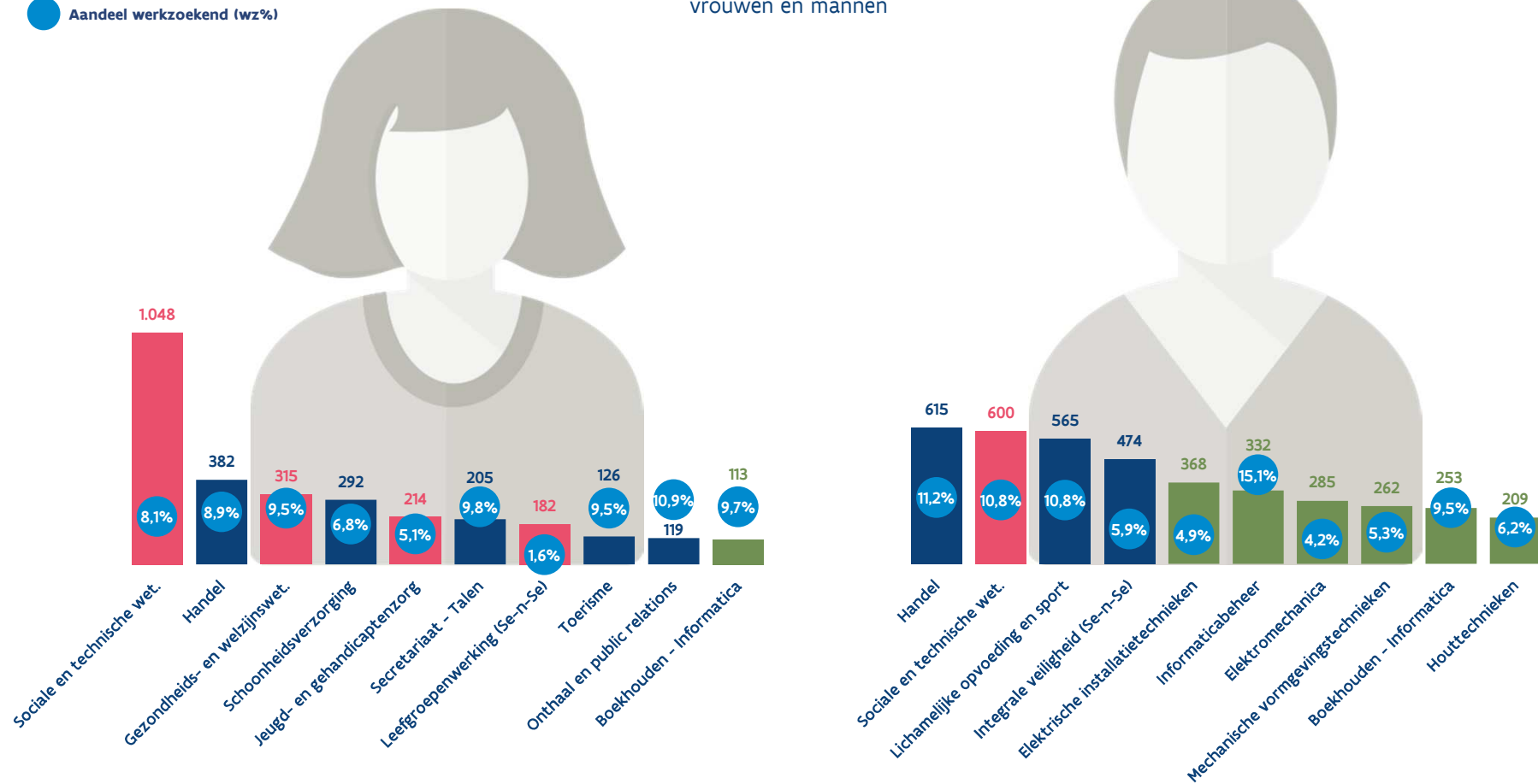
'Handel' is het derde grootste studiegebied op TSO-niveau. Vooral de opleiding 'Handel' is enorm populair, bij zowel vrouwen als mannen. Een gemiddeld werkzoekendenaandeel van 10,8% is echter niet zo'n goed resultaat. Ook 'Mode', 'Sport' en 'Toerisme' halen hoge werkzoekendenaandelen. 'Voeding' en 'Lichaamsverzorging' doen het al twee jaar op rij zeer goed. 'Maatschappelijke veiligheid' scoort al jaren een werkzoekendenaandeel rond 5% à 6%.

* Omdat alle zorgopleidingen in één studiegebied ('Personenzorg') zitten en bepaalde opleidingen qua duur (6 of 7 jaar) en inhoud van mekaar verschillen, hebben we dit studiegebied verder opgedeeld. In de bijlage (p. 79) zie je welke opleidingen onder de verschillende rapportindelingen vallen.

TSO3

Top 10 populairste studierichtingen vrouwen en mannen

26% van de vrouwelijke TSO-schoolverlaters komt uit de zorgopleiding 'Sociale en technische wetenschappen'. Dit is dan ook veruit de grootste opleiding onder vrouwelijke schoolverlaters. Ook bij de mannen zijn de schoolverlaters uit 'Sociale en technische wetenschappen' goed vertegenwoordigd. Nochtans betreft dit geen opleiding met arbeidsmarktfinaliteit, maar een opleiding die voorbereid op doorstroming naar het hoger onderwijs.

Ook met een diploma 'Gezondheids- en welzijnswetenschappen', waarmee een groot deel van de vrouwelijke schoolverlaters naar de arbeidsmarkt trekt, is het de bedoeling om verder te studeren.

'Handel' is al jaren een populaire richting bij zowel mannen als vrouwen. Qua aansluiting op de arbeidsmarkt, scoort deze echter - vooral bij de mannen - minder goed.

'Lichamelijke opvoeding en sport' trekt jaarlijks heel wat mannen aan, maar ook hier verloopt de arbeidsmarktintrede niet vlot.

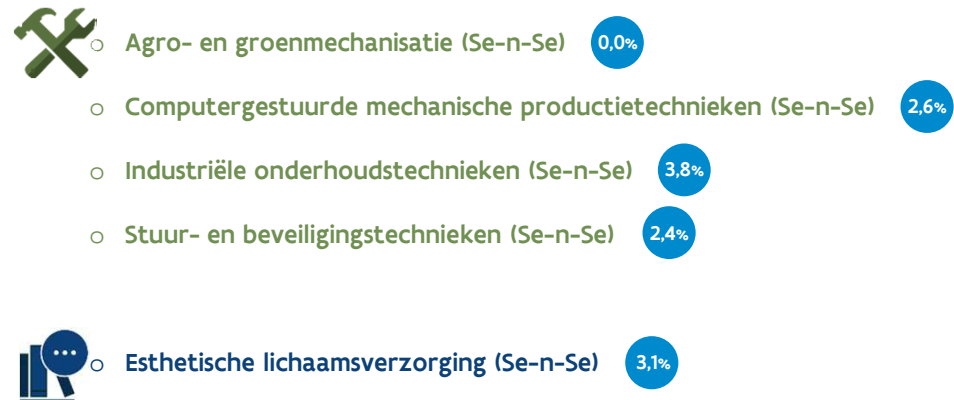
TSO3

Opleidingen met het laagste werkzoekendenaandeel

3 jaar op rij

Werkzoekendenaandeel 2018

Deze vijf TSO-opleidingen behaalden in de **afgelopen drie rapporten** een werkzoekendenaandeel dat telkens onder of op het **eerste kwartiel** lag. Dit wil zeggen dat deze opleidingen drie jaar op rij behoorden tot de 25% best scorende opleidingen, of anders gezegd: de opleidingen met het kleinste werkzoekendenaandeel.

Vier van de best scorende opleidingen hebben een STEM-label. 'Agro- en groenmechanisatie' haalt al drie jaar op rij een werkzoekendenaandeel van 0%.

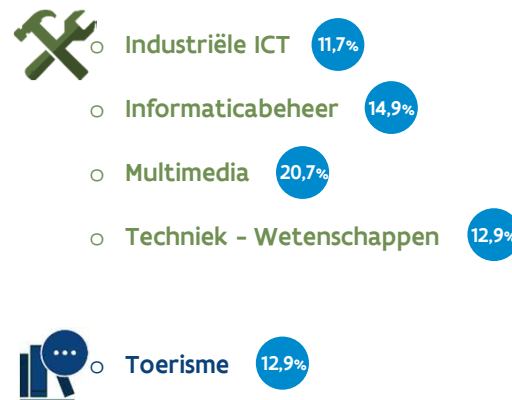
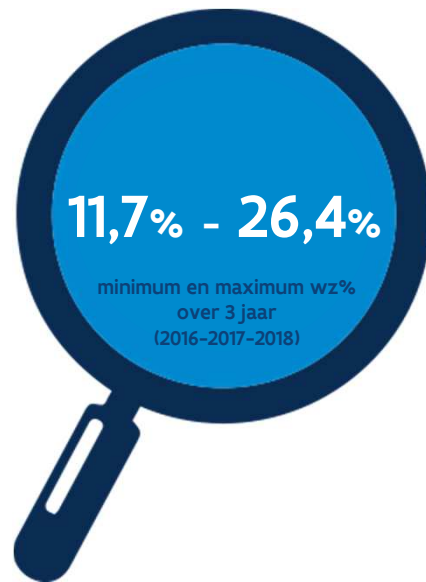
Het betreft allemaal Se-n-Se-opleidingen. Nogmaals wordt duidelijk dat een extra jaar zeker de moeite loont.

Het werkzoekendenaandeel van deze opleidingen, bekeken over drie jaar, ligt tussen 0% en 6,9%.

TSO3

Opleidingen met het hoogste werkzoekendenaandeel 3 jaar op rij

Werkzoekendenaandeel 2018

Deze vijf TSO-opleidingen behaalden in de **afgelopen drie rapporten** een werkzoekendenaandeel dat telkens op of boven het **derde kwartiel** lag. Dit wil zeggen dat deze opleidingen drie jaar op rij behoorden tot de 25% slechtst scorende, of anders gezegd: de opleidingen met het grootste werkzoekendenaandeel.

Het betreft allemaal 6-jarige opleidingen.

Opvallend is dat vier van deze slechtst scorende opleidingen een STEM-label hebben. Opleidingen met een IT-component zijn op TSO-niveau niet de beste keuze, tenzij je verder studeert. Heel wat PBA-opleidingen leiden op tot gelijkaardige profielen (webmaster, multimediaontwikkelaar, netwerkbeheerder, ...). Door de werkgever wordt dan vaker de voorkeur gegeven aan iemand met een hogere scholing. Dit toont nogmaals aan dat een STEM-opleiding an sich geen garantie biedt op een vlotte doorstroming naar de arbeidsmarkt.

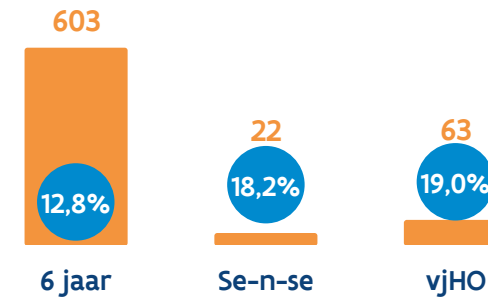
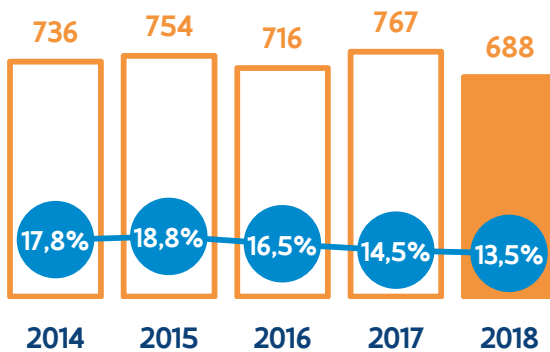
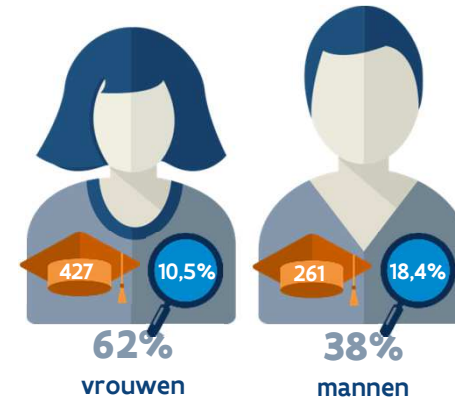
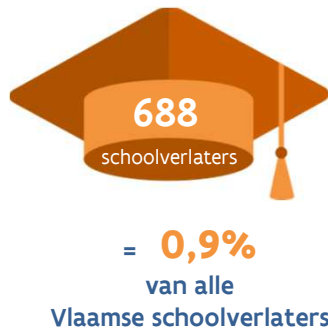
Na een wiskundige en wetenschappelijke vorming in de opleiding 'Techniek-Wetenschappen' is doorstroming naar het hoger onderwijs de meest logische stap. Zij die toch met dit diploma de arbeidsmarkt betreden, vinden niet makkelijk aansluiting.

Binnen het studiegebied 'Toerisme' volg je best nog een Se-n-Se om de kans om werkzoekend te zijn na één jaar merkbaar te doen dalen.

Het werkzoekendenaandeel van deze opleidingen, bekeken over drie jaar, ligt tussen 11,7% en 26,4%.

Kunstsecundair onderwijs 3de graad (KSO3)

In het secundair onderwijs levert het kunstonderwijs het kleinste aantal schoolverlaters af. De aansluiting verloopt bij deze schoolverlaters het minst vlot. Ook in het hoger onderwijs valt het op dat jongeren met een artistieke opleiding het moeilijker hebben om een plek te vinden op de arbeidsmarkt.

Er studeren meer vrouwen dan mannen af met een diploma uit het kunstonderwijs en zij doen het vaak beter dan hun mannelijke collega's. Hier ligt het niet aan de studiekeuze want bij eenzelfde studiekeuze ligt het w% bij de mannen hoger dan bij de vrouwen.

Het overgrote deel van de schoolverlaters uit het KSO stopt na zes jaar. Het aantal schoolverlaters dat een Se-n-Se heeft behaald is zo klein dat het moeilijk kan besproken worden. Het voorbereidend jaar op het hoger onderwijs (vjHO) is weinig zinvol als je niet verder studeert.

■ Aantal schoolverlaters
● Aandeel werkzoekend (wz%)

KSO3 Studiegebieden

KSO3 wordt door Onderwijs Vlaanderen opgesplitst in drie studiegebieden (linkse grafiek): 'Ballet', 'Podiumkunsten' en 'Beeldende kunsten'. 'Ballet' telt slechts tien schoolverlaters en wordt daarom in de rapportering van deze studiegebieden niet opgenomen.

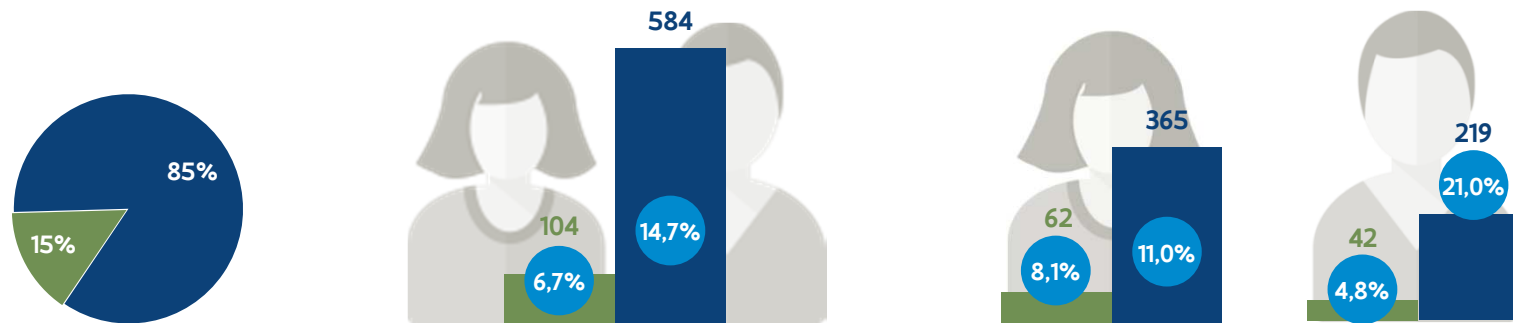
Omdat 'Podiumkunsten' en 'Beeldende kunsten' meerdere studierichtingen omvatten die inhoudelijk verschillen, hebben we gekozen voor een andere indeling van dit studieniveau (rechtse grafiek). In de bijlage (p. 81) vind je terug hoe alle opleidingen in de nieuwe indeling passen.

Schoolverlaters uit de studiedomeinen 'Dans' en 'Architectuur' behalen gemiddeld de laagste werkzoekendenaandelen.

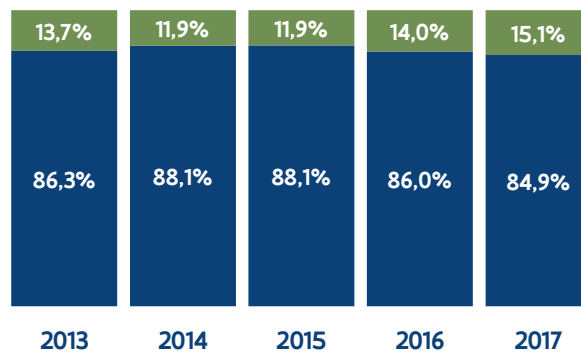

- Aantal STEM-schoolverlaters
- Aantal OVERIGE schoolverlaters
- Aandeel werkzoekend (wz%)

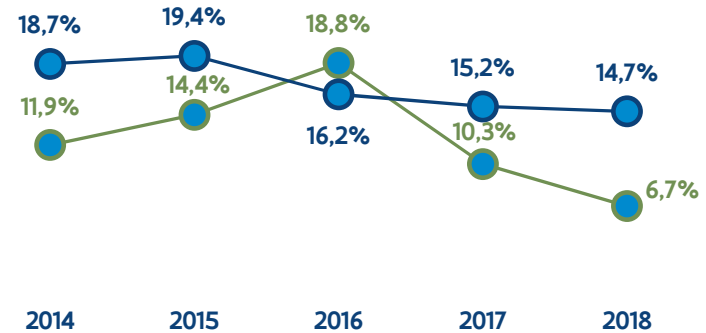
KSO3 STEM-OVERIGE-schoolverlaters

Evolutie aandeel schoolverlaters

Evolutie aandeel werkzoekend

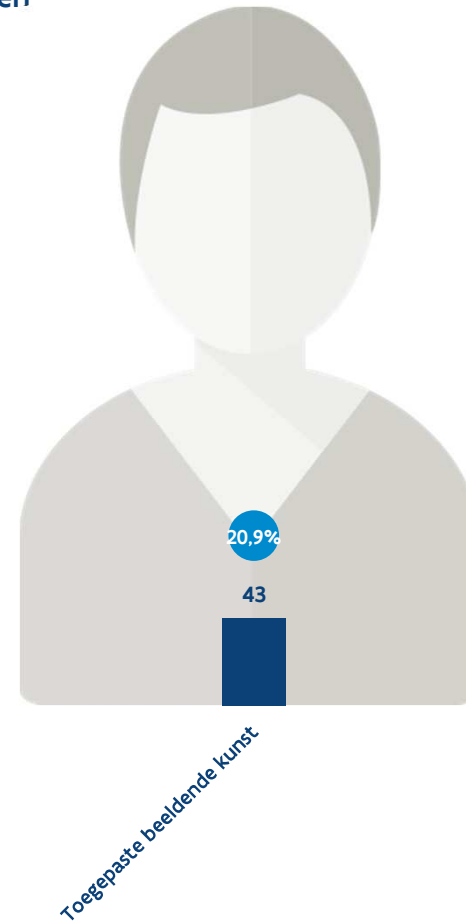
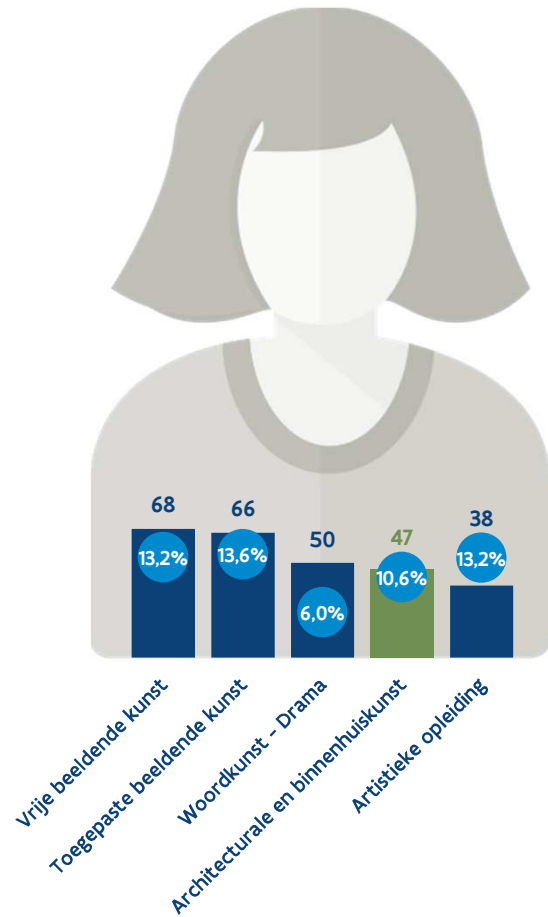
Het aandeel KSO-schoolverlaters uit een STEM-opleiding bedraagt 15%. Het betreft hier een relatief klein schoolverlatersaantal dat voor 70% bestaat uit schoolverlaters met een diploma 'Architecturale en binnenhuiskunst'. Deze schoolverlaters bepalen daardoor voor een belangrijk deel de grootte van het STEM-aandeel en het werkzoekendenpercentage. Zo zie je in de grafiek rechtsonder dat wanneer schoolverlaters met een diploma 'Architecturale en binnenhuiskunst' op een bepaald moment moeilijker aansluiting vinden met de arbeidsmarkt, zoals in juni 2016, er een piek ontstaat in het algemeen STEM-wz%.

- Aantal STEM-schoolverlaters
- Aantal OVERIGE schoolverlaters
- Aandeel werkzoekend (wz%)

KSO3

Top 5 populairste studierichtingen vrouwen en mannen

KSO3 is een relatief klein studieniveau dat hoofdzakelijk bevolkt wordt door vrouwen.

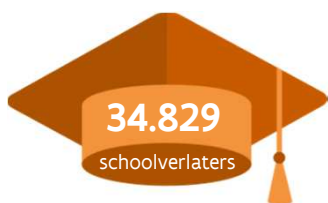
'Toegepaste beeldende kunsten' is de enige opleiding die minstens 30 mannelijke schoolverlaters telt. Vrouwen, die uit dezelfde opleiding komen, halen een werkzoekendenaandeel dat een stuk lager ligt dan dat van de mannen. In aantal gaat het echter bij beide seksen om negen werkzoekende schoolverlaters.

Vrouwelijke schoolverlaters uit 'Woordkunst-Drama' halen het laagste werkzoekendenaandeel.

Hoger onderwijs

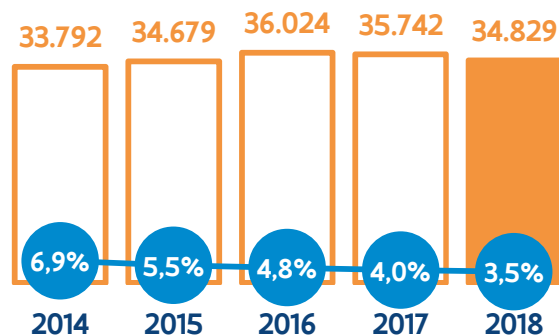
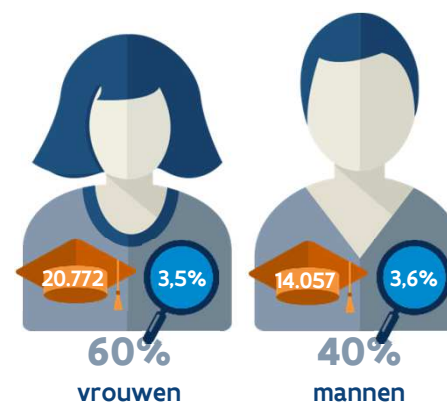
(Hooggeschoold)

= **47,9%**
van alle
Vlaamse schoolverlaters

= **1.225**
werkzoekende
schoolverlaters

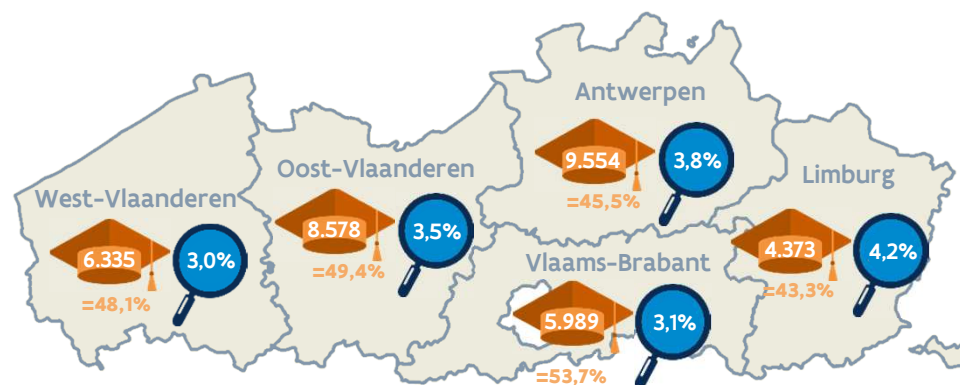
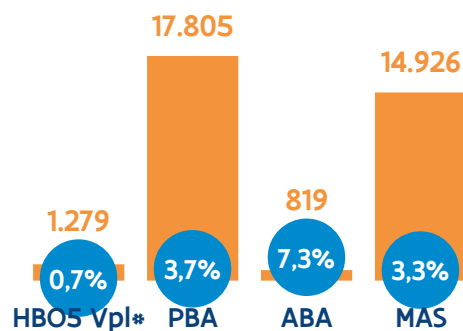

34.829 schoolverlaters behaalden **een diploma in het hoger onderwijs**. Een **goede aansluiting is gegarandeerd**. Een wz% van 3,5% is het laagste van de voorbije zeven edities.

Meer dan de helft van de hooggeschoolden heeft een professionele bachelor behaald. Amper 3,7% is werkzoekend na een jaar. Schoolverlaters met een masterdiploma hebben met 3,3% het laagste wz% van alle schoolverlaters.

6 op 10 van de schoolverlaters uit het hoger onderwijs is vrouw. De aansluiting verloopt zowel bij mannen als vrouwen vlot.

De hooggeschoolden in West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant hebben de beste perspectieven met een wz% van 3%. Oost-Vlaanderen sluit aan bij het Vlaams gemiddelde. In Limburg en Antwerpen ligt het wz% iets hoger dan gemiddeld, maar verloopt de aansluiting met de arbeidsmarkt nog steeds heel vlot.

* HBO5 Vpl = hoger beroepsonderwijs verpleegkunde

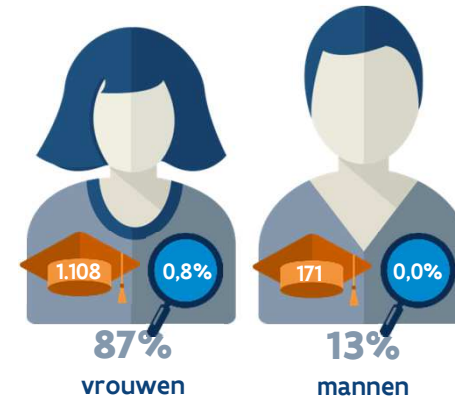
Hoger beroepsonderwijs (HBO5) – Verpleegkunde

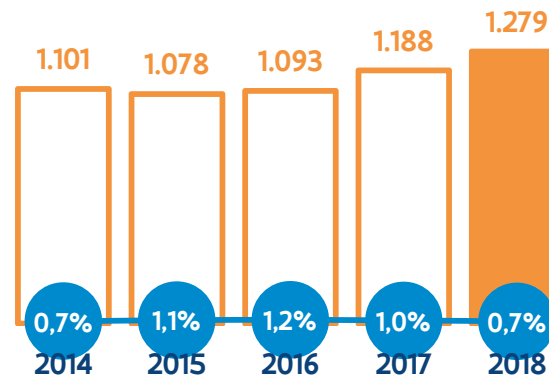
= **1,8%**
van alle
Vlaamse schoolverlaters

= **9**
werkzoekende
schoolverlaters

Deze ZORG-opleiding doet het al jaren uitstekend !

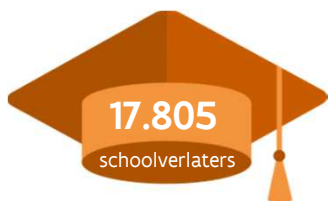

Momenteel is het niet mogelijk om te rapporteren over alle opleidingen van het hoger beroepsonderwijs aangezien deze gegevens ontbreken in het schoolverlatersbestand. Enkel de schoolverlatergegevens van HBO5 Verpleegkunde zijn beschikbaar.

Deze opleiding biedt zeer goede kansen op de arbeidsmarkt. Ook al is Verpleegkunde een uitgesproken vrouwelijke opleiding, toch zijn de arbeidsmarktperspectieven ook bij mannen zeer gunstig.

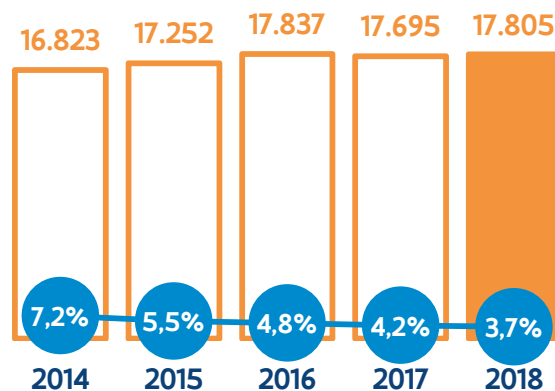
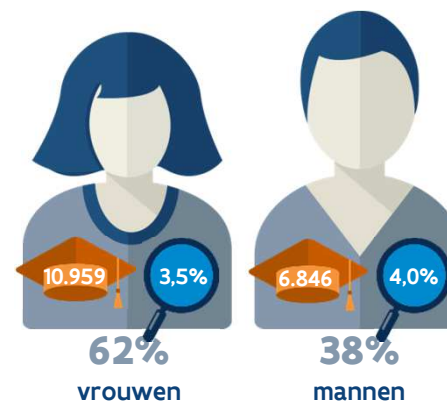
Professionele bachelor (PBA)

= **24,5%**
van alle
Vlaamse schoolverlaters

= **663**
werkzoekende
schoolverlaters

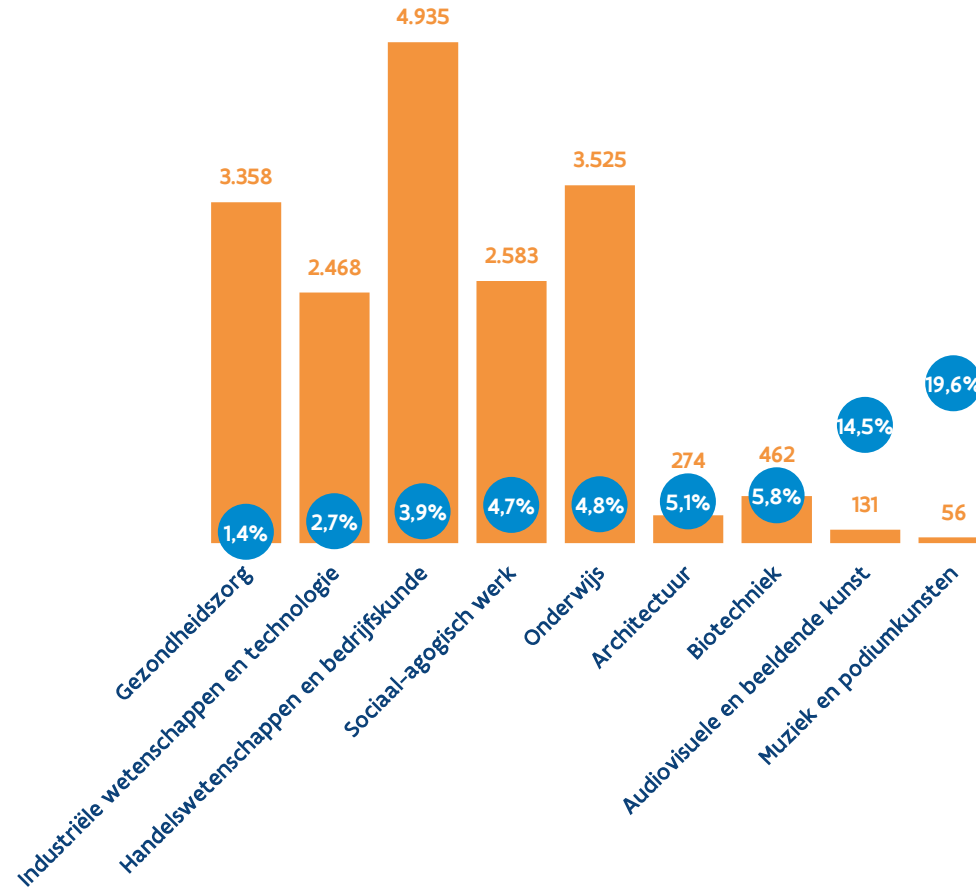
In 2017 verlieten 17.805 schoolverlaters de arbeidsmarkt met een professionele bachelor op zak. Eén jaar later is amper 3,7% van deze schoolverlaters ingeschreven als werkzoekende bij VDAB. Dit is - na de masters - het laagste wz%.

Meer dan 6 op 10 van deze PBA-schoolverlaters is vrouw. Vrouwen maken een andere studiekeuze dan mannen binnen dit studieniveau maar het wz% verschilt weinig.

■ Aantal schoolverlaters
● Aandeel werkzoekend (wz%)

PBA Studiegebieden

'Handelswetenschappen en bedrijfskunde' is veruit het grootste studiegebied, gevolgd door 'Onderwijs' en 'Gezondheidszorg'.

De meeste studiegebieden halen werkzoekendenaandelen van minder dan 6%. Enkel de artistieke studiegebieden 'Audiovisuele en beeldende kunst' en 'Muziek en podiumkunsten' hebben werkzoekendenpercentages boven 10%.

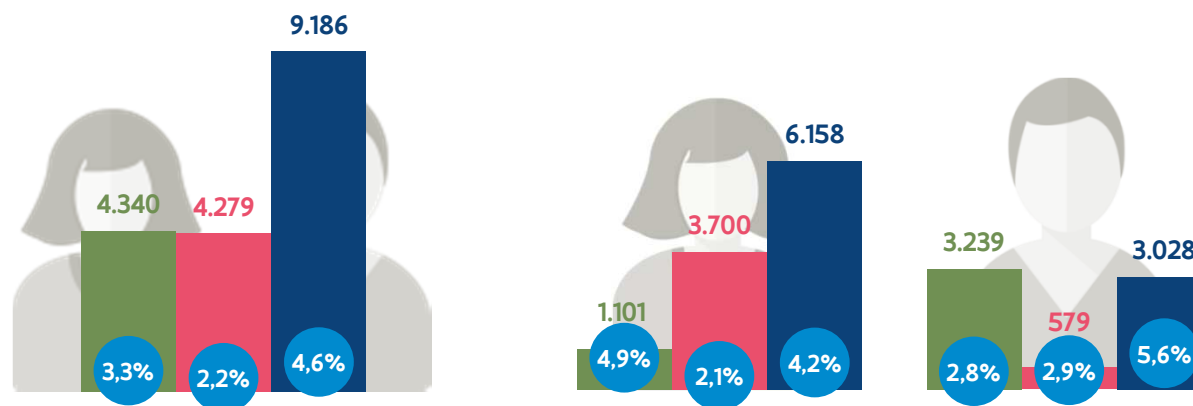
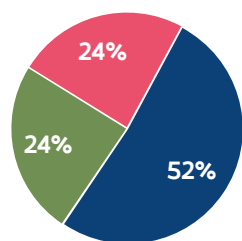
'Gezondheidszorg' haalt al zes jaar op rij het laagste werkzoekendenaandeel. Het hoogste werkzoekendenpercentage dat in die zes jaar is genoteerd, is amper 2,8%.

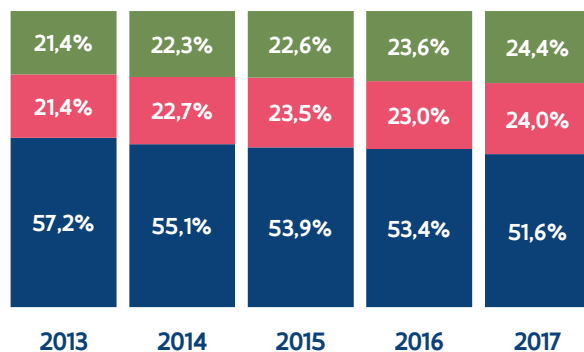
- Aantal **STEM**-schoolverlaters
- Aantal **ZORG**-schoolverlaters
- Aantal **OVERIGE** schoolverlaters
- Aandeel werkzoekend (wz%)

PBA

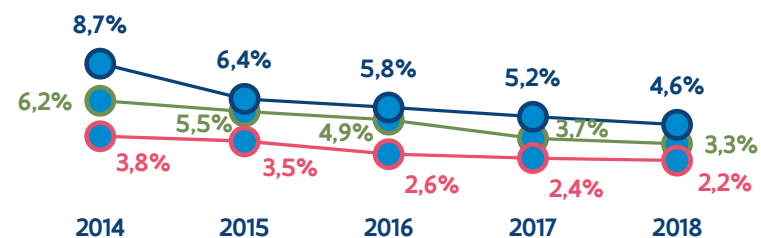
STEM-ZORG-OVERIGE-schoolverlaters

Evolutie aandeel schoolverlaters

Evolutie aandeel werkzoekend

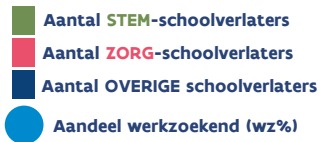
Globaal gezien is het aandeel STEM-schoolverlaters en het aandeel ZORG-schoolverlaters even groot (24%). Binnen deze aandelen zijn de mannelijke en vrouwelijke schoolverlaters evenwel niet evenredig verdeeld. Van alle ZORG-schoolverlaters is 86% vrouw en 14% man. Bij de STEM-schoolverlaters is de verhouding omgekeerd: 75% is man en 25% is vrouw.

Mannen behalen gemiddeld een lager STEM-wz% omdat zij veel vaker kiezen voor 'Industriële wetenschappen en technologie', een studiegebied waarin de meeste opleidingen lage werkzoekendenaandelen halen.

Zowel het STEM- als het ZORG-aandeel is gestegen t.o.v. 2013.

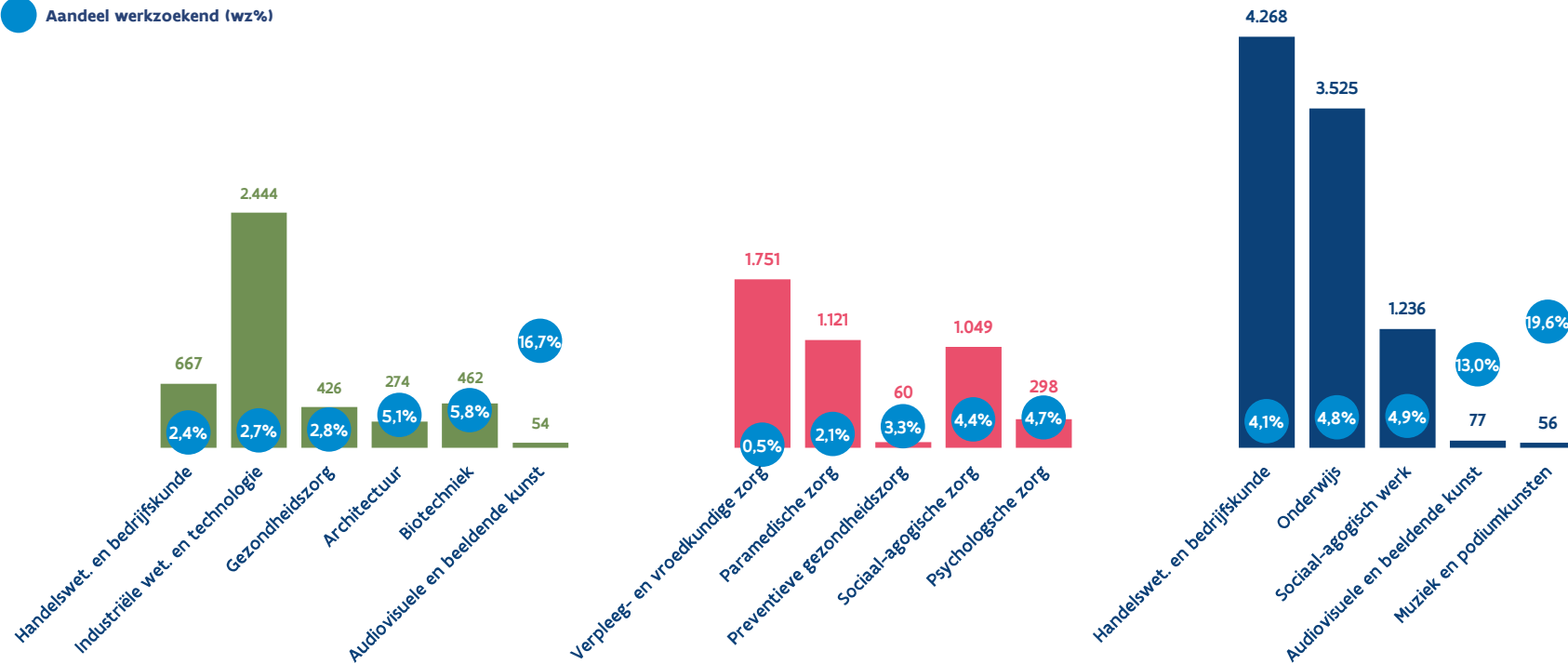
Gemiddeld gezien halen ZORG-opleidingen de laagste werkzoekendenaandelen.

PBA

STEM-ZORG-OVERIGE schoolverlaters per studiegebied*

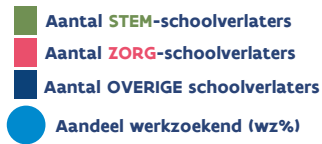
Het overgrote deel van de STEM-schoolverlaters komt uit 'Industriële wetenschappen en technologie'. De grootste opleiding binnen dit studiegebied is al jaren 'Elektromechanica'. Binnen het studiegebied 'Handelswetenschappen en bedrijfskunde' vinden we de grootste STEM-opleiding op PBA-niveau terug: 'Toegepaste informatica'. Deze telt in 2017 593 schoolverlaters en doet het met een wz% van 2,2% zeer goed. 'Audiovisuele kunsten', de enige STEM-opleiding binnen het studiegebied 'Audiovisuele en beeldende kunsten', toont aan dat niet alle STEM garant staat voor een vlotte intrede op de arbeidsmarkt.

Alle zorgopleidingen zijn terug te vinden in de studiegebieden 'Gezondheidszorg' en 'Sociaal-agogisch werk'. Omdat bepaalde opleidingen inhoudelijk van mekaar verschillen, hebben we gekozen om deze studiegebieden in dit rapport verder op te delen. Opleidingen tot verpleegkundige of vroedkundige tellen het grootste aantal schoolverlaters en halen gemiddeld het laagste wz%. Gezien verpleegkundige één van de zwaarste knelpuntberoepen is, verwondert het niet dat schoolverlaters uit 'Verpleegkunde' de voorbije zes jaar een wz% haalden dat nooit hoger lag dan 1,1%. Ook schoolverlaters uit 'Vroedkunde' doen het met een maximum wz% -bekeken over zes jaar- van 2,2% zeer goed. Na het academiejaar 2018-2019, zal dit wz% vermoedelijk toenemen. Wie na 1 oktober 2018 het diploma van bachelor in de vroedkunde behaalt, mag dan immers van rechtswege niet langer alle bevoegdheden van een gegradueerde verpleegkundige uitoefenen. Dit beperkt de mogelijkheden op de arbeidsmarkt.

PBA-schoolverlaters die niet kiezen voor STEM of ZORG, kiezen vaak voor een managementopleiding binnen 'Handelwetenschappen en bedrijfskunde' -in de eerste plaats 'Bedrijfsmanagement'- en voor een opleiding tot leerkracht. Ook 'Sociaal werk' is een populaire opleiding. Dit zijn keuzes die de kans om na een jaar werkzoekend te zijn relatief klein houden. Bij een keuze voor een artistieke opleiding binnen 'Audiovisuele en beeldende kunst' en 'Muziek en podiumkunsten' ligt die kans een stuk hoger. In de artistieke en creatieve sector zijn projectwerk en tijdelijke contracten veel voorkomende werkvormen waardoor 'periodes van werk zoeken' dan ook vaker voorkomen.

* Omdat de zorgopleidingen binnen het studiegebied 'Gezondheidszorg' en het studiegebied 'Sociaal-agogisch werk' inhoudelijk van mekaar verschillen, hebben we deze studiegebied verder opgedeeld. In de bijlage (p. 84) zie je welke opleidingen onder de verschillende rapportindelingen vallen.

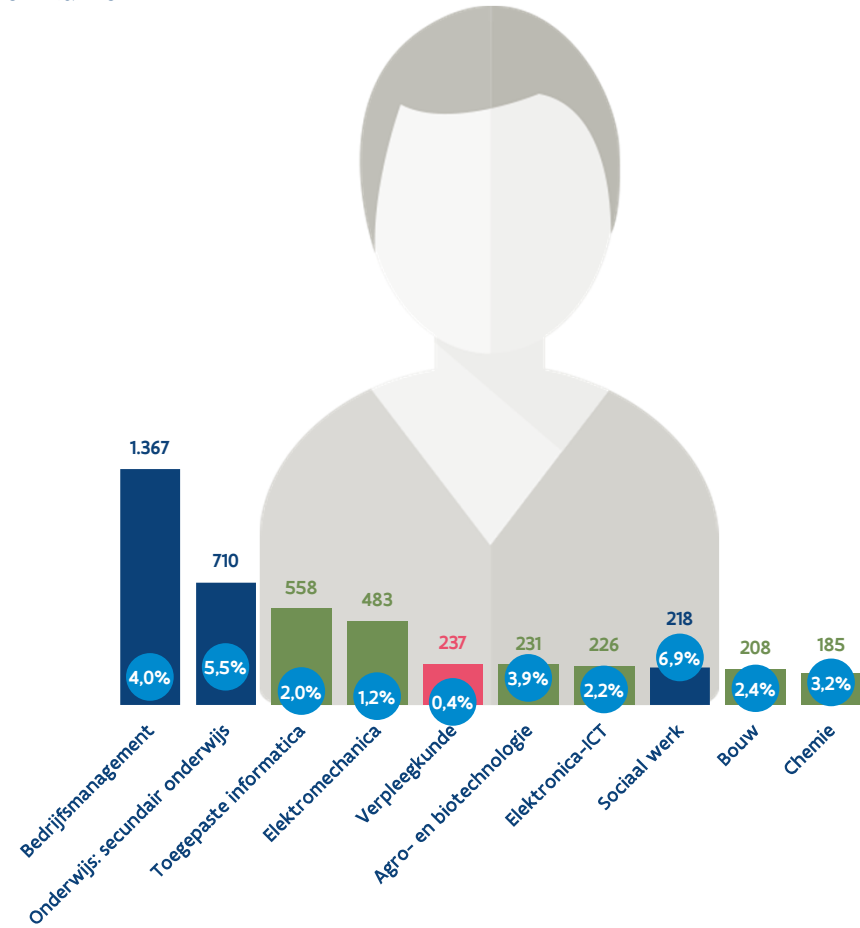
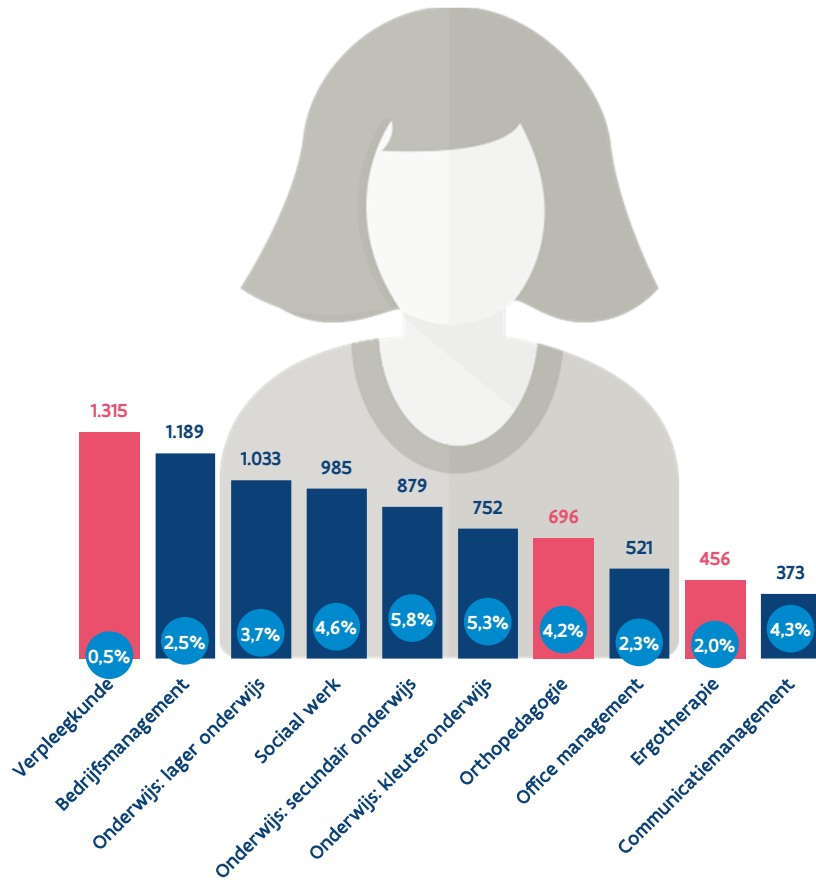

PBA

Top 10 populairste studierichtingen

vrouwen en mannen

'Bedrijfsmanagement' is de grootste opleiding binnen het studiegebied 'Handelwetenschappen en bedrijfskunde' en een zeer populaire opleiding bij zowel mannen als vrouwen. Het verschil in wz% tussen mannen en vrouwen is te verklaren door een verschillende specialisatiekeuze.

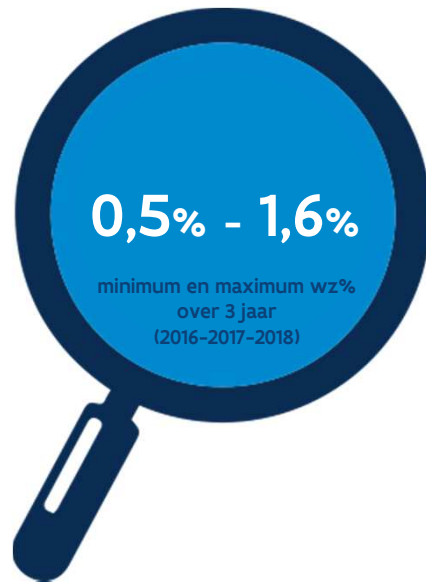
Opvallend is de genderspecifieke studiekeuze. Bij de vrouwelijke schoolverlaters zien we in de top 10 enkel ZORG- en OVERIGE opleidingen. Het betreft vooral zorg-, onderwijs- en managementopleidingen. Bij de mannelijke schoolverlaters zien we naast 'Bedrijfsmanagement' en 'Secundair onderwijs' vooral een keuze voor een STEM-opleiding.

PBA

Opleidingen met het laagste werkzoekendenaandeel 3 jaar op rij

Werkzoekendenaandeel 2018

Deze drie PBA-opleidingen behaalden in de **afgelopen drie rapporten** een werkzoekendenaandeel dat telkens onder of op het **eerste kwartiel** lag. Dit wil zeggen dat deze opleidingen drie jaar op rij behoorden tot de 25% best scorende opleidingen, of anders gezegd: de opleidingen met het kleinste werkzoekendenaandeel.

Niet toevallig betreft het drie zorgopleidingen. Zeker 'Verpleegkunde', die opleidt tot één van de zwaarste knelpuntberoepen, is niet verrassend.

De aanwezigheid van de opleidingen 'Logopedie en audiologie' en 'Vroedkunde' in de lijst van 'goed scorende' opleidingen doet bij sommigen de wenkbrauwen fronsen. Voor logopedisten, audiologen en vroedkundigen bestaat er volgens de Zorgambassadeur en de FOD Gezondheidszorg immers een overaanbod op de arbeidsmarkt. Dit lijkt niet te stroken met de lage werkzoekendenaandelen. Zoals in de inleiding is gesteld, zegt deze studie enkel iets over het percentage schoolverlaters dat op 30 juni 2018 bij VDAB als werkzoekend is ingeschreven. Het geeft een idee over hoe goed schoolverlaters uit een bepaalde opleiding voorbereid zijn op een leven op de arbeidsmarkt. Een klein aandeel werkzoekende schoolverlaters doet vermoeden dat een groot aandeel schoolverlaters aan het werk is. Maar of dat werkelijk zo is, en of deze schoolverlaters daarenboven ook een job hebben die qua inhoud en niveau aansluit bij hun studies, kunnen we niet afleiden uit onze administratieve data. Het kan dus zijn dat heel wat schoolverlaters met een diploma 'Vroedkunde' of 'Logopedie en audiologie' wel aan het werk zijn, maar niet als vroedvrouw, logopedist of audioloog.

Het werkzoekendenaandeel van deze opleidingen, bekeken over drie jaar, ligt tussen 0,5% en 1,6%.

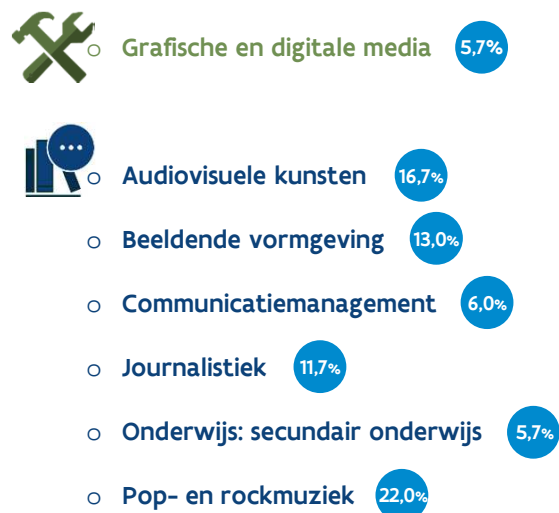

PBA

Opleidingen met het hoogste werkzoekendenaandeel

3 jaar op rij

Werkzoekendenaandeel 2018

Deze zeven PBA-opleidingen behaalden in de **afgelopen drie rapporten** een werkzoekendenaandeel dat telkens op of boven het **derde kwartiel** lag. Dit wil zeggen dat deze opleidingen drie jaar op rij behoorden tot de 25% slechtst scorende, of anders gezegd: de opleidingen met het grootste werkzoekendenaandeel.

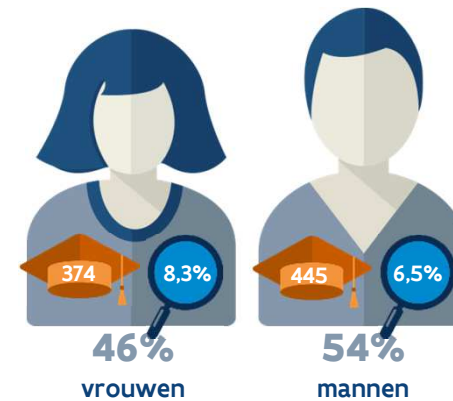
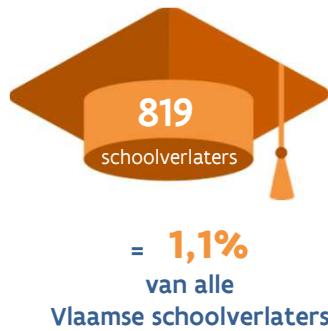
Een aantal opleidingen in deze lijst situeren zich in de artistieke en creatieve sector. Omdat projectwerk en korte termijncontracten hier gebruikelijk zijn - en er daardoor vaker naar nieuw werk moet worden gezocht - halen deze opleidingen relatief hoge werkzoekendenaandelen.

Ook in de journalistiek wordt geregeld met losse opdrachten en tijdelijke contracten gewerkt, waardoor het hebben van werk niet altijd een zekerheid is.

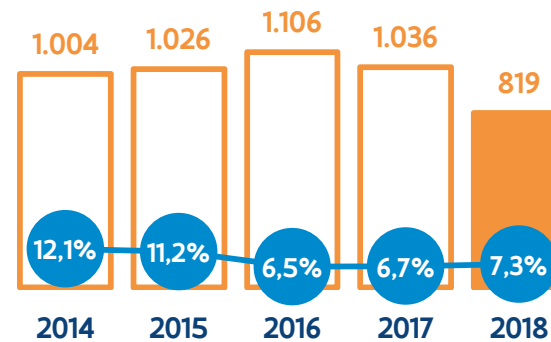
Het minimum (5,7%) en het maximum (30,0%) werkzoekendenaandeel, bekeken over drie jaar, liggen ver uit elkaar. De ene opleiding scoort dan ook een pak slechter dan de andere. Opleidingen als 'Grafische en digitale media', 'Onderwijs: secundair onderwijs' en 'Communicatiemanagement' zijn met een werkzoekendenaandeel rond 6% dan ook moeilijk te vergelijken met opleidingen als 'Pop- en rockmuziek' en 'Audiovisuele kunsten' die werkzoekendenaandelen halen boven 16%. Maar feit is wel dat 75% van de PBA-opleidingen beter scoort dan de opleidingen in bovenstaande lijst.

Academische bachelor (ABA)

**Als academische bachelor heb je wel een diploma, maar is je opleiding niet afgerond.
De vervolmaking die je bij de masteropleiding krijgt, is van groot belang!**

819 jongeren komen op de arbeidsmarkt met een academische bachelor. 7,3% is werkzoekend een jaar na het verlaten van de school.

Vermoedelijk is het wz% onderschat doordat een aantal studenten hun master buiten Vlaanderen behaalt en hierdoor onterecht als schoolverlater wordt beschouwd en als niet-werkzoekend wordt geteld.

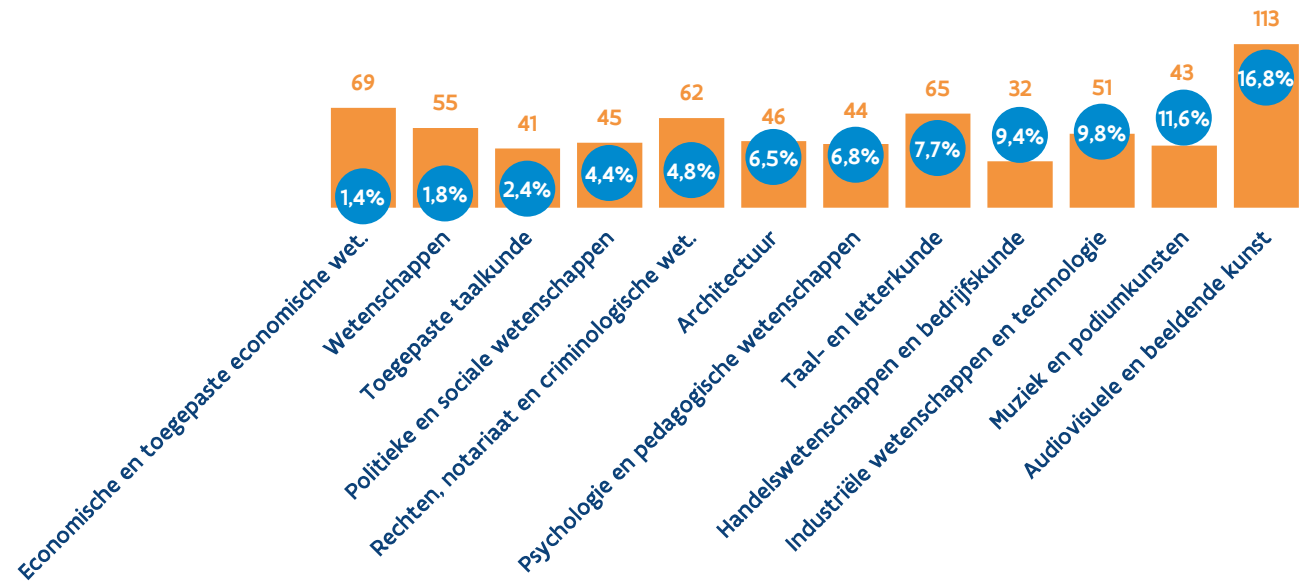
Ook al heb je als academische bachelor een diploma, toch is het geen goed idee om hiermee je loopbaan te starten. Een academische bachelor mist de vervolmaking van de masterjaren.

■ Aantal ZORG-schoolverlaters per studiegebied

● Aandeel werkzoekend (wz%)

ABA Studiegebieden

Enkel de studiegebieden met minstens 30 schoolverlaters zijn opgenomen.

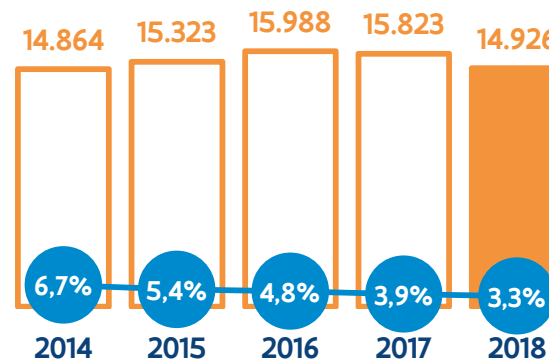
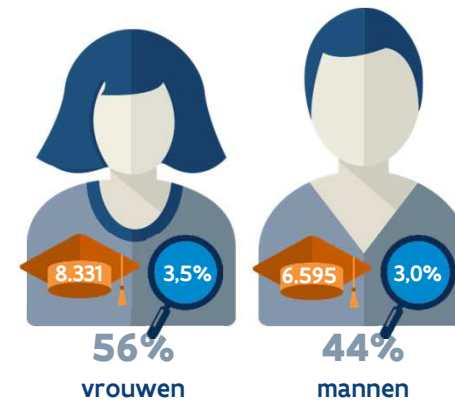
Bij dit studieniveau willen we er nogmaals op wijzen dat het niet de bedoeling is om met een ABA-diploma naar de arbeidsmarkt te trekken. In principe betreft dit geen afgeronde opleiding. Het is bedoeld als toegangsticket tot de masterjaren waarin de opleiding wordt vervolmaakt.

Het globaal gemiddelde wz% bedraagt 7,3%. Dit lijkt best mee te vallen, maar vergeleken met de gemiddelde werkzoekendenaandelen van schoolverlaters met een professioneel bachelorsdiploma (3,7%) of masterdiploma (3,3%) ligt dit toch eerder hoog. Daarenboven heeft dit wz% betrekking op een periode van economische groei. In 2014 en 2015 -kort na de crisis- haalden ABA-schoolverlaters werkzoekendenaandelen van respectievelijk 12,1% en 11,2%. Hiermee lag het wz% respectievelijk 5,4 en 5,8 procentpunten hoger dan die van de schoolverlaters die wel een masterdiploma behaalden. Deze cijfers maken vooral duidelijk dat een academische opleiding zonder masterdiploma op de arbeidsmarkt minder interessant is dan een academische opleiding mét masterdiploma.

Door de kleine schoolverlatersaantallen wordt er verder in dit rapport geen onderverdeling gemaakt naar STEM-, ZORG- en OVERIGE opleidingen..

Masters (MAS)

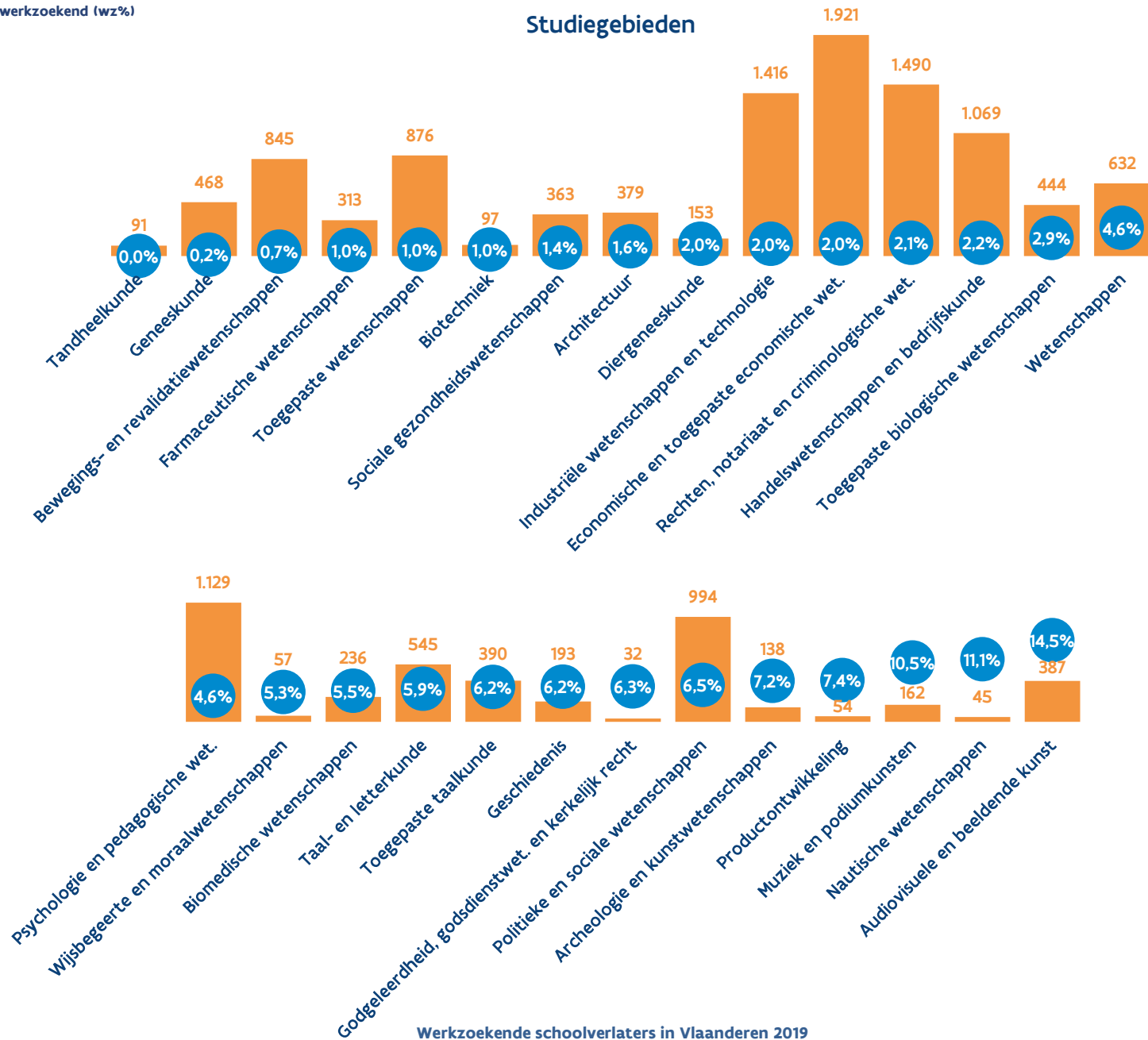
15.000 jongeren verlieten de schoolbanken met een masterdiploma. Met amper 3,3% werkzoekende schoolverlaters na een jaar biedt dit studieniveau de beste kansen op aansluiting met de arbeidsmarkt.

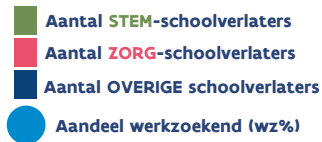
Elk jaar studeren er meer vrouwelijke masters af dan mannelijke, maar beiden doen het even goed.

■ Aantal schoolverlaters
● Aandeel werkzoekend (wz%)

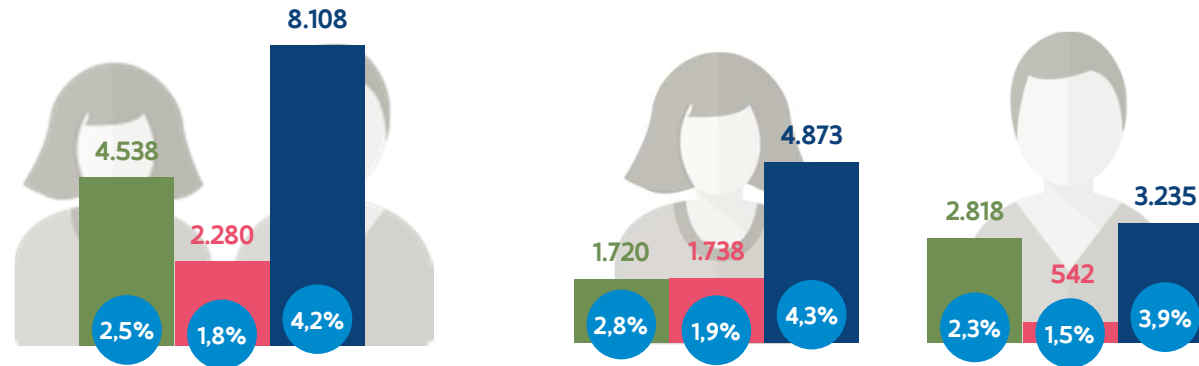
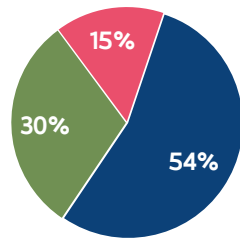
MAS Studiegebieden

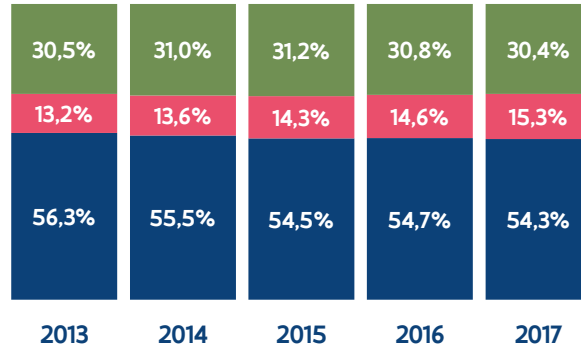

MAS

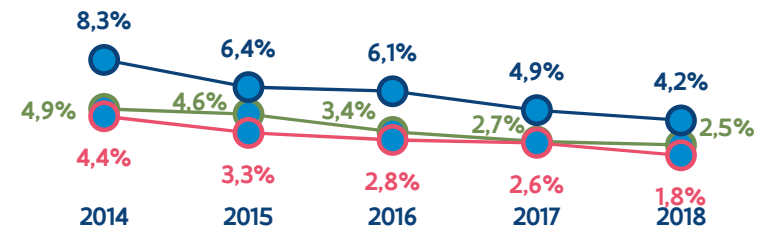
STEM-ZORG-OVERIGE-schoolverlaters

Evolutie aandeel schoolverlaters

Evolutie aandeel werkzoekend

De master kent het laagste aandeel ZORG-schoolverlaters van alle studieniveaus. Het aandeel STEM-schoolverlaters is dubbel zo groot. Maar de grote meerderheid van de schoolverlaters komt uit een opleiding van de OVERIGE categorie.

Bij de vrouwelijke schoolverlaters zijn het STEM- en het ZORG-aandeel in evenwicht. Bij de mannelijke schoolverlaters is STEM-aandeel beduidend groter dan het ZORG-aandeel, maar bij beide seksen kiest de meerderheid voor een OVERIGE opleiding.

Op masterniveau vinden we binnen STEM het grootste aandeel vrouwen terug; meer dan 1 op 3 STEM-schoolverlaters is hier een vrouw.

Op vijf jaar tijd zien we enkel een stijging in het aandeel ZORG-schoolverlaters, ten koste van de OVERIGE schoolverlaters. Het aandeel STEM-schoolverlaters wijzigt nauwelijks.

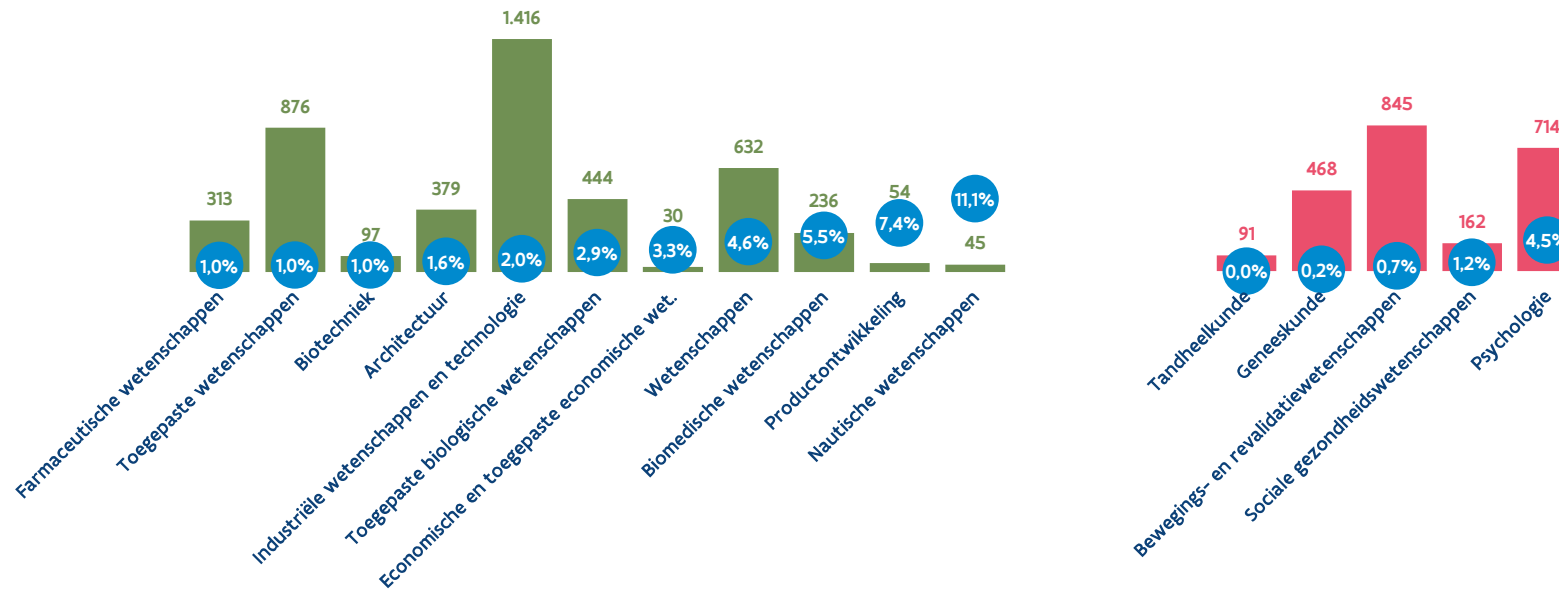
Jaar na jaar halen OVERIGE schoolverlaters een gemiddeld wzoekend aandeel dat hoger ligt dan het gemiddelde werkzoekendenaandeel van STEM- en ZORG-schoolverlaters. De werkzoekendenpercentages van deze laatste liggen nooit ver uit elkaar en liggen ook stevast lager dan het algemeen gemiddelde wzoekend aandeel van de masters.

MAS

STEM-ZORG-schoolverlaters per studiegebied

De grootste groep STEM-schoolverlaters komt uit 'Industriële wetenschappen en technologie'. De grootste opleiding binnen dit studiegebied is - net als bij de professionele bachelors - al jaren 'Elektromechanica'.

Ook de burgerlijk ingenieursopleidingen binnen het studiegebied 'Toegepaste wetenschappen' zijn populair, vooral bij de mannen die vrij gevarieerd kiezen. Vrouwen kiezen vooral voor de opleidingen 'Architectuur' en 'Bouwkunde'.

Het derde grootste studiegebied is 'Wetenschappen'. De grootste opleiding hier is 'Biologie' dat het met een werkzoekendenaandeel van 6,9% minder goed doet dan de gemiddelde STEM-opleiding.

Het grootste deel van de ZORG-schoolverlaters komt uit de studiegebieden 'Bewegings- en revalidatiewetenschappen' en 'Psychologie'.

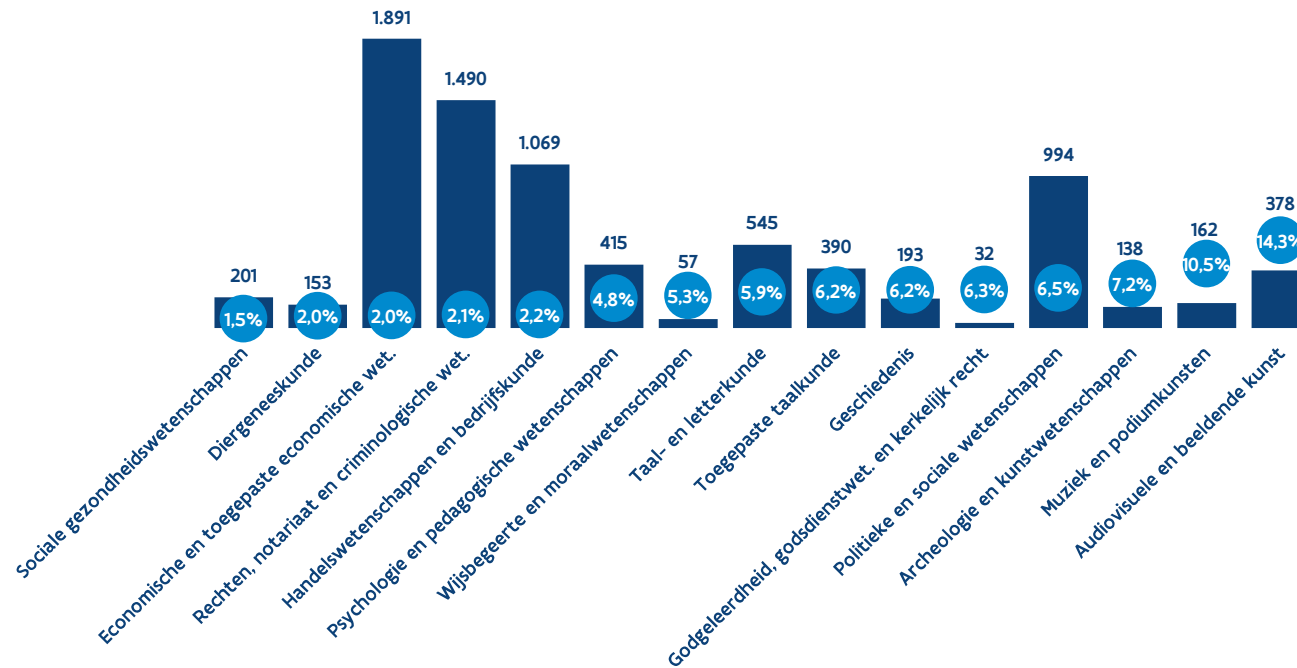
Vooraf de opleidingen tot arts en kinesitherapeut doen het bijzonder goed. Schoolverlaters uit de opleidingen 'Psychologie' vinden iets minder vlot aansluiting met de arbeidsmarkt.

■ Aantal OVERIGE schoolverlaters
 ● Aandeel werkzoekend (wz%)

MAS

OVERIGE schoolverlaters per studiegebied

MAS-schoolverlaters die niet kiezen voor STEM of ZORG, kiezen het vaakst voor de opleidingen 'Rechten', 'Toegepaste economische wetenschappen' en 'Handelswetenschappen'. Al deze opleidingen scoren zeer goed met een werkzoekendenaandeel van maximaal 2,8%.

Binnen het studiegebied 'Politieke en sociale wetenschappen' is 'Communicatiewetenschappen' de meest populaire opleiding. Met een wz% van 7,3% doet deze opleiding het minder goed dan gemiddeld.

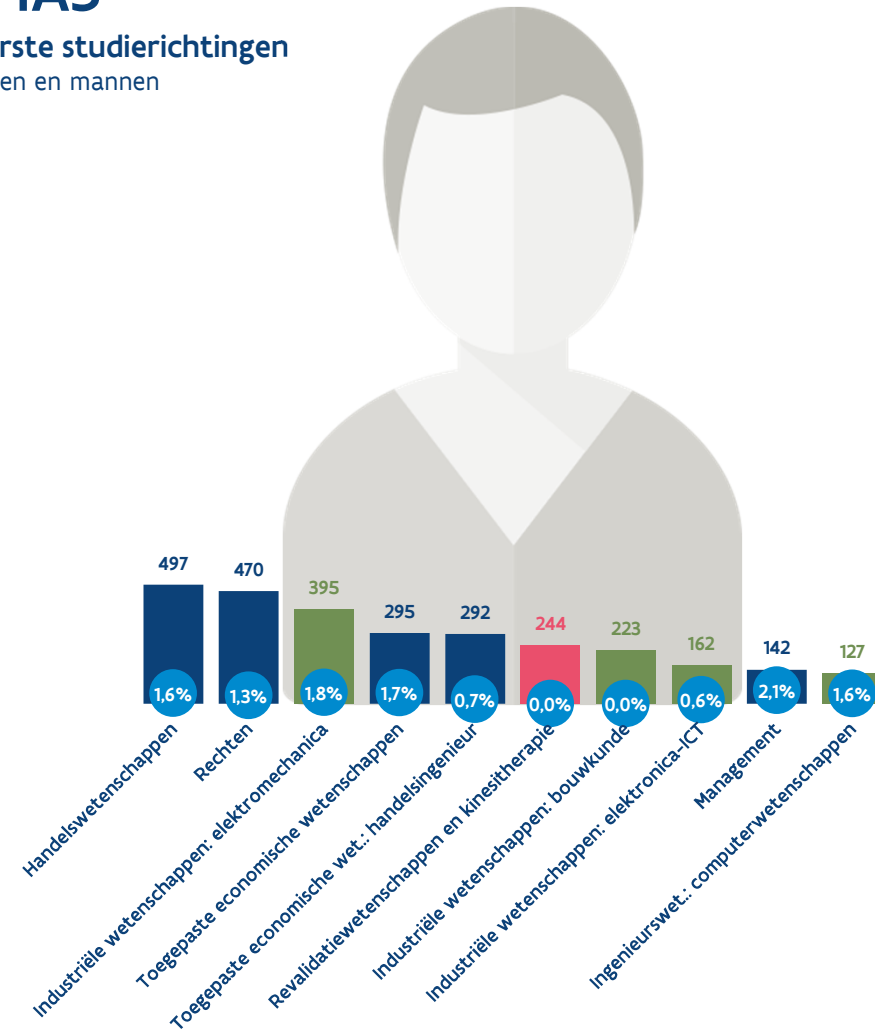
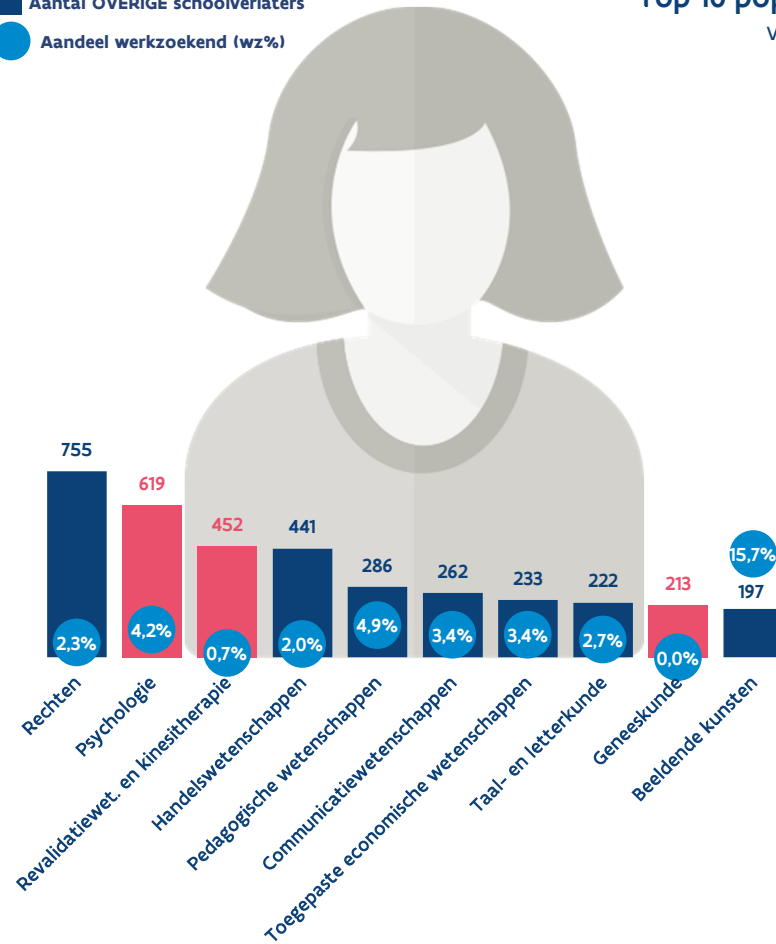
Net als bij de professionele bachelors zien we ook hier hoge werkzoekendenpercentages voor schoolverlaters uit artistieke opleidingen binnen 'Audiovisuele en beeldende kunst' en 'Muziek en podiumkunsten'. De artistieke sector is een onzekere sector waarin met veel projectgebaseerde contracten gewerkt wordt, die dus tijdelijk van aard zijn. Periodes van werken worden vaker afgewisseld met periodes van werk zoeken.

MAS

Top 10 populairste studierichtingen vrouwen en mannen

Wat onmiddellijk opvalt is de afwezigheid van een STEM-opleiding in de top 10 bij vrouwen. Dit wil echter niet zeggen dat vrouwelijke masters niet voor STEM kiezen. Van alle vrouwelijke schoolverlaters is het aandeel uit STEM het grootst bij de masters, met name 21%. Bij PBA, TSO3 en BSO3 is dit respectievelijk 10%, 13% en 3%.

Een ander in het oog springend gegeven is het hoge wz% bij vrouwelijke schoolverlaters uit 'Beeldende kunsten'. Dit ligt meer dan 4x zo hoog als het gemiddelde wz% van alle masters samen: Met dit diploma kom je hoofdzakelijk in de artistieke en creatieve sector terecht, waar er vaak onregelmatig en met korte opdrachten gewerkt wordt. Tussen de tijdelijke opdrachten in, schrijven deze gediplomeerden zich telkens opnieuw in als werkzoekend.

Opleidingen die zowel op mannen als vrouwen een grote aantrekkingskracht uitoefenen, zijn 'Rechten' en 'Handelswetenschappen'.

MAS

Opleidingen met het laagste werkzoekendenaandeel 3 jaar op rij

Werkzoekendenaandeel 2018

Deze tien masteropleidingen behaalden in de **afgelopen drie rapporten** een werkzoekendenaandeel dat telkens onder of op het **eerste kwartiel** lag. Dit wil zeggen dat deze opleidingen drie jaar op rij behoorden tot de 25% best scorende masteropleidingen, m.a.w. met het kleinste werkzoekendenaandeel.

Niet toevallig betreft het zes STEM-opleidingen en vier ZORG-opleidingen. We merken al jaren een stijgende vraag naar hoogopgeleide zorg- en STEM-profielen.

Alle gerapporteerde werkzoekendenaandelen van deze opleidingen, bekeken over drie jaar, liggen tussen 0% en 1,5%.

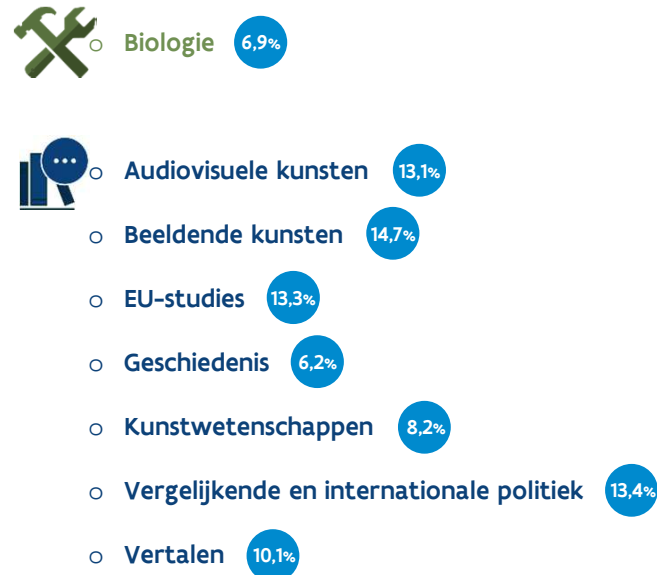
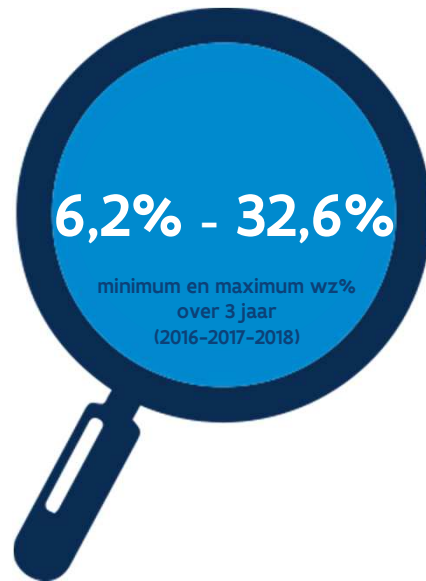

MAS

Opleidingen met het hoogste werkzoekendenaandeel

3 jaar op rij

Werkzoekendenaandeel 2018

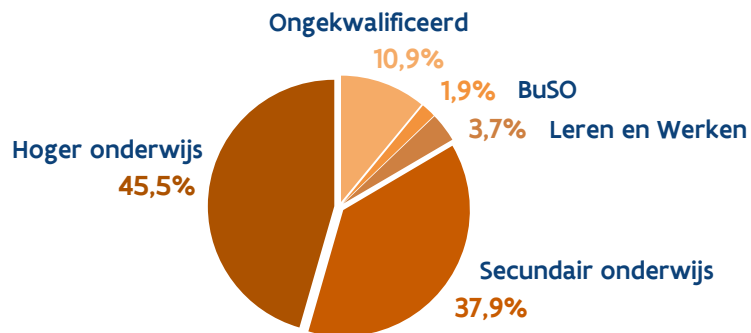
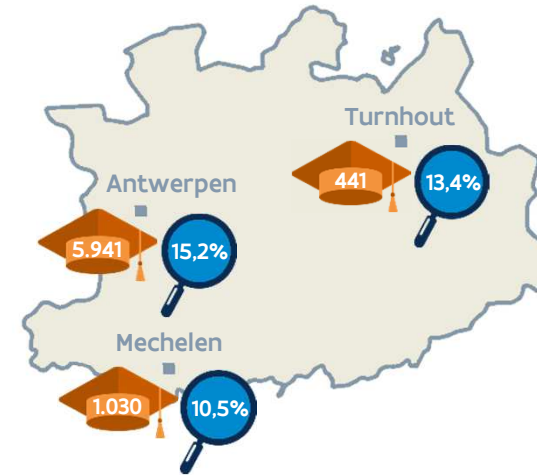
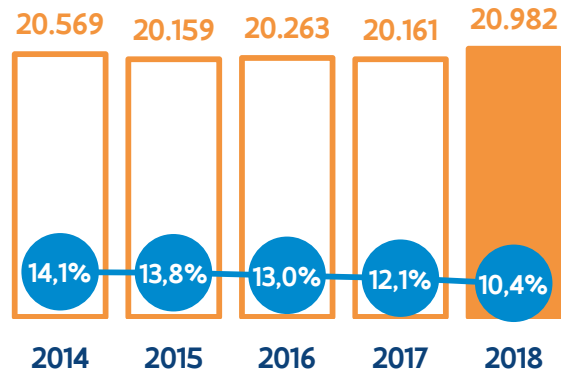
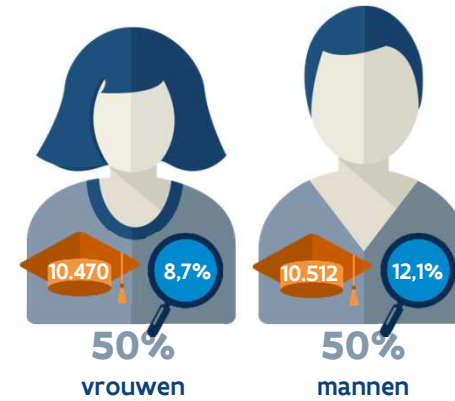
Deze acht masteropleidingen behaalden in de **afgelopen drie rapporten** een werkzoekendenaandeel dat telkens op of boven het **derde kwartiel** lag. Dit wil zeggen dat deze opleidingen drie jaar op rij behoorden tot de 25% slechtst scorende masteropleidingen, m.a.w. met het grootste werkzoekendenaandeel.

De aanwezigheid van de artistieke opleidingen 'Audiovisuele kunsten' en 'Beeldende kunsten' verwondert niet. De vaak tijdelijke opdrachten en projecten zorgen voor een onzekere werkpositie.

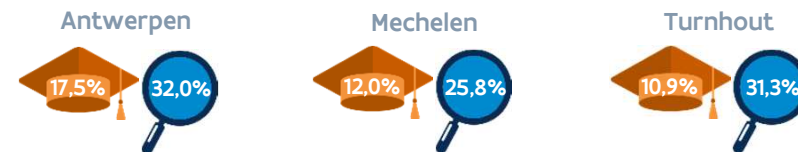
De relatief hoge werkzoekendenpercentages van schoolverlaters met een diploma Biologie, tonen nogmaals aan dat een STEM-opleiding an sich geen garantie biedt op een vlotte intrede op de arbeidsmarkt.

Alle gerapporteerde werkzoekendenaandelen van deze opleidingen, bekeken over drie jaar, liggen tussen 6,2% en 32,6%. Het hoge aandeel van bijna 33% werd in 2016 behaald door schoolverlaters uit 'Audiovisuele kunsten'.

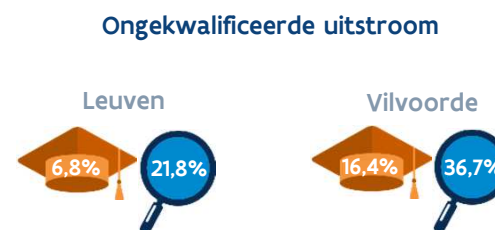
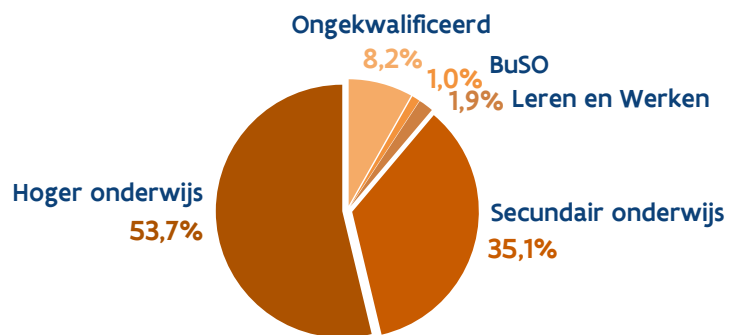
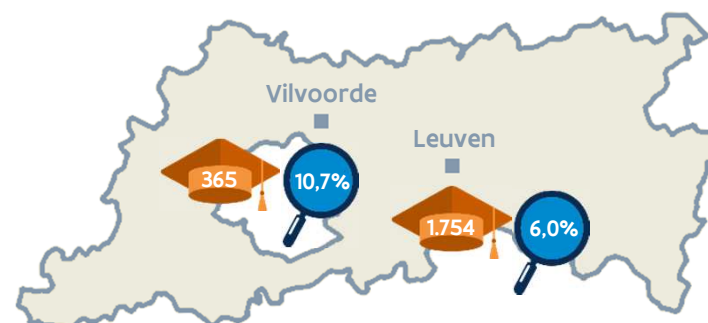
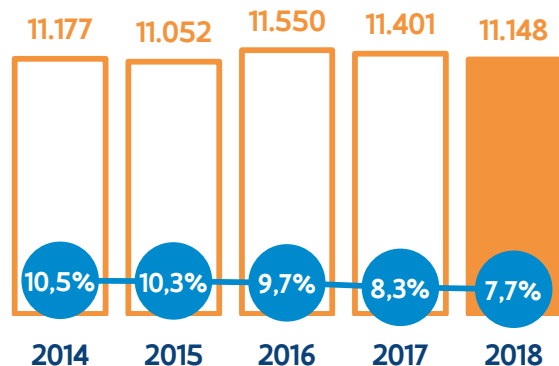
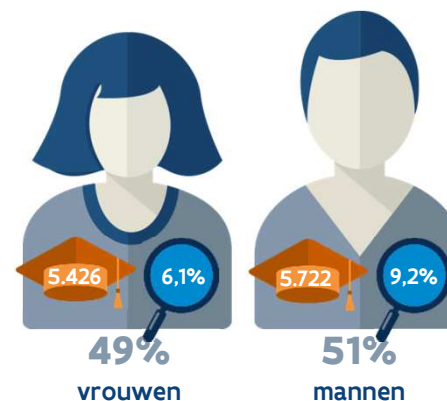
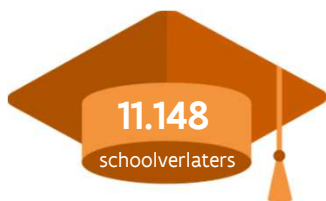
Provincie Antwerpen

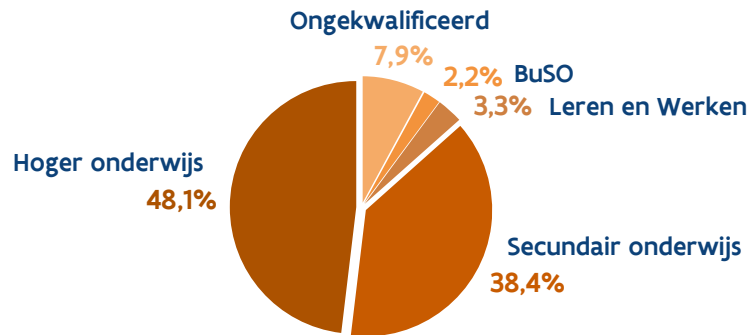
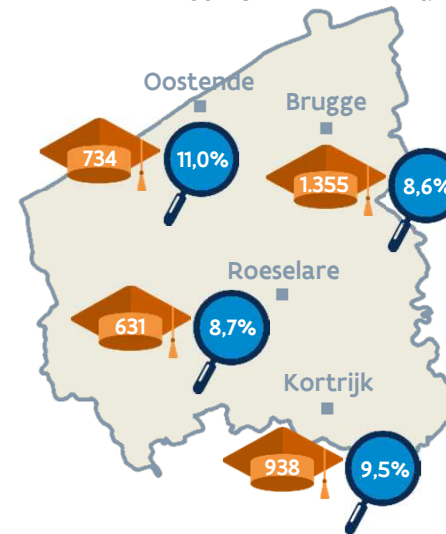
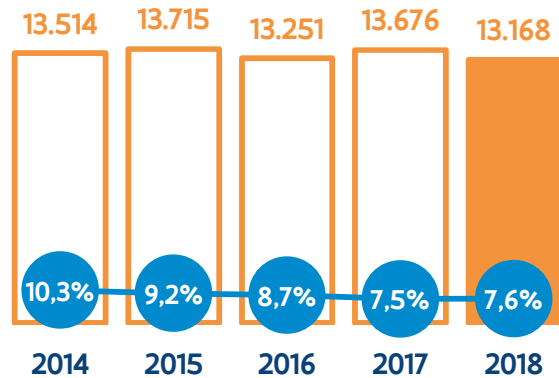
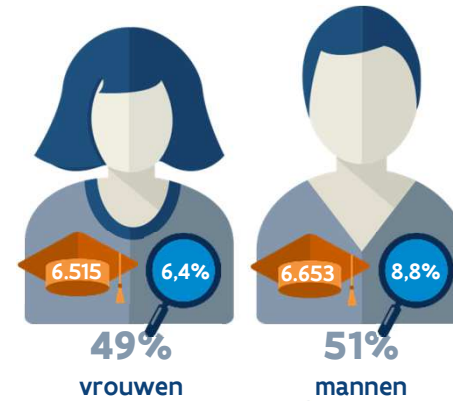
Ongekwalificeerde uitstroom

Provincie Vlaams-Brabant

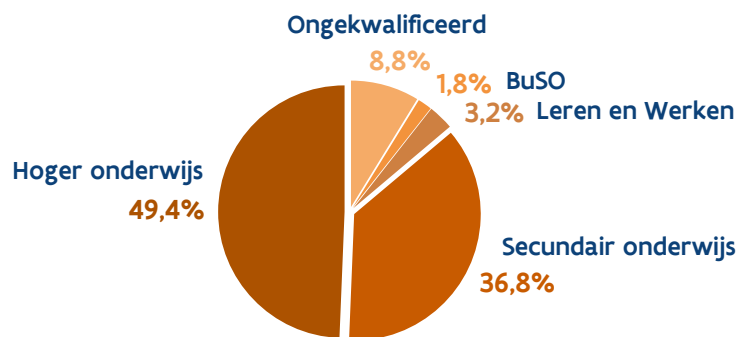
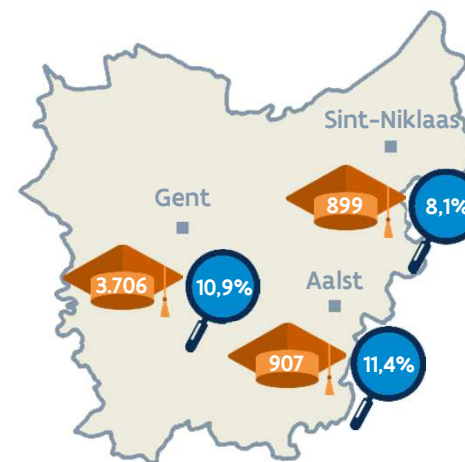
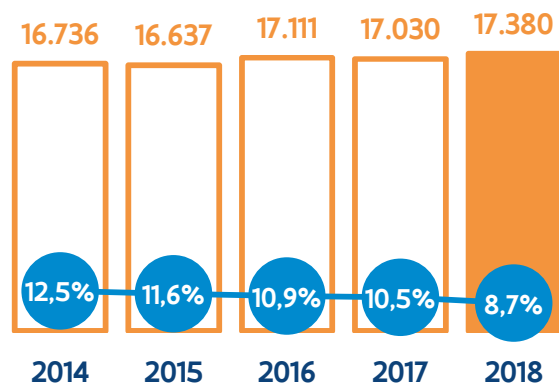
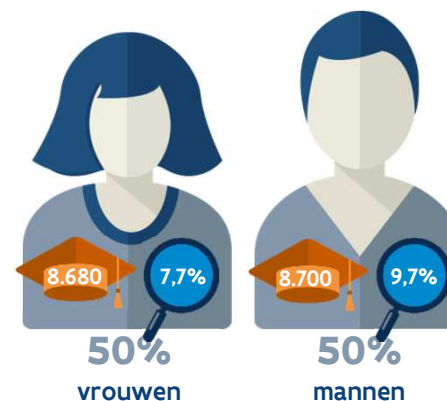
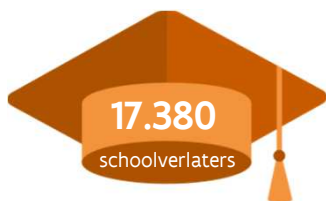
Provincie West-Vlaanderen

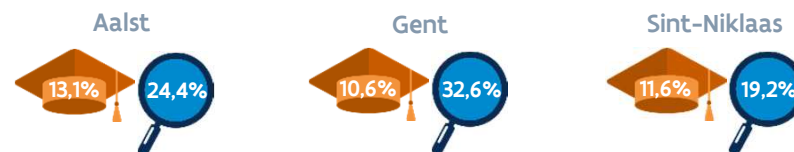
Ongekwalficeerde uitstroom

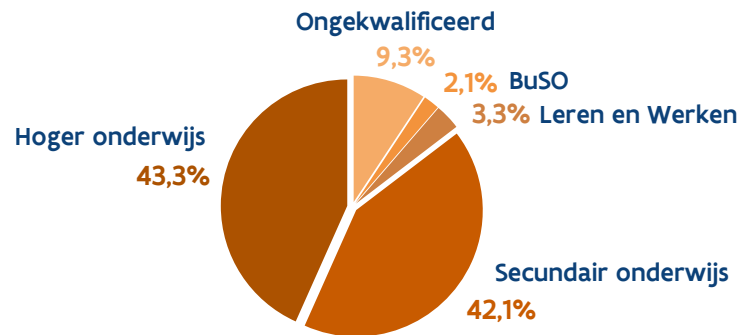
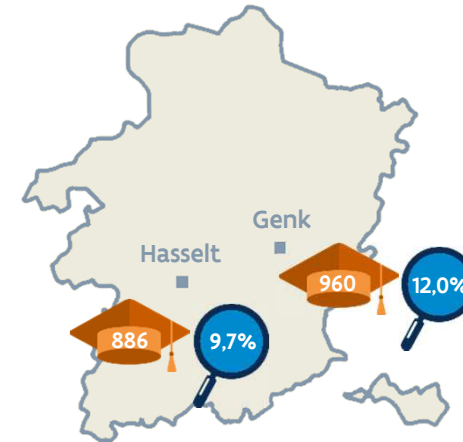
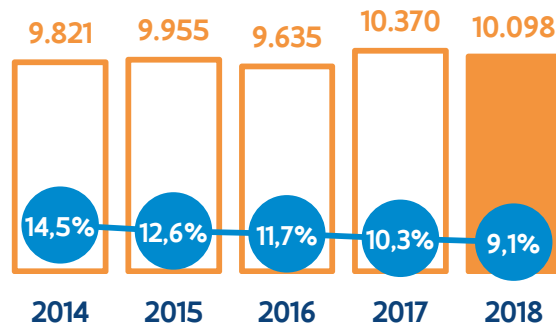
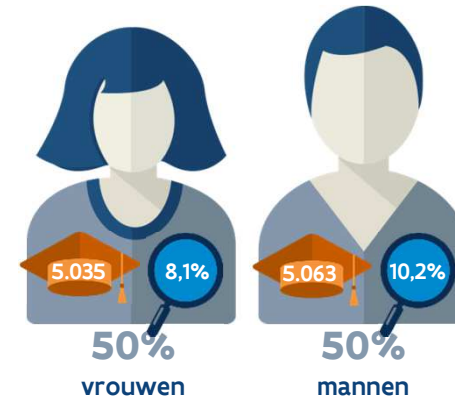
Provincie Oost-Vlaanderen

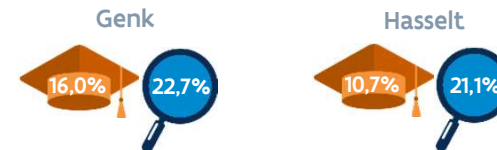
Ongekwalificeerde uitstroom

Provincie Limburg

Ongekwalificeerde uitstroom

Conclusies

Ongekwalficeerd

Het aandeel ongekwalificeerde schoolverlaters stijgt voor het tweede jaar op rij van 7,8% in 2015 naar 9,2% in 2017. Concreet gaat het om 6.720 schoolverlaters die met maximaal een getuigschrift van de tweede graad secundair onderwijs de arbeidsmarkt betreden.

Na de sterke daling van het aandeel ongekwalificeerde schoolverlaters tussen 2011 en 2014 was de hoop groot om het Vlaams 'objectief 2020' - dat mikt op een aandeel van 5,2% in 2020 - te halen. Nu het aandeel opnieuw stijgt, lijkt de kans klein dat deze doelstelling wordt bereikt.

Het werkzoekendenaandeel (wz%) daalt verder van 32,0% naar 27,6%. De aantrekkende arbeidsmarkt biedt ook deze schoolverlaters meer kansen. Er is echter een grote groep schoolverlaters met maximaal een getuigschrift van de eerste graad secundair onderwijs (1.809 sv) bij wie het wz% oploopt tot 40,5%. Deze schoolverlaters kunnen alle hulp gebruiken om hun loopbaan op de rails te krijgen.

BuSO

Schoolverlaters stromen iets beter door dan vorig jaar. Het wz% ligt het laagst in vijf jaar tijd. Toch is een wz% van 34% nog steeds erg hoog. Opnieuw moeten we vaststellen dat BuSO'ers zeer weinig kansen krijgen op de arbeidsmarkt.

Een alternerende beroepsopleiding (ABO) doet het wz% gevoelig dalen: van 39,6% (zonder ABO) naar 26,9% (met ABO).

Een ABO biedt de jongeren de kans om zich verder te bekwamen in een vak en ervaring op te doen op de werkvloer. Arbeidsattitudes worden getraind en zelfredzaamheid gestimuleerd, met als doel de tewerkstellingskansen te verhogen. De meerwaarde van deze vorm van alternerend leren en werken is duidelijk.

Mannen uit deze groep vinden makkelijker aansluiting met de arbeidsmarkt, onder andere doordat zij vaker kiezen voor meer technische opleidingen (Mechanica-Elektriciteit, Land- en tuinbouw en Bouw) die een kleiner wz% halen.

Leren & Werken (Leertijd en DBSO)

Schoolverlaters uit de Leertijd staan relatief sterk op de arbeidsmarkt. We noteren een wz% van 9,3%. Dit heeft te maken met de sterke inzet op de combinatie leren en werken;

In het DBSO zijn de beste kaarten weggelegd voor schoolverlaters die een algemene kwalificatie (getuigschrift of diploma) combineren met een kwalificatie voor het beroepsgericht gedeelte. Hun wz% is 15,5%. Dit is een pak beter dan het wz% (27,6%) van de DBSO-schoolverlaters die enkel een kwalificatie behalen voor het beroepsgericht gedeelte van de opleiding.

Conclusies

ASO3

Hoewel het aantal ASO3-schoolverlaters (4.117) overschat is – doordat jongeren die buiten Vlaanderen verder studeren ook als schoolverlater worden geteld – blijft het een feit dat heel wat ASO-leerlingen geen hoger diploma behalen. Terwijl dit net de bedoeling is van een ASO-basisopleiding.

72% van deze schoolverlaters probeerde hogere studies, zonder succes. Een jaar na schoolverlaten is 1 op 10 van hen werkzoekend.

BSO3

Een specialisatiejaar loont zeker de moeite. Via praktijklessen en stages op de werkvloer zijn leerlingen beter voorbereid op de arbeidsmarkt. Dit vertaalt zich in een kleiner werkzoekendenaandeel (14,8% na 6 jaar BSO t.o.v. 8,7% na 7 jaar BSO). Ook op vlak van persoonlijke groei is dit extra jaar een meerwaarde.

Veel meer mannen dan vrouwen kiezen voor STEM: 97% t.o.v. 3%. Schoolverlaters uit de opleiding 'Vrachtwagenchauffeur' en de 7-jarige opleidingen 'Industrieel onderhoud', 'Land- en tuinbouwmechanisatie', 'Renovatie bouw' en 'Veehouderij en landbouwteelten' behoren drie rapporten op rij tot de groep met de kleinste werkzoekendenaandelen. Dat niet elke STEM-opleiding garant staat voor een vlotte intrede op de arbeidsmarkt toont het hoge wz% van schoolverlaters uit 'Carrosserie'. Deze opleiding behoort al drie jaar op rij tot de groep met het grootste werkzoekendenaandeel.

Binnen de ZORG-opleidingen zijn vrouwen met een aandeel van 89% duidelijk in de meerderheid. Schoolverlaters die kiezen voor een 7-jarige opleiding met een focus op verzorging doen het een pak beter dan schoolverlaters die kiezen voor een 6-jarige zorgopleiding of een opleiding waarin de nadruk meer ligt op logistieke ondersteuning in de zorgsector. Zo behoren de schoolverlaters uit 'Thuis- en bejaardenzorg (7j)' al drie jaar op rij tot de groep met de laagste werkzoekendenaandelen, terwijl 'Organisatiehulp' al drie rapporten op rij in de groep met de hoogste werkzoekendenaandelen vertoef.

Wie geen interesse heeft in STEM of ZORG kiest best voor 'Restaurantbedrijf en drankenkennis (7j)', die al drie jaar op rij tot de best scorende opleidingen behoort. Voor 'Kantoor', 'Verkoop', 'Kantooradministratie en gegevensbeheer (7j)' en 'Publiciteit en illustratie (7j)' kies je beter niet. Schoolverlaters uit deze opleidingen behalen al jaren de hoogste werkzoekendenaandelen.

Conclusies

TSO3

Ook op TSO-niveau haalt een schoolverlater profijt uit het volgen van een zevende jaar. Een Se-n-Se-opleiding is sterk gericht op de arbeidsmarkt en het leren op de werkvloer. Dit vergroot de mogelijkheden op tewerkstelling en doet het werkzoekendenpercentage bij schoolverlaters aanzienlijk dalen: van 9,4% na 6 jaar naar 5,5% na een Se-n-Se.

Veel meer mannen dan vrouwen kiezen voor STEM: 88% t.o.v. 12%. De STEM-opleidingen die al drie jaar op rij de laagste werkzoekendenaandelen behalen zijn 'Agro-en groenmechanisatie', 'Computergestuurde mechanische productietechnieken', 'industriële onderhoudstechnieken' en 'Stuur- en beveiligingstechnieken'. Niet toevallig betreft dit allemaal Se-n-Se-opleidingen.

Schoolverlaters uit STEM-opleidingen met een IT-component vinden moeilijker de weg naar de arbeidsmarkt. Heel wat PBA-opleidingen leiden op tot gelijkaardige profielen en werkgevers geven dan vaker de voorkeur aan diegene met de hogere scholing. Schoolverlaters uit 'Industriële ICT', 'Informaticabeheer' en 'Multimedia' behoren daardoor al enkele jaren tot de groep schoolverlaters met de hoogste werkzoekendenaandelen.

Ook schoolverlaters uit de opleiding 'Techniek-Wetenschappen', die voorbereid werden op hogere studies en niet op onmiddellijke tewerkstelling, vinden al jaren moeilijk aansluiting met de arbeidsmarkt.

Binnen de ZORG zijn vrouwen met een aandeel van 69% in de meerderheid. Vergeleken met BSO3 zijn mannen hier wel beter vertegenwoordigd.

Opleidingen met een focus op zorg voor specifieke doelgroepen halen lagere werkzoekendenaandelen dan doorstroomopleidingen of zorgopleidingen waar de aandacht meer ligt op administratieve ondersteuning in de zorg. De beste leerling van de klas is de Se-n-Se 'Leefgroepenwerking'.

Binnen de OVERIGE categorie doen de schoolverlaters uit 'Esthetische lichaamsverzorging' het zeer goed. Zij behalen al drie rapporten op rij het laagste werkzoekendenaandeel.

Schoolverlaters uit 'Toerisme' ondervinden de grootste moeite bij de overgang naar de arbeidsmarkt. Een zevende jaar doet de kans om werkzoekend te zijn na één jaar merkbaar dalen.

KSO3

Schoolverlaters uit artistieke opleidingen hebben altijd al moeilijker aansluiting gevonden met de arbeidsmarkt. Dat is in deze editie van het schoolverlatersrapport niet anders. Toch profiteren deze schoolverlaters ook in 2018 van de verbeterde economie. Het gemiddelde wz% bedraagt 13,5% en staat op het laagst in zes jaar tijd.

De STEM-opleiding 'Architecturale en binnenhuiskunst' haalde in juni 2018 het laagste wz%.

10% van de schoolverlaters volgde een voorbereidend jaar HO, maar haalde uiteindelijk geen hoger diploma. Zonder dit hoger diploma biedt dit zevende jaar weinig of geen meerwaarde op de arbeidsmarkt.

Conclusies

PBA

Meer dan 6 op 10 PBA-schoolverlaters is een vrouw.

Onder de STEM-schoolverlaters zijn er 3x zoveel mannen (75%) als vrouwen (25%). Beiden maken ook andere studiekeuzes. Terwijl mannen nog steeds de 'hardere' STEM-opleidingen zoals 'Elektromechanica' verkiezen, geven vrouwen vaker de voorkeur aan STEM-opleidingen waarin gezondheidszorg, dierenzorg en creativiteit een belangrijke rol spelen zoals 'Biomedische laboratoriumtechnologie', 'Agro- en Biotechnologie: Dierenzorg' en 'Interieurvormgeving'. Dit verschil in studiekeuze bepaalt mede het verschil in wz% dat bij de vrouwelijke STEM'ers (4,9%) hoger ligt dan bij de mannelijke STEM'ers (2,8%).

De meeste STEM-schoolverlaters vinden vlot aansluiting met de arbeidsmarkt. Alleen zij die komen uit 'Grafische en digitale media' halen al drie jaar op rij relatief hoge werkzoekendenaandelen. In de creatieve sector zorgen projectwerk en korte termijncontracten immers voor een minder stabiele werkpositie.

Ook OVERIGE opleidingen die leiden naar een job in de artistieke en creatieve sector, zoals 'Audiovisuele kunsten', 'Beeldende vormgeving' en 'Pop- en rockmuziek' halen door de losse opdrachten en tijdelijke contracten al jaren hoge werkzoekendenaandelen. Om gelijkaardige redenen is werk bij journalisten niet altijd een zekerheid.

Bij de ZORG-schoolverlaters zijn de vrouwen (86%) duidelijk in de meerderheid. Zowel vrouwen als mannen komen in eerste instantie uit de opleiding 'Verpleegkunde'. Samen met 'Voedkunde' en 'Logopedie en audiologie' behoort 'Verpleegkunde' tot de groep opleidingen die al drie jaar op rij het laagste werkzoekendenaandeel behaalt. Gemiddeld gezien halen zorgopleidingen, vergeleken met de STEM- en overige opleidingen, de laagste werkzoekendenaandelen.

ABA

Een academische bachelor (ABA) betreft in principe geen afgeronde opleiding, maar een toegangsticket tot de masterjaren waarin de opleiding wordt vervolmaakt.

Het werkzoekendenaandeel daalt gevoelig als er effectief een masterdiploma wordt behaald. Meer dan voldoende reden om dus zeker niet te stoppen na een ABA-diploma.

Conclusies

MAS

Het aantal schoolverlaters met een masterdiploma daalt voor het tweede jaar op rij tot net geen 15.000. Met amper 3,3% werkzoekende schoolverlaters na een jaar biedt dit studieniveau de beste kansen op aansluiting met de arbeidsmarkt.

Op masterniveau vinden we het grootste aandeel (38%) vrouwelijke STEM'ers terug. Deze vrouwen komen hoofdzakelijk uit STEM-opleidingen waarin gezondheidszorg en creativiteit belangrijk zijn: 'Biomedische wetenschappen', 'Farmaceutische zorg' en 'Architectuur'. De meeste mannelijke STEM-schoolverlaters hebben een diploma 'Industriële wetenschappen: elektromechanica', 'Industriële wetenschappen: bouwkunde' en 'Industriële wetenschappen: elektronica-ICT'.

De meeste schoolverlaters met een STEM-diploma vinden vlot aansluiting met de arbeidsmarkt. De meest succesvolle zijn 'Farmaceutische zorg', 'Industriële wetenschappen: elektronica-ICT', 'Industriële wetenschappen: energie', 'Ingenieurswetenschappen: energie', 'Ingenieurswetenschappen: werktuigkunde' en 'Ingenieurswetenschappen: werktuigkunde-elektrotechniek'. Deze opleidingen behoren al minstens drie jaar op rij tot de STEM-opleidingen met de laagste werkzoekendenaandelen. Een voorbeeld van een STEM-opleiding die al jaren relatief moeilijk aansluiting vindt, is 'Biologie'.

De master kent het laagste aandeel ZORG-schoolverlaters (19%) van alle studieniveaus maar ook gemiddeld het laagste wz% (1,8%).

Het grootste deel van de ZORG-schoolverlaters komt uit de studiegebieden 'Bewegings- en revalidatiewetenschappen' en 'Psychologie'. Vooral de opleidingen tot arts en kinesitherapeut doen het bijzonder goed. Schoolverlaters uit de opleidingen 'Psychologie' vinden iets minder vlot aansluiting met de arbeidsmarkt. De vier zorgopleidingen die al minstens drie jaar de laagste werkzoekendenaandelen behalen zijn 'Geneeskunde', 'Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie', 'Tandheelkunde' en 'Verpleegkunde en vroedkunde'.

MAS-schoolverlaters die niet kiezen voor STEM of ZORG, kiezen het vaakst voor de opleidingen 'Rechten', 'Toegepaste economische wetenschappen' en 'Handelswetenschappen'. Al deze opleidingen scoren zeer goed.

Net als bij de professionele bachelors zien we hoge werkzoekendenpercentages bij schoolverlaters die – uitgaande van hun opleiding – een job zoeken in de artistieke sector ('Audiovisuele kunsten', 'Beelden kunsten' en 'Kunstwetenschappen'). De artistieke sector is een onzekere sector waarin met veel projectgebaseerde contracten gewerkt wordt, die dus tijdelijk van aard zijn. Periodes van werken worden vaker afgewisseld met periodes van werk zoeken.

De lijst van OVERIGE opleidingen die al drie jaar op rij de hoogste werkzoekendenaandelen behalen, wordt vervolledigd met 'EU-studies', 'Geschiedenis', 'Vergelijkende en internationale politiek' en 'Vertalen'.

Jaar na jaar halen OVERIGE schoolverlaters een gemiddeld wz% dat hoger ligt dan het gemiddelde werkzoekendenaandeel van STEM- en ZORG-schoolverlaters. De werkzoekendenpercentages van deze laatsten liggen nooit ver uit elkaar en liggen ook steevast lager dan het algemeen gemiddelde wz% van de masters.

Bijlage

Lijst van alle opleidingen gegroepeerd per:

- Studieniveau
- Studiegebied
- STEM, Zorg en Overige

ASO3

Studiegebieden Onderwijs Vlaanderen

Algemeen secundair onderwijs

- Bijzondere wetenschappelijke vorming (7j)
- Economie – Wetenschappen
- Economie – Wiskunde
- Grieks – Wetenschappen
- Grieks – Wiskunde
- Latijn – Wetenschappen
- Latijn – Wiskunde
- Moderne talen – Wetenschappen
- Moderne talen – Wiskunde
- Wetenschappen – Wiskunde

- Economie – Moderne talen
- Grieks – Latijn
- Humane wetenschappen
- Latijn – Moderne talen
- Rudolf Steinerpedagogie
- Yeshiva

Sport

- Wetenschappen – Topsport
- Wiskunde – Topsport

- Economie – Sport
- Moderne talen – Sport
- Moderne talen – Topsport
- Sportwetenschappen

BSO3

Studiegebieden en studierichtingen

Auto

- Auto
- Auto – elektriciteit (7j)
- Bedrijfsvoertuigen (7j)
- Bijzonder transport (7j)
- Carrosserie
- Carrosserie- en spuitwerk (7j)
- Diesel- en LPG-motoren (7j)
- Mecaniciën voor onderhoud en herstel van motorfietsen (7j)
- Scheeps- en havenwerk (7j)
- Tweewielers en lichte verbrandingsmotoren
- Vrachtwagenchauffeur

Bouw

- Bio-ecologische bouwafwerking (7j)
- Bouwplaatsmachinist
- Dakwerken (7j)
- Decoratie en restauratie schilderwerk (7j)
- Duurzaam wonen
- Mechanische en hydraulische kranen (7j)
- Renovatie bouw (7j)
- Restauratie bouw (7j)
- Ruwbouw
- Ruwbouwafwerking
- Schilderwerk en decoratie
- Wegenbouwmachine (7j)

Decoratieve technieken

- Decor- en standenbouw (7j)
- Etalage en standendecoratie
- Publiciteit en illustratie (7j)
- Publiciteitsgrafiek

Geen studiegebied

- Naamloos leerjaar (7j)

Grafische communicatie en media

- Bedrijfsgrafiek (7j)
- Drukken en afwerken
- Drukvoorbereiding
- Grafische opmaaksystemen (7j)
- Meerkleurendruk – Drukwerkveredeling (7j)
- Zeefdruk (7j)

BSO3

Studiegebieden en studierichtingen

Handel

- Kantoor
- Kantooradministratie en gegevensbeheer (7j)
- Logistiek (7j)
- Verkoop
- Verkoop en vertegenwoordiging (7j)
- Winkelbeheer en etalage (7j)

Hout

- Bijzondere schrijnwerkconstructies (7j)
- Houtbewerking
- Industriële houtbewerking (7j)
- Interieurinrichting (7j)
- Meubelgarneren (7j)
- Restauratie van meubelen (7j)
- Stijl- en designmeubelen (7j)

Juwelen

- Geautomatiseerde diamantbewerking en kwaliteitsanalyse (7j)
- Goud en juwelen
- Juwelencreatie (7j)
- Uurwerkherstelling (7j)
- Uurwerkmaken

Koeling en warmte

- Centrale verwarming en sanitaire installaties
- Koelinstallaties
- Koeltechnische installaties (7j)
- Verwarmingsinstallaties (7j)

Land- en tuinbouw

- Bosbouw en bosbeheer (7j)
- Land- en tuinbouwmechanisatie (7j)
- Landbouw
- Tuinaanleg en -onderhoud (7j)
- Tuinbouw en groenvoorziening
- Tuinbouwproductie (7j)
- Veehouderij en landbouwteelten (7j)

- Bloemsierkunst (7j)
- Dierenzorg
- Gespecialiseerde dierenverzorging (7j)
- Groendecoratie
- Manègehouder – Rijmeester (7j)
- Paardrijden en -verzorgen

BSO3

Studiegebieden en studierichtingen

Lichaamsverzorging

-
- Haarstijlist (7j)
 - Haarzorg

Maatschappelijke veiligheid

-
- Veiligheidsberoepen (7j)

Maritieme opleidingen

-
- Beperkte kustvaart (7j)
 - Maritieme vorming
 - Rijn- en binnenvaart
 - Schipper – Motorist (7j)

Mechanica - Elektriciteit

-
- Computergestuurde werktuigmachines (7j)
 - Elektrische installaties
 - Fotolassen (7j)
 - Industrieel onderhoud (7j)
 - Industriële elektriciteit (7j)
 - Lassen – Constructie
 - Matrijzenbouw (7j)
 - Mechanisch onderhoud
 - Pijpfitten – Lassen – Monteren (7j)
 - Werktuigmachines

Mode

-
- Mode – Verkoop (7j)
 - Moderealizatie en –verkoop
 - Modespecialisatie en trendstudie (7j)

Muziekinstrumentenbouw

-
- Bouw historische muziekinstrumenten (7j)
 - Muziekinstrumentenbouw
 - Restauratie muziekinstrumenten (7j)

BSO3

Studiegebieden en studierichtingen

Personenzorg

- Kinderzorg (7j)
- Organisatie Assistentie (7j)
- Organisatiehulp
- Thuis- en bejaardenzorg (7j)
- Verzorging

Sport

- Topsport – Sportbegeleider (7j)
- Topsport – Sportinitiatie

Textiel

- Instellen van textielmachines (7j)

Toerisme

- Gespecialiseerde recreatiemedewerker (7j)
- Onthaal en recreatie

Voeding

- Banketaannemer – Traiteur (7j)
- Banketbakkerij – Chocoladebewerking (7j)
- Brood- en banketbakkerij en confisserie
- Dieetbakkerij (7j)
- Gemeenschapsrestaurant (7j)
- Grootkeuken
- Hotelonthaal (7j)
- Restaurant en keuken
- Restaurantbedrijf en drankenkennis (7j)
- Slagerij – Fijnkosttraiteur (7j)
- Slagerij en verkoopsklare gerechten
- Specialiteitenrestaurant (7j)
- Wereldgastronomie (7j)

BSO3

Rapportindeling van zorgopleidingen

Zorg (7j)

- Kinderzorg (7j)
- Thuis- en bejaardenzorg (7j)

Zorg (6j)

- Verzorging

Zorgondersteuning (7j)

- Organisatie – Assistentie (7j)

Zorgondersteuning (6j)

- Organisatiehulp

TSO3

Studiegebieden en studierichtingen

Auto

- Autotechnieken
- Toegepaste autotechnieken (Se-n-Se)

Bouw

- Bouw constructie- en planningstechnieken (Se-n-Se)
- Bouw- en houtkunde
- Bouwtechnieken

Chemie

- Apotheekassistent (Se-n-Se)
- Chemie
- Chemische procestechnieken (Se-n-Se)
- Farmaceutisch-technisch assistent
- Techniek - Wetenschappen

Fotografie

- Fotografie

Grafische communicatie en media

- Gestandaardiseerde en geprogrammeerde druktechnieken (Se-n-Se)
- Grafische communicatie
- Interactieve multimediatechnieken (Se-n-Se)
- Multimedia
- Printmedia
- Rotatiedruktechnieken (Se-n-Se)
- Tekst- en beeldintegratietechnieken (Se-n-Se)

Handel

- Boekhouden – Informatica
- Commercieel webverkeer (Se-n-Se)
- Informaticabeheer
- Administratie vrije beroepen (Se-n-Se)
- Handel
- Immobiliënbeheer (Se-n-Se)
- Internationaal transport en goederenverzending (Se-n-Se)
- KMO-administratie (Se-n-Se)
- KMO-ondernemerschap (Se-n-Se)
- Medico-sociale administratie (Se-n-Se)
- Secretariaat – Talen
- Verkoop en distributie (Se-n-Se)

TSO3

Studiegebieden en studierichtingen

Hout

- • Hout constructie- en planningstechnieken (Se-n-Se)
- Houttechnieken

Koeling en warmte

- • Industriële koeltechnieken (Se-n-Se)
- Industriële warmtetechnieken (Se-n-Se)
- Koel- en warmtetechnieken

Land- en tuinbouw

- • Agro- en groenbeheer (Se-n-Se)
- Agro- en groenmechanisatie (Se-n-Se)
- Biotechnische wetenschappen
- Dier- en landbouwtechnische wetenschappen
- Natuur- en groentechnische wetenschappen
- Planttechnische wetenschappen

Lichaamsverzorging

- • Esthetische lichaamsverzorging (Se-n-Se)
- Grime (Se-n-Se)
- Schoonheidsverzorging

Maatschappelijke veiligheid

- • Integrale veiligheid (Se-n-Se)

Maritieme opleidingen

- • Maritieme technieken Dek
- Maritieme technieken Motoren

TSO3

Studiegebieden en studierichtingen

Mechanica – Elektriciteit

- Automotive (Se-n-Se)
- Computergestuurde mechanische productietechnieken (Se-n-Se)
 - Elektriciteit – Elektronica
 - Elektrische installatietechnieken
 - Elektromechanica
 - Elektronische installatietechnieken
 - Haventechnieken (Se-n-Se)
 - Industriële computertechnieken (Se-n-Se)
 - Industriële ICT
 - Industriële onderhoudstechnieken (Se-n-Se)
 - Industriële wetenschappen
 - Kunststoftechnieken
 - Kunststofvormgevingstechnieken (Se-n-Se)
 - Podiumtechnieken
 - Regeltechnieken (Se-n-Se)
 - Stuur- en beveiligingstechnieken (Se-n-Se)
 - Vliegtuigtechnicus (Se-n-Se)
 - Vliegtuigtechnieken

Mode

- Creatie en mode
- Creatie en patroonontwerpen (Se-n-Se)

Optiek

- Contactologie - Optometrie (Se-n-Se)
- Optiektechnieken

Orthopedische technieken

- Orthopedietechnieken
- Orthopedische instrumenten (Se-n-Se)

Personenzorg

- Animatie inde ouderenzorg (Se-n-Se)
- Gezondheids- en welzijnswetenschappen
- Internaatswerking (Se-n-Se)
- Jeugd- en gehandicaptenzorg
- Leefgroepenwerking (Se-n-Se)
- Sociale en technische wetenschappen
- Tandartsassistentie (Se-n-Se)

TSO3

Studiegebieden en studierichtingen

Sport

- Lichamelijke opvoeding en sport
- Sportclub- en fitnessbegeleider (Se-n-Se)
- Topsport

Toerisme

- Onthaal en public relations
- Public relations (Se-n-Se)
- Toerisme
- Toerisme en organisatie (Se-n-Se)
- Toerisme en recreatie (Se-n-Se)

Tandtechnieken

- Dentaaltechnieken en suprastructuren (Se-n-Se)
- Tandtechnieken

Maatschappelijke veiligheid

- Assistent Voedingsindustrie (Se-n-Se)
- Bakkerijtechnieken (Se-n-Se)
- Vleeswarentechnieken (Se-n-Se)
- Voedingstechnieken

Textiel

- Textiel en chemische technieken
- Textiel- en designtechnieken
- Textielproductietechnieken

- Brood en banket
- Butler – Intendant (Se-n-Se)
- Hospitality
- Hotel
- Hotelbeheer (Se-n-Se)
- Slagerij en vleeswaren

TSO3

Rapportindeling van zorgopleidingen

Doorstroom naar HO

- Gezondheids- en welzijnswetenschappen
- Sociale en technische wetenschappen

Tandzorg

- Tandartsassistentie

Zorg voor specifieke doelgroepen

- Animatie in ouderenzorg (Se-n-Se)
- Internaatswerking (Se-n-Se)
- Jeugd- en gehandicaptenzorg
- Leefgroepenwerking (Se-n-Se)

KSO3

Studiegebieden en studierichtingen

Ballet

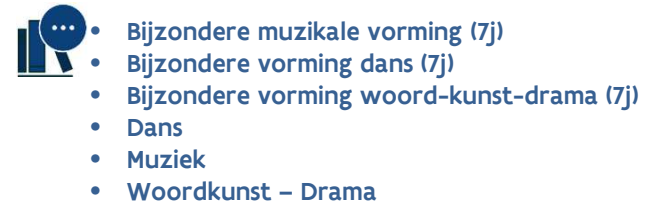

Beeldende kunsten

- Artistieke opleiding
- Audiovisuele vorming
- Beeldende vorming
- Grafische vormgeving (Se-n-Se)
- Industriële kunst
- Ruimtelijke vormgeving (Se-n-Se)
- Toegepaste beeldende kunst
- Vrije beeldende kunst

Podiumkunsten

KSO3

Rapportindeling van alle studierichtingen

Architectuur

- Architecturale en binnenhuiskunst
- Architecturale vorming

muziek

- Muziek
- Bijzondere muzikale vorming (7j)

Beeld

- Industriële vormgeving (Se-n-Se)
- Artistieke opleiding
- Audiovisuele vorming
- Beeldende vorming
- Bijzondere beeldende vorming (7j)
- Grafische vormgeving (Se-n-Se)
- Industriële kunst
- Ruimtelijke vormgeving (Se-n-Se)
- Toegepaste beeldende kunst
- Vrije beeldende kunst

Woord

- Woordkunst – Drama
- Bijzondere vorming woordkunst-drama (7j)

Dans

- Ballet
- Dans
- Bijzondere vorming dans (7j)

PBA

Studiegebieden en studierichtingen

Architectuur

- • Interieurvormgeving
- Landschaps- en tuinarchitectuur
- Toegepaste architectuur

Audiovisuele en beeldende kunst

- • Audiovisuele kunsten
- • Beeldende vormgeving

Biotechniek

- • Agro- en biotechnologie

Gezondheidszorg

- • Biomedische laboratoriumtechnologie
- Medische beeldvorming
- • Ergotherapie
- Logopedie en audiologie
- Optiek en optometrie
- Orthopedie
- Podologie
- Sport en bewegen
- Toegepaste gezondheidswetenschappen
- Verpleegkunde
- Voedings- en dieetkunde
- Vroedkunde

Handelswetenschappen en bedrijfskunde

- • Informatiemanagement en multimedia
- Toegepaste Informatica
- • Bedrijfsmanagement
- Communicatiemanagement
- Hotelmanagement
- Idea & Innovation management
- Journalistiek
- Netwerkeconomie
- Office management
- Retailmanagement
- Toerisme en recreatiemanagement
- Wellbeing- en vitaliteitsmanagement

PBA

Studiegebieden en studierichtingen

Industriële wetenschappen en technologie

- Audiovisuele technieken
- Autotechnologie
- Bouw
- Chemie
- Digital arts and entertainment
- Ecotechnologie
- Elektromechanica
- Elektronica-ICT
- Elektrotechniek
- Energiemanagement
- Energietechnologie
- Grafische en digitale media
- Houttechnologie
- Industrieel productontwerpen
- Integrale veiligheid
- Luchtvaart
- Mechanische ontwerp- en productietechnologie
- Milieuzorg
- Modetechnologie
- Multimedia en communicatietechnologie
- Textieltechnologie
- Vastgoed

- Facilitair management

Nautische wetenschappen

- Scheepswerktuigkunde

Onderwijs

- Onderwijs: kleuteronderwijs
- Onderwijs: lager onderwijs
- Onderwijs: secundair onderwijs

Sociaal-agogisch werk

- Gezinswetenschappen
- Orthopedagogie
- Pedagogie van het jonge kind
- Sociale readaptatiewetenschappen
- Toegepaste psychologie

- Maatschappelijke veiligheid
- Sociaal werk

Muziek en podiumkunsten

- Dans
- Musical
- Pop- en rockmuziek

PBA

Rapportindeling van zorgopleidingen

Paramedische zorg

- Ergotherapie
- Logopedie en audiologie
- Optiek en optometrie
- Orthopedie
- Podologie
- Voeding- en dieetkunde

Sociaal-agogische zorg

- Gezinswetenschappen
- Orthopedagogie
- Pedagogie van het jonge kind
- Sociale readaptatiewetenschappen

Verpleeg- en vroedkundige zorg

- Verpleegkunde
- Vroedkunde

Psychologische zorg

- Toegepaste psychologie

Preventieve gezondheidszorg

- Sport en bewegen
- Toegepaste gezondheidswetenschappen

ABA

Studiegebieden en studierichtingen

Archeologie en kunstwetenschappen

-
- Archeologie
 - Kunstwetenschappen
 - Kunstwetenschappen en archeologie

Architectuur

-
- Architectuur
 - Interieurarchitectuur

Audiovisuele en beeldende kunst

-
-
- Productdesign
 - Audiovisuele kunsten
 - Beeldende kunsten
 - Conservatie en restauratie

Bewegings- en revalidatiewetenschappen

-
- Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen
 - Revalidatiewetenschappen en kinesitherapie

Biomedische wetenschappen

-
- Biomedische wetenschappen

Biotechniek

-
- Biowetenschappen

Diergeneeskunde

-
- Diergeneeskunde

Economische en toegepaste economische wetenschappen

-
- Economische wetenschappen
 - Sociaal-economische wetenschappen
 - Toegepaste economische wetenschappen
 - Toegepaste economische wetenschappen: bedrijfskunde
 - Toegepaste economische wetenschappen: handelsingenieur
 - Toegepaste economische wetenschappen: handelsingenieur in de beleidsinformatica

ABA

Studiegebieden en studierichtingen

Farmaceutische wetenschappen

Geneeskunde

Geschiedenis

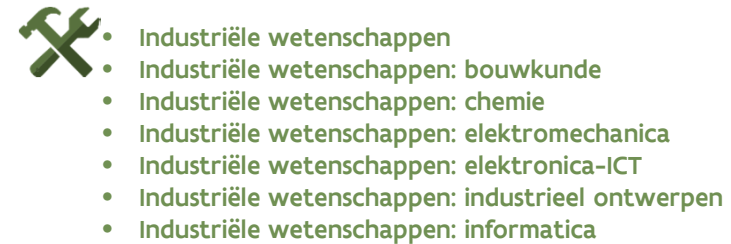
Godgeleerdheid, godsdienstwetenschappen en kerkelijk recht

Handelwetenschappen en bedrijfskunde

Industriële wetenschappen en technologie

Muziek en podiumkunsten

Nautisch wetenschappen

ABA

Studiegebieden en studierichtingen

Politieke en sociale wetenschappen

- • Communicatiewetenschappen
- Politieke en sociale wetenschappen

Psychologie en pedagogische wetenschappen

- • Psychologie
- • Agogische wetenschappen
- Onderwijskunde
- Pedagogische wetenschappen

Rechten, notariaat en criminologische wetenschappen

- • Criminologische wetenschappen
- Rechten

Sociale gezondheidswetenschappen

- • Logopedische en audiologische wetenschappen
- • Milieu- en preventiemanagement

Taal- en letterkunde

- • Afrikaanse talen en culturen
- Oosterse talen en culturen
- Taal- en letterkunde
- Taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde
- Taal- en regiostudies: Japanologie
- Taal- en regiostudies: Sinologie
- Taal- en regiostudies: Slavistiek en Oost-Europakunde

Toegepaste biologische wetenschappen

- • Bio-ingenieurswetenschappen

Toegepaste taalkunde

- • Toegepaste taalkunde

ABA

Studiegebieden en studierichtingen

Toegepaste wetenschappen

- Ingenieurswetenschappen
- Ingenieurswetenschappen: architectuur
- Ingenieurswetenschappen: bouwkunde
- Ingenieurswetenschappen: computerwetenschappen
- Ingenieurswetenschappen: elektrotechniek
- Ingenieurswetenschappen: toegepaste natuurkunde
- Ingenieurswetenschappen: werktuigkunde–elektrotechniek

Wetenschappen

- Biochemie en biotechnologie
- Biologie
- Chemie
- Computerwetenschappen
- Fysica
- Fysica en sterrenkunde
- Geografie
- Geografie en geomatica
- Geologie
- Informatica
- Wiskunde

Wijsbegeerte en moraalwetenschappen

- Wijsbegeerte en moraalwetenschappen

MAS

Studiegebieden en studierichtingen

Archeologie en kunstwetenschappen

-
- Archeologie
 - Culturele studies
 - Kunstwetenschappen
 - Kunstwetenschappen en archeologie

Architectuur

-
- Architectuur
 - Interieurarchitectuur

Audiovisuele en beeldende kunst

-
- Audiovisuele kunsten
 - Beeldende kunsten
 - Conservatie en restauratie

Bewegings- en revalidatiewetenschappen

-
- Ergotherapeutische wetenschap
 - Lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschappen
 - Revalidatiewetenschappen en kinesithérapie

Biomedische wetenschappen

-
- Biomedische wetenschappen

Biotechniek

-
- Biowetenschappen: land- en tuinbouwkunde
 - Biowetenschappen: voedingsindustrie

Diergeneeskunde

-
- Diergeneeskunde

MAS

Studiegebieden en studierichtingen

Economische en toegepaste economische wetenschappen

- Informatiemanagement
- Accountancy en revisoraat
- Algemene economie
- Bedrijfseconomie
- Bedrijfskunde
- Beleidseconomie
- Cultuurmanagement
- Economische wetenschappen
- Management
- Sociaal-economische wetenschappen
- Toegepaste economische wetenschappen
- Toegepaste economische wetenschappen: bedrijfskunde
- Toegepaste economische wetenschappen: economisch beleid
- Toegepaste economische wetenschappen: handelsingenieur
- Toegepaste economische wetenschappen: handelsingenieur in de beleidsinformatica
- Toerisme
- Verzekeringen

Farmaceutische wetenschappen

- Farmaceutische zorg
- Geneesmiddelenontwikkeling

Geneeskunde

- Epidemiologie
- Geneeskunde
- Verpleegkunde en vroedkunde

Geschiedenis

- Geschiedenis

Godgeleerdheid, godsdienstwetenschappen en kerkelijk recht

- Godgeleerdheid en godsdienstwetenschappen
- Samenleving, recht en religie
- Wereldgodsdiensten, de interreligieuze dialoog en religiestudie

Handelswetenschappen en bedrijfskunde

- Bestuurskunde en publiek management
- Handelsingenieur
- Handelswetenschappen
- Internationale bedrijfseconomie en bedrijfsbeleid

MAS

Studiegebieden en studierichtingen

Industriële wetenschappen en technologie

-
- Erfgoedstudies
 - Industriële wetenschappen: biochemie
 - Industriële wetenschappen: bouwkunde
 - Industriële wetenschappen: chemie
 - Industriële wetenschappen: elektromechanica
 - Industriële wetenschappen: elektronica-ICT
 - Industriële wetenschappen: elektrotechniek
 - Industriële wetenschappen: energie
 - Industriële wetenschappen: industrieel ontwerpen
 - Industriële wetenschappen: informatica
 - Industriële wetenschappen: kunststofverwerking
 - Industriële wetenschappen: landmeten
 - Industriële wetenschappen: milieukunde
 - Industriële wetenschappen: nucleaire technologie
 - Industriële wetenschappen: textieltechnologie
 - Verpakkingstechnologie
 - Stedenbouw en ruimtelijke ordening

Politieke en sociale wetenschappen

-
- Bedrijfscommunicatie
 - Communicatiewetenschappen
 - Europese studies: transnationale en mondiale perspectieven
 - EU-studies
 - Filmstudies en visuele cultuur
 - Gender en diversiteit
 - Overheidsmanagement en -beleid
 - Politieke communicatie
 - Politieke wetenschappen
 - Sociaal werk
 - Sociologie
 - Vergelijkende en internationale politiek

Productontwikkeling

-
- Productontwikkeling

Muziek en podiumkunsten

-
- Drama
 - Muziek

Nautisch wetenschappen

-
- Nautische wetenschappen

Psychologie en pedagogische wetenschappen

-
- Psychologie
-
- Agogische wetenschappen
 - Educatieve studies
 - Onderwijskunde
 - Opleidings- en onderwijswetenschappen
 - Pedagogische wetenschappen

MAS

Studiegebieden en studierichtingen

Rechten, notariaat en criminologische wetenschappen

- Criminologische wetenschappen
- Economie, het recht en de bedrijfskunde
- Rechten
- Veiligheidswetenschappen

Sociale gezondheidswetenschappen

- Logopedische en audiologische wetenschappen
- Seksuologie

- Gezondheidsvoorlichting en –bevordering
- Management en beleid van de gezondheidszorg
- Management, zorg en beleid in de gerontologie
- Milieu- en preventiemanagement

Taal- en letterkunde

- Afrikaanse talen en culturen
- Historische taal- en letterkunde
- Literatuur van de moderniteit
- Meertalige professionele communicatie
- Oosterse talen en culturen
- Oost-Europese talen en culturen
- Taal- en letterkunde
- Taal- en regiostudies: Arabistiek en Islamkunde
- Taal- en regiostudies: Japanologie
- Taal- en regiostudies: Oude Nabije Oosten
- Taal- en regiostudies: Sinologie
- Taal- en regiostudies: Slavistiek en Oost-Europakunde
- Taalkunde
- Theater- en filmwetenschap
- Vergelijkende moderne letterkunde
- Westerse literatuur

Tandheelkunde

- Tandheelkunde

MAS

Studiegebieden en studierichtingen

Toegepaste biologische wetenschappen

-
- Bio-ingenieurswetenschappen: biosysteemtechniek
 - Bio-ingenieurswetenschappen: cel- en genbiotechnologie
 - Bio-ingenieurswetenschappen: chemie en bioprocestechnologie
 - Bio-ingenieurswetenschappen: katalytische technologie
 - Bio-ingenieurswetenschappen: landbeheer
 - Bio-ingenieurswetenschappen: landbouwkunde
 - Bio-ingenieurswetenschappen: levensmiddelentechnologie
 - Bio-ingenieurswetenschappen: levensmiddelenwetenschappen en voeding
 - Bio-ingenieurswetenschappen: milieutechnologie

Toegepaste taalkunde

-
- Journalistiek
 - Meertalige communicatie
 - Tolken
 - Vertalen

Toegepaste wetenschappen

-
- Ingenieurswetenschappen: architectuur
 - Ingenieurswetenschappen: bedrijfskundige systeemtechnieken en operationeel onderzoek
 - Ingenieurswetenschappen: biomedische ingenieurstechniek
 - Ingenieurswetenschappen: bouwkunde
 - Ingenieurswetenschappen: chemie en materialen
 - Ingenieurswetenschappen: chemische technologie
 - Ingenieurswetenschappen: computerwetenschappen
 - Ingenieurswetenschappen: elektronica en informatietechnologie
 - Ingenieurswetenschappen: elektrotechniek
 - Ingenieurswetenschappen: energie
 - Ingenieurswetenschappen: fotonica
 - Ingenieurswetenschappen: materiaalkunde
 - Ingenieurswetenschappen: toegepaste computerwetenschappen
 - Ingenieurswetenschappen: toegepaste natuurkunde
 - Ingenieurswetenschappen: verkeer, logistiek en intelligente transportsystemen
 - Ingenieurswetenschappen: werktuigkunde
 - Ingenieurswetenschappen: werktuigkunde-elektrotechniek
 - Ingenieurswetenschappen: wiskundige ingenieurstechnieken

Verkeerskunde

-
- Mobiliteitswetenschappen

MAS

Studiegebieden en studierichtingen

Wetenschappen

- Biochemie en biotechnologie
- Bio-informatica
- Biologie
- Chemie
- Fysica
- Fysica en sterrenkunde
- Geografie
- Geologie
- Geomatica en landmeetkunde
- Informatica
- Mariene en landbouw wetenschappen
- Milieuwetenschap
- Nanowetenschappen en nanotechnologie
- Statistiek
- Sterrenkunde
- Toegepaste informatica
- Wiskunde
- Wiskundige informatica

Wijsbegeerte en moraalwetenschappen

- Wijsbegeerte en moraalwetenschappen

**Bekijk de detailgegevens via
onze interactieve online toepassing.**

